

I NDJERI ATI I MADH JAKOVI CALIKIS

(1920-1991)

**MANASTIRI I OSHENAR DAVID PLAKUT
EUBEA GREQI
2000**

HYRJE

I dashur lexues

Rreshtat që vijonë janë të miat dhe të tuat. Æshtë një respekt i thellë, mirënjohjeje dhe dashurie për plakun e lumnuar Jakovi Calikis, igumenin e Manastirit të Plakut Oshenar Davit. Fjeti duke u rryfyer më 21 Nëntor 1991, duke plotësuar këtu muaj 71 vjet jetë.

Janë rrjeshta të tërë neve, sepse nuk shkruajta ato që mendoja apo ato që më pëlqenin. Por qdo gjë që dëgjua nga goja e tij hyjnore, atë që pamë në jetën e tij oshenare, gjithë ato qndira që pamë duke kryer me lutjen e tij janë rrjeshta të tërë neve, sepse kam përshkruar ndjenjat e të tërë neve, disa për plakun e lumnuar i mësova nga vetë ai. Kur veqanarisht në ajodhimin e Kishës së manastirit, më fliste, përballë shumë besimtarëve, tregonte diqka nga jeta e tij, ose tregonte qndira të oshënarit Davit, dhe unë e ndiqja me shumë kujdes. Shumë gjëra i kam nga persona të tjerë që e njohin Plakun e lumnuar Iakovin në vitet e flmijërës, të rinisë dhe në vitet e jetës monahqike. Dhe ato nuk janë pak, as ato që dinë për plakun nuk ishin pak. Vetëm si tregues për mëmë disa emra, që ndihmuan në redaktimin dhe plotësimin e të dhënave për Plakun Jakov. Të afërmit e tij fillimisht Georgios Calikis, qifti Maria dhe Theodoros Mikeli, të afërmit e tij në Farakllë, disa bashkëfshatarë dhe profiti i mirë Theodoros Theodosiu. Pasuesi i Plakut Yakovit në Igumen, Arqimandriti Qirillos Jerandonis, njëhete më shumë se qdo njeri tjetër dhe prandaj këshilla e tij ishte e madhe. Etërit e manastirit Serafim, Aleksios, Nikodhimos, Yakovos, Efrem, Gavril, Pavlos dhe Davit në provë kishin për të thënë diqka për Plakun Veqanarisht të pasura dhe të vlefshme ishin kujtimet e Arqimandritëve Pavlos Ioanu, Amfilokhios Djakakis dhe të Krisostomos Stavropulit, të prezviterit të parë Ioanis Vernazos, të gjykatësit të lartë Dimitrios Xumas dhe të teologut Eleftherios Mazarakis, të cilët i falenderoj nga zemra. Falenderoj gjithashtu edhe gjithë ata që më thanë qdo gjë në lidhje me Plakun, apo ndihmuan që të kapërcëj hezetimet e mija.

Për redaktimin e biografisë shpirtërore që për paraqes. Për jetën në vendlindjen e tij në Azinë e Vogël në Livisë, që e vizitova dy herë kam informacione nga libra dhe nga shkrimtarë që jetuan ngjarjet e shpërguljes të banorve të Livisit. Vepra që për paraqes që ka lidhje me personin bashkëkohor, një asket me përmasa të mëdha, ieromonakun që donte Perëndinë, i pajisur me shumë virtyte dhe cilësi të panumërta, përmban shumë rreziqe që u kapërcyen me ndërgjegje dhe përvojë zbuluese. Më parë duhet kapërcyer hiperbola dhe qe e lavderuese. Me kaq interes ishte për ne, sa për të larguar qdo dyshim në lidhje me të lamë pa shkruar shumë pika të qnditëshme të jetës së Plakut.

Sa mëmë të zëmë me antenat tona të pamundura dhe sa me fuqitë tona të vogla përshkruam, janë tregues, dhe jo të tërë. Për mëmë se tregojmë, ndoshta dhe me mungesë, kush ka qënë Plaku i lumnuar Jakov përballë Perëndisë, shenjtorëve, të vetes së tij dhe të njerëzve. Ka vlerë këtu ajo që thoshte vetë Plaku për oshënarin Davit: «Huditë e oshënarit janë jashtëzakonisht shumë. Duhet të shkruhen shumë libra. Nuk arrij as letra as boja. . . »

Fshati i tij Livisi dhe humbja e gjyshit të tij Kremidha.

Livisin e ndërtoan të parët në degëzimin perëndimor të Andikrajes, atje ku është Karmilisa e lashtë Greke. Ky degëzim përfundonte në bregdetin perëndimor të Azisë së Vogël e cila ka përballë Rodin. Për duhet nga bregdeti të ngjiteshe në male dhe nga maja do të shihje poshtë teje në dy pllajat, Livisin. Qyteti i vogël nuk shikonte në det, e kishte nga mbrapa. Kryesisht shikonte nga lindja por edhe nga jugu e nga veriu. Ishte më 1921, fundi i pranverës, fillimi i verës. Nga verilindja vinte Livisinakunstai i vogël. Duke vrapuar me këpucë në dorë, u ngjit drejt kalldrëm të madh e të mirë për tek Kryeengjëlli dhe për në Stumbo. Sa e shihnin duke vrapuar, e kuptonin se për sillte mandat të keq. Djali ndaloi në Stumbo, në pazarin me shumë dyqane. Nuk duroi të arrijte tek Kryeengjëlli. Ra në një mur dhe belëzoi:

I zunl ishin shuml sinaf, livisjanl shuml. U mblodhln dyqangjinj dhe kalimtarl. Ishte pasdite behari e kishin dall tl gjithl nl pazar. Tl parlt e mlsuan ata ql kishin njerlz nl sinaf ata ishin grupe tl vogla muratorlsh, Kallajxhinjlsh, klpuclarlsh dhe ustallarl tl tjerl ql punonin nl fshatra turke dhe qytete. Herl nl Kazanl (nladministrat) tl Makrit ose plrgjithlsisht nl Sanxhak (rrethi) tl Mugleve dhe herl nl skajet ml tl larglta tl vilajetit (krahina) tl Ajdhiniut dhe tl Zmirnls. Bile shuml ustallarl Livisjanl arrinin nl Konija (Ikonio) nl Eregli nl Nigdhe, nl Qezari nl Sivas (Sevastia) dhe Iart nl Pondi. Ishin ustallarl tl mirl dhe nxirrin para tl mira. Fshati i tyre i ngritur mbi shkllmbinj nuk kishte ara ql tl kultivonte. Ato pak tl mira ql ishin nl fushl i dispononin ml tl shumtat turqit. Mikroindustrialistlt nuk jepnin bukll nl tl gjithl. Klshtu, blheshin ustallarl nl skuadra tl vogla (Dy tre katlr burra a ml shuml sipas rastit) merrnin ato pak vegla dhe plr shuml muaj, nga Marsi deri nl Prill organizoheshin nl Turqi.

Shumica ktheheshin nl Nlndor-Dhjetor dhe mbeteshin pranl familjes sl tyre deri nl Mars.

Ustai i vogll Livisjan filloi tl marrl veten, gjeti belblzimin e tij, Gjyslm plrgjyslm i tha tl tlra sa dinte. Erdhln dhe kryepleqt. Huan djalin tek krylngjllli i ranl kambanls as shuml plr zi dhe as plr kishl. U mblodh grumbull i madh. 5-6-mijl fryml kishte Livisi dhe ishin tl tlrll greke, asnjl banor turk nuk kishte. Zonja Dhespina e Kremidlsl gjyshja e plakut tl lumnuar Jakov kishte shtlpinl aflr Stumbos, nl pazar. Rendi e tronditur me tu dlguar shamata.

Iu ngjit shpejt kalldrllmit dhe ql nga tl parlt ql pyeti duke rlnl nl gjunjll pranl, ustait tl vogll:

-Kremidhln, o sy tl mi, Jorgjin tim. . . I dridhej barkushja e zemrls dhe nuk mundi tl vazhdoi. Deshi tl thoshte «e pe» e zunl». Dlgjove gjl plr Jorgji Kremidhln?»

Plr fat tl keq ustai i vogll nuk kishte parl dhe kishte dlguar. Jorgji Kremidhln e zunl edhe atl. Zonja Dhespina u mbyt nga dhimbja. Njlmijl veta, shumica gra rreth saj dhe ajo nuk shikonte asnjl. Lajthiti dhe vajtoi, thua s' qe vetlm. Hyri tek kryeengjllli dhe ra me trupin e saj mbi Ikonln e Kryeengjllit Mihail. U lut, u ankua klrkoi kurajo, e vuri plr krah me vajzat dhe tl vegjllit e saj dhe u kthye nl shtlpi.

Tl gjitha pra iu blnl tl zeza. Livisi i tlrll bukur me pamjen admiruse, me malin plrballl dhe fushln, me dy kishat e mlldha dhe pozante, tl Kryeengjlljve dhe tl Shln Marisl, me rrugt e tlrllpastra, me kalldrllmet, kishlzat e vogla dhe tl shumta, te shplrndara kltu aty edhe tl tlra ju errlsuan.

Arriti nl shtlpi pa ditur se ku po shkelte dhe ku po gjendej. Ra nl divan dhe ja filloi vajit. Vajzat e saj kishin rlnl rishtas ql ta arrijnl nl rrugt. Erdhi nga shtlpija e siplrme edhe Theodhora, vajza e vetme e martuar e saj, nlna e plakut tl lumnuar Jakov. Mbante nl prehrin e saj tl miturin e dyte tl gjalll tl saj (Jakovin) dhe dridhej e tlra. I ra plrsiplr nlnsl sl saj dhe qante pa mundur ta pyesl, mos kish dlguar gjl edhe plr Stavron e saj. Qe i larguar edhe burri i saj Stavro.

Me dy ndihmls kallaiste enl bakrri dhe ndlrltonte nl fshatra turke. Nlna e saj, me tl parl tl miturin, e mori veten dhe ngushllloi tl bijln. Jo, nuk u dlguar gjl plr ata ql punonin larg. Mblidhnin kryesisht grekl ql punonin nl bregdet ose aflr tij. Klshtu zunl dhe Jorgji Kremidhln. Theodhora i la tl miturin motrls sl saj ml tl madhe dhe iku menjlherl nl Stumbo plr tek Kryeengjllli. Ndoshta dicka do tl mlsonte, tl paktln tl sigurohej plr qdo gjl.

Nl paraoborrin e Kryeengjllit tani ishin kryopleqt tl tlrll dhe priftlrlnjtl e tl tre enorive. Mlsuesit dhe mlsuesja e kopshtit. Me njl fryml, mblidhnin informata dhe po plrpiqeshin tl qetlsonin njerlzt. Nl kishln e madhe tl Kryeengjllit, d. m. th. nl enorinl e siplrme psallnin vazhdimisht uratln. Ml shuml gratl, plrlderisa shumica e burrave mungonin, hynin e dilnin, ndiznin qirinj, gjunjllzoheshin dhe u luteshin shenjtorlve, nl ikonostas dhe nl tempull, ql ishin tl tlra prej mermeri dhe tl shndritlshme.

Me njlherl gjetln dhe Myftarin, tl vetmin turk tl fshatit, ql ishte. Ie tl themi si ishte vegll e rendit, plrfaqlsusi i turkut nladministratori i Makrit (nl Kazan). Ai nuk dinte plr personat konkretl ql i zunl policlt turq. Por dinte para shuml ditlsh-klshu pohoj tani- Se Zabitlt dhe ushtria do tl mblidhnin gradualisht grekl plr legjionet e punls. Dhe se do tl fillonin nga

bregdeti. Por të gjithë kishin d lgjuar shumë gjëra të këqija për këto legjione. Dinin pak a shumë për grumbullimet, degdisjet dhe internimet që nga 1915- ta dhe të 1917 deri në 1920.

I mblidhnin dhe i vinin burrat në punë shumë të vështira në minjera, gurore, rrugë hekurudhore e të tjera. I detyrojnë të punojnë për shumë orë, i godisnin pa mëshirë, u jepnin pak ushqim të qelbur, i vinin të flinin në kohë dimri në terren jashtë . ose në  adra, sigurisht pa ngrohje. Pra qëllimi i legjionlve të punës ishte të siguronin falas krahl pune dhe të zhduknin avash avash elementin grek pa marrë vesh fuqitë evropjane. Kishin një përvojë të hidhur me gjenocidin e Armenlve, më 1915, ku fuqitë evropjane protestuan dhe i akuzuan turqit botërisht. Kështu vendosën të arrijnë qëllimin e tyre me zhdukje graduale.

Dhe në fakt, nga këto legjione u kthyen pak grekë. Shumica humbisnin në thellsit  e turqis , gjithmonë larg nga krahinat me elementë grekë. U kthyen ca u arratis n, ca pak mundën tu japin rushfet rrojeve, n noficerlve dhe oficerlve. Se fundi disa që shp rtuan nga të këqiat, uriya, të ftohtit dhe nga vuajtjet kishin fatin që më vonë ti konstatonte Kryqi i kuq dhe Këshilli internacional. Ata u përkrahën dhe u dërguan në Greqi.

Theodhor n e lanë me idenë se burri i saj Stavroja ishte mirë me gjithë këto. I sigurtë për ato vite nuk ishte asnjë dhe për as gj . Turqit e rinj e mbanin pa marrë frymë gjithë Azinë e Vogël. Dhe gje nerali Mustafa Qemali, që më pas e quajten Ataturk (=ate i turqis ) po shinte në Turqinë qëndrore dhe lindore. Hfaqej në bregdetin p r ndimor me ushtri dhe sidomos atlhete luftonte me zjarr dhe me hekur që të shp rblnte grekët e Pondis , që kërkonin pak pavarësi dhe kishin organizuar grupe të vogla të armatosura ka ak sh.

Theodhora u kthye në shtëpi. Gjeti një komshi që ngushllonte motrat dhe nënën e saj. Të tëra vajtonin për njeriun e mirë, Kremidh n, sikur të qe i vdekur. E njëjta gjë blhej në të gjitha sht pit  , që ishte e sigurtë se e kishin zënë njeriun e tyre.

Prift rinjt , kryep qt  dhe mësuesit e tyre dhanë pak shpresë tek livisjan t, por brenda tyre rëndonte diziluzioni. Kishin kërkuar edhe ata të blheshin autonom  si Zmirna. I tradh tuan italianët, turqit zunë ata livisjan  që firmosën për autonomi letrën dhe i dërguan në botën tjetër.

E keqja nuk dukej se po mbaronte. Ai Mustafa Qemali ngjante si re a zezë mbi kokat e grekëve që do të shfrynte mbi ta? Do të ikte të nxirte dufin gjetkë? Dritë e pastër nuk dukej gjëkundi për grekët. E tmerrshme, të mos shohësh dritë as në atdheun tënd, në tokën që e ke për atdhe për tremijë vjet. Pastaj ishte hapur në bashkitë greke dhe ai i mallkuari Nuredin Pasha. Turk më gjakpir s nuk gjindej. Frikë dhe tmerr i grekëve nga Zmirna deri në Makri dhe në Vivis . Masakruet dhe tiran me tërë kuptimin e fjalës.

Dita e parë e vait kaloj. Zonja Dhespina ndenji të mendohet. Duhej të mendohej që të shikonte se cfar  të blnte, ku do të mësonte holl sira për Jorgjin e saj dhe çfarë do të blnte me vajzat që ishin të lira p rven  njërës Theodoros së vogël-martuar, që ishte bile fat-djegur, gjashtë flmij  ia mori vdekja deri më 1922. Zonja Dhespina kishte dhe dy djem, Qirjakon dhe Vasilin, por edhe ata ishin ende flmij  ende donin përkrahje.

Truri i saj vajti tek kremidhajt, fisi i burrit të saj. Disi të afërm ishin Kremidhajt e Makrit dhe të njohur në Patriarkan n e Konstandinopoj s. Të af rmit nga fisi i saj, më të shumtit banonin larg. Dhe ishte një fis i madh me tradita kishtare të shk llqyera. Shtatë breza po i ipnin kishës klerike të pa martuar dhe ieromonah . Akoma dhe në Jerusalem zonja Dhespina kishte të afërm të saj, ieromonah t Ilija dhe Dhimitër. Bile i drejti shërbeu në varrin e t r shenj t me përkushtim të madh.

Por tani, cillt  dhe si do ti ndihmojnë? Kohë të vështira dhe turqit të egërsuar. Për të domosdoshmet sigurisht kishte nevojë. Sht pit  linin plot burra, kur iknin nëpër pun rat e tyre. Nëse më vonë do të v rshtir soheshin gjërat, diçka do të gjenin të punonin dhe vajzat e saj të pa martuara.

Kështu pra të vetmen që kërkoi zonja Dhespina nga të njohurit dhe nga të af rmit ishin informatat dhe ndërmjetësimi. Që të mësonin saktësisht për burrin e saj dhe të luteshin për të pamundur n lirimin e tij. Dhe  far  mundën njerëzit i bënë. Brenda një muaji erdhën deridiku lajmet. Por më mirë mos të vinin. Jorgji i saj u fal. Nuk doroj. Kap n thotë aty këtu shumë

grekl. I grubulluan të tërë dhe i çonin për në anadoll në thellsi të Turqisl. I shoqëronin kalorës të egl r. Ditë të tëra rrugë më klmbël, pak bukë u jepnin dhe atë jo përditë. Pamja e trishtueshme sado që kalonte po i ulte ditët. Urija, lodhja, kamxhiku mbushl n monopetet me trupa greke. Dhe siq tregonin Kremidha i cili s' qe dhe djall i ri, vuajti shumë. Ishte delikat dhe zabitë e vunë në sy. Kalonin pranë tij dhe pa gj  e godisnin pa mlshir . Kishte hallin e tij ai, nuk e mbanin klmb t e tij. Por zemra e tij ja thoshte. Në se shikonte ndonjë grek të diziliozionuar i blhej krah dhe i jepte kurajo. Një buzëqeshje, një bisedë pak ngushllim. Dhe të arrestuarit të tërë e donin. Bënte dhe proteza dhe u thoshte të harronin vuajtjet e tyre. Kishte fytyr  të lmb l të mirëmbajtur dhe të tërë e dinin të per ndiveshur. Kreshmonte rregullisht dhe kishte kujdes të madh që të donte Perëndinë dhe njerëzit. Bile thoshin se qe aq i mirë sa që Per ndija i kishte dhënë dhunti admiruse. Kështu njëherë atje ku punonte në fshatrat turke që s' kishte kishë, Ditën e Pesëdhjetores që gjunjzoheshin në mbrëmjessore siq thoshte, pa tek po bënte lutjen e tij, se po gjunjzoheshin edhe pemët. Dhe demi që vajti të hajë majën, u ngrit lart, ra poshtë dhe nuk p soi asgjë. I mirë dhe i shenjë pra gjyshi Kremidha, por kamxhiku dhe urija e zhdukën.

I kalonin nga krahinat Mug l, Ajdhoni, Vurdhur, Spart i kalonin poshtë Ikonio përmes Ereglise dhe po i afroheshin Nigdhis . Po para se të arrinin në këtë qytet, greku i mirë Jorgji Kremidha u dorëzua. Kur njerëzit e egl r e panë të shteruar shumë e turturuan më shumë. Ra, nuk mundi të ngrihet. E goditën përsëri sepse nxitonn, thanë që të vaxhdonin udhëtimin. Atje dha shpirt gjyshi dhe njëkohsisht nuni i plakut Jakov. Sepse gjyshi Jorgji e kishte pagëzuar vetë nipin e tij që e donte shumë.

Pas disa ditësh erdhi shënimi dorazi i nipit të zonjës Dhespina, ihaxhidhulit. Ishte mjek e kishin kapur dhe atë. E hodhën në të njëjtën bylyk që ishte dhe xhaxhai i tij Jorgji. Kur ndodhi e keqja me xhaxhain nuk mundi ta ndihmojë. Vetëm mori nga xhepat e të vrrarit pesë lira. Dy ua dha dy fshatarëve turq që ta varrosnin, kushedi nëse e varros n a në e hodhën në ndonjë rrym  dhe e h ngr n bishat. Pra haxhidhuli i shkuajti tezes së tij se kishte dhënë dy lira dhe pyeste se  ' të bënte me të mbeturat. Zonja Dhespina e gjor , me një njeri që shkonte aty e porositi që ti mbante. Më pas humbi dhe haxhidhuli me të njëjtën mënyrë të ngjashme.

Radha e babait të tij i Stavro Calik s nga Rodi

Stavri Caliqi burri i nënës së vogël Theodhor s punonte si usta në Turqi. Turqit e thjeshtë i silleshin miqësisht, u punonte mirë dhe e paguanin mirë sipas marrveshjes. Tërë muajt e beharit deri në N ndor nuk dinte asgjë për vjerrin e tij, Jorgji Kremidh n. Duke u kthyer në Livis me disa grosh  dhe ngarkuar me ushqime dhe gjëra të tjera të blera mësoj të reja. I mësoj me të arritur në Makri dhe qendroi tek Kremidhajt që të marrë frymë nga udhëtimi i gjatë.

Sht rngo i zemrën e tij dhe nuk dinte se çfarë të thoshte dhe të shpresonte më. Në se Arhond t, Kremidhajt e tërë fuqishëm nuk gjenin mënyrë që të shpëtojnë njeriun e tyre, cila fuqi, thoshte, do të shpëtojë të pa fuqishmit e shumtë? Bile më vonë pak muaj, humbi në të njëjtat legjione dhe një tjetër Kremidh  i Vitisit. Djali i ri, Vasil, e thonin mbaroi në Tarse.

Stavroja nuk ndenji fare. Një kafe piu ngarkoi të dy mushkat dhe menjëherë iku. Nuk e mbante vendi. Mendja e tij e çoroditur, zemra e tij tek Theodhora e tij, Dhorull  dhe Dhorice i thoshte, dhe të miturit. Vetëm ata kishte në mendjen e tij. Hfar  tmerr mendoi, çfarë mlrztitje kaloji Dhorulla e tij delikate. Edhe do të kishte lezet të bënte hapa i mituri, Jokovaqi. Dhe një buzëqeshje u duk në buzët e tij. Po ngjitej me mushkat dhe kallf n e tij në malore, në Andikrajen veriore. Dhe mendja e tij vraponte në një mijë krahl . Kaloji vitet vetëm me një kapërcim. Vajti në vitet e flmij ris  së tij, në mlhall n e Rodit atje lindi më 1883. M hall  e varfër jashtë nga muret, në marasia.

Vite të vështira në ishullin e bukur. Turqit e zotëronin. Varfëri tek grekët. E Mori i ati i tij Jakov Caliqin kur ishte 15-17 vjeq dhe erdhën përballë në Marmari në bregun e Azisë së Vogël.

Për fate më të mira. Në këto bregdete të bekuara kishte shumë dynja më të pasur, dhe pak mjeshtra. Do të punonin mirë dhe me nder që të mblidhnin para dhe të bënin Prokopi dhe ata të

kthesheshin në Rodin e tyre të dashur të ndërtonin shtëpi të mirë të jetonin si njerëz. Nga Calikajt kishin ikur shumë për në Azinë e Vogël. Të parët ikën më 1756 Jorgji dhe Avjerinoi Caliqi.

Jorgji Caliqi i tanishëm murator dhe kallajxhi për tenxheret e bakrrit dhe bakirret. Kallf kishte të birin e tij Stavron dhe të tjerë vinin mirë. Grekë dhe turq i preferonin në punë. Bënë që në fillim strehë në Livisë që herët, shekuj para Krishtit venin rodinas bile për tu vendosur për fare në bregdetin e liqës. Këtu në Livisë Stavroja i ri punonte për shumë kohë murator në Arhondin e Jorgji Kremidhës me vajzat e shumta. Jorgji mendoi që ta bënte dhëndër Stavron e ri tek vajza e madhe e tij. Por trimi ishte prekur nga e vogla:

-Faleminderit o usta Jorgji, por unë mendoj vetëm për Dhorullën. . .

-Po është e vogël, bënte i ati.

-Do të pres që të rritet këmbëngulte Stavroja (kështu gazmore dhe të thjeshta i tregonte vetë i lumnuari plaku Jakov si ja kishte thenë i ati i tij). Të tjerë përfunduan mirë, Stavroja dhe Theodhora u bënë çift me bekimin e kishës dhe ahengët, që atëherë mbanin vetëm tre ditë- sepse më herët mbanin një javë!

E madhe dhe e mirë shtëpia e Kremidhës, punoj dhe Stavroja me të atin e tij, dhe e bënin më të mirë. Ndenji në të sipërmen çifti i ri dhe në të poshtmen me vajzat e tjera dhe dy djelmohat. Dhorulla e Stavros ishte e mirë dhe dashamirëse. Lumëronte nga dashuria e përkushtimit. Në të gjithë shtëpinë mbizotëronte pamja e nënës së saj, të zonjës Dhespina. Për të vërshtirat dhe të mëdhatë e familjes ishte ajo.

Jo vetëm që nënë me shumë vajza, dhe i ati mungonte në më shumë se gjysmat e muajve të vitit, për gjakftohtësinë e saj, vendosmërinë e saj dhe sidomos sepse mbante me ndërjegje dhe gjallëronte traditën e lashtë kishtrare të familjes së saj. Besimi i thellë, përkushtimi tek kisha, gjithmonë në kishë për shërbesa, të ndezë kandile në kishat e jashtme, të bëjë metanitë, të mësojë fëmijët që të lutën. Edhe pastaj tu japë kurajon të tjerëve, tu tregojë si të harrojnë vuajtjet, të jetë e para në punë, gjithmonë e parë. Dhe nuk bëhej asgjë pa gjyshen Dhespina.

Të gjitha këto kalonin nga truri i Stavros dhe i nënës zemër, ndërsa po afrohej në majën e Andikrajsë. Me të dalë mirë në majë në pllajën Pinari, shikoi djathtas në drejtim të perëndimit, në shpatet e gurta të Andikrajes perëndimore, Livisin. Përherë të parë nuk i u duk i bukur, sigurisht as i keq. Një re po i mbulonte trurin dhe nuk mundi të dallonte si do të ishte dita tjetër e Livisit, e nesërmeja. Ishin ngatërruar të tjerë. Dhe ndërsa pak a shumë, se kudo që të jetë do të ndryshonin të tjerë, ose të paktën shumë në Azinë e Vogël grekë. Grekët e ngulur nuk deshën që ta besojnë. Duhej bërë e fundit, të rmet shkatërrimtar dhe i frikshëm që të ndërjegjësohet situata. Dhe përshëri nuk vendosën të linin tokën e tyre parashekullore, vendin e tyre të shenjtë.

Por me ngjarjet e fundit u ftohën zemrat. Nuk këndëronin si herët e tjera. Dhe Stavro Caliqi tani, nuk këndëronte që të bënte prokopi me djemtë e tij, si do të bëjë arsimtarë, priftërinj dhe akoma më lart. Si ai atë Grigori Caliqi ishte model në të gjithë Livisin dhe makrin. Dhe vjerra e tij thoshte dhe rithoshte për iromonahët e familjes së saj. «E dhënë Perëndija o Stavro i mirë, një djallë tëndi të bëhet prift. . . që të na lexojë djalli jonë, të na kungojë ai, të marrim naforë nga dora e tij. . . ». Dhe kështu Stavroja beheshe me krahë dhe i jepte punës, të dalin paratë, që të harxhohen pasnesër për djemtë. Por edhe për orët e vërshtira. Si në vitet e mëparshme, atëherë që humbën të miturit dhe binjakët pak muaj pas lindjes së tyre. Harxhuan shumë para dhe fëmijët i humbën.

Herë me njërin, herë me tjetrin kaloi rruga. Nuk këndëroi gjëkund Stavroja as në kafenenë e Sqiftitit. Kaloi dhe fushën ku në gropë kishte akoma ujë që formonte një liqen të vogël.

Me të futur në fshat, rëndën fëmijët që të japin shtetë në zonjë Dhespina dhe në gruajë e tij Theodhora. Ajo doli më poshtë në kalldrëmin e mirë dhe ra në prehrin e tij. E mori nga dora u ngjijtën pak metra në kalldrën dhe u futën në shtëpinë e zezë. Të gjithë qanë dhe të gjithë i thanë njeri-tjetrit fjalën ngushëllyese.

Stavroja u ngjiti në shtëpinë e lartme (që ishte pajë e gruas së vet me gjithë një dyqan akoma në pazar në Stumbo). Mori të miturit në prehrë dhe nuk ngopej duke i hedhur e duke lozur. Njëri djallë i tij Jorgaqi, që jeton edhe tani ishte tre vjeç. Tjetri Jakovi i vogël, kishte

lindur vitin që shkoi, me 1920 me 5 Nëntor. E kishte pagëzuar si kumbar i ndjeri gjyshi i tij Jorgji Kremidha, dhe kishte marrë emrin e gjyshit tjetër të roditit Jakov Caliqi.

Robëri-Shpërngulje

Greko-turqit vinin nga e keqa tek e liga. Mustafa Qemali pasi u qetësua nga lufta kanëqë që bënë grekët në Pondi hodhi forcat e tij këtu në perëndim të Azisë së Vogël. Sigurisht që atje kishte ushtri greke (për vitet 1919-1922) në Zmirnë dhe rreth saj grekët jetonin pa ndonjë rrezik. Por në vende të tjera gjendja u bë diziluzionse.

Hetat me erën që u dhanë Qemali dhe Nuredin Pasha u sullën si ujqër në fshatrat grekë, vrisnin vidhnin dhe mbillnin terror. Para se të vinte shkatërrimi përfundimtar, fshatra dhe qytete të tilla si Aidhini u tronditën me masakra të grupuara.

Në Livis gjërat po dukeshin më të qeta. Po frika dhe merak u sëlërme u shtrydhte trurin dhe ngurtësonte zemrat e banorëve që vazhdonin të jetonin dhe të punonin.

Po kështu edhe Stavro Caliqi. Tani edhe më shumë se mungonte edhe ndihma nga vjerri i tij. Djelmoshat po rriteshin duke parë gratë gjithmonë të përplotura. Hdo pasdite gjyshja zbriste temjanicën (Livanistirin) nga njëmeja (e ozhakut) dhe temjaniste shtëpinë. Të tjerë bënin kryqin e tyre, pak metani dhe në darkë lutje. Ndiznin dhe kandilat në kishëzat e vogla për rreth, vinin zakonisht të pa martuarat motrat e Theodorës. Ajo ngjitej me shpesh tek kryengjalli duke mbajtur njërin djallë në prehrin e saj dhe tjetrin nga dora. Lutej Kryengjallit që ta kështë mirë Stavron e saj i cili përslëri ndodhej i ikur për punë në fshatrat turke.

Por e keqja nuk vonoi. Në fillim (apo pak më vonë) të 1922 turqit zunë Stavron e saj. Vuajtje e re, përslëri të qara për qdo ditë nga gratë e shtëpisë. Kohë dimri, Bylyku i madh i grekëve po ecte nëpër rrugët me dëborë. I kaluan nga Kapadhokija dhe po ngiteshin gjithmonë edhe më lart. C'ka nuk duronin udhëtimin hanin kamzhikët e fundit dhe mbaronin në rrugë me borë. Rrallë harxhonin plumba kalorësit zabitë dhe ushtarët. Në rrugë që po ecnin kishin kaluar edhe bylykë të tjerë me robër grekë. Shumë herë panë në anë të rrugës brenda nga dëbora të dalin duar dhe këmbë greke që i kishin hedhur ndërsa po përparonin dhe i kishte mbuluar përgjysmë bora.

Tani bylyku që ishte Stavro Caliqi, babai i plakut të lumnuar Jakov e thonin thotë, për në Kafkaz. Para se të arrinin aty i vunë të punonin nëpër minjera. Një ditë ndërsa punonte Stavroja dëgjoi tre të rëna në galeri. I u duk si sinjal. Doli nga galeria dhe ajo menjëherë u shemb. E ruajtë shën Harallambi. Kishte ikonën e tij të vogël varur në qafë. Flinte, sic, thoshte më vonë Stavroja tek i biri i tij Jakovi, në disa kasolle. Që të ngroheshin gërmonin në borë një -dy metra që të gjenin në tokë ndonjë trung apo dru tjetër dhe ndiznin zjarre.

Një ditë duke gërmuar në borë për dru, Stavroja gjeti një trung që e pa me kujdes të veçantë. I u duk i përshatshëm dhe filloj ta skalisë që ta bënte bakllama. Se e kishte mësuar i ati i tij që të luante bakllama dhe i pëlqente shumë të luante mandina dhe këngë të tjera. Hfarë ditë të mira në Livis, në muajt që mbetej në shtëpi luante pothuajse për Dhorullin dhe ndonjëherë për të gjithë lagjen. E skaliti pra diku gjeti dhe pak para, dërgoi në qytetin më të afërta dhe i prunë tela. Kështu filloi në internimin e mjeruar me vepra të detyruara të luajë natën me ndonjë qëllim që të harrojë vuajtjet e tyre.

Por përballë nga kasollet ishte shtëpia e oficerit që me ushtarë luante grekët. Që andej hanemet dhe hanomakët dëgjuan muzikën, kërkuan prej oficerit që të këndë edhe ata muzikë. Thirri oficeri Stavron dhe tashmë ai nuk punonte në minjerë e rrezikshme. Luante mbasditeve qëllime të ndryshme turke në shtëpinë e oficerit.

Kjo nuk vazhdoi. Vajti urdhëri dhe po kërkonin mjeshtra midis grekëve. Stavroja deklaroi si murator. E një në vendet e Trapezundes dhe e vunë të ndërtojë spital. Bile i jepnin dhe pak para që të bënte punën më të mirë. Po të reja për Theodorën dhe djemtë e tij nuk mundi të mësonte.

NË bregdetet e tjera në Azinë e Vogël për më shumë, po shpërbej grekëzimi i tremijë vjetërve. Ushtria greke udhëhoqej pa rregull nga kudo, në të gjitha frontet. Dhe nga pas turqit, qetësi dhe ushtria digjnin, për dhunonin, vrisnin dhe rrlmbenin gjëna e gjallë të grekëve të pa mbrojtur. Erdhi në Gusht dhe shkatërrimi i frikshëm i Zmirës. Viti 1922. Në vendet e tjera grekë të pa vdisnin nga ankthi. Në Livis kishin mbetur pak burra. Gratë dhe fëmijë të mbylleshin që herët në shtëpi dhe me tmerr degjonin përherë të parë në Livis të ecin nëpër kalldrëme zabitë turq, policë. Myftari i vetëm turk që si përfaqësues i kreut rrinte në Livis nga mirësjellja dhe mirënjohësia u bë i ashpër dhe kërcënues. Vetë ai nga fundi i Shtatorit vuri një darkë tërësisht të qelqit që të thërrasin: Të jenë të tërë gati, për pak ditë të ardhshme. Ku do të vënë, si do të ikën me qetësi tërë, asgjë se dinte. Sejcili kishte të drejtë për një boks, një pako rroba në shtëpi të vetë. Vunë menjëherë tek turqit që të përhapin tek grekët kristianë se nuk duhej të merrnin shumë gjëra me vete se gjoja do të këtheheshin shpejt. Kështu masa ishin në fuqi gjoja derisa të sistemoheheshin greko-turqit. Shumë grekë deshën dhe e besuan. Më gjakëftohetë dinin shumë mirë, se, pasi të mbizotëronin neo-turqit, nuk do të linin grekët në Azinë e Vogël si asnjë fuqi minatore.

Në Livis dëgjuan urdhërin për shpërngulje si breshëri të vdekjes Kryepërqatë, priftërinjtë dhe mësuesit sa kishin mbetur bëjnë shumë mbledhje që të gjejnë mënyra për kërahje për gratë dhe për fëmijë. Mundimi i kotë. Turqit tashmë ishin bërë për grekët vetëm goditës me thika rrlmbyes dhe për dhunues. U jepnin a su jepnin urdherin e tyre kërkë, të njëjtat gjëra ndodhnin, shkelnin fjalën e tyre që pas një ore, të shumtën ditën tjetër.

Në qdo shtëpi në dhomën e madhe dhe të mirë që kishin ikonat. Livisjanët qanin dhe kërkonin ngushëllim. Burrat prej dymbëdhjetë deri në 65- vjeç, të tërë në internim me bylyqe në thellësi të Turqisë dhe për të zhdukur.

Një mëngjes erdhën në Livisin e pa fat kalorës nga Kazani i Makrit. Të njëjtën ditë, para drekës duhej të niseshin gratë dhe fëmijë dhe pleqë të Livisit për në Makri, për në Kordoni d. m. th. për vendosje të re. Mandanti në fillim solli një vajtim të pa fund. Qanin gratë dhe vajtonin jo vetëm për të vdekurit, por edhe për të gjallët, vajtonin për veten e tyre.

Zonja Dhespina mbledhi vajzat rreth saj. Dha udhëzimet e fundit. Hfarë do të marrë në boks sejcila. Natyrisht duhej të tëra të fshihnin në rrobat e tyre paratë dhe florinjët. Pastaj sejcila vajzë do të shkonte tek paja e saj. Vajzat më të shumta të Livisit stivosnin pajën e tyre të shtrenjtë në pjesën e prapme të kryeengjallit tek ai besonin qdo gjë që kishin. Ai le të bënte qetësi të mundëj. Ishte kërkëse që të shihte njëri që po ecnin vajzat të ngarkuara dhe të sistemonin sejcila pajën e saj në kishë.

Pas vajzave vajti tek këyëngjalli dhe Dhespina, me Jakovin e vogël në përherë. Dëshka të vlefshme duhej të linte, por sidomos deshi të nderë në ikonën e tij qiririn e fundit dhe të lutet. Por nuk mundi të lutej. U egërësua gruaja me ato që pa. Në ajovim mbi tryezën e shenjtë gjeti të ulur myftarin turk. Zonja Dhespina ju afrua dhe e shikoj e zemëruar. Atëherë ai e pa me për buzje dhe hakmarrje:

-Kështu që rrinte Krishti juaj tani po rri unë!»! Dhe vazhdoi të grinte duhanin e tij mbi ungjillin e Shenjtë.

Iku e mëjra dhe nuk kishte fuqi as për të qarë. Por i dha një mallkim në turqishte që nuk edimë në se e zuri. Duke u këthyer nga rruga qëndrore pa edhe dyqanin e tyre të mbyllur. Ja kishin dhënë pajë Theodorës dhe e punonte tjetër. Të tërë gati. Qanin. Puthën ikonostasin. Jashtë puthën edhe portën. Zonja Dhespina mori dhe qenin e tyre të vogël spatën dhe e lidhi në strehën e poshtme. Kishte nxjerrë dhe i la në 12 kisha fitë që të kishte të hantë.

Avash, avash të tërë u grumbulluan në Shën Marinë e poshtme në kishën e dytë të madhe të Livisit. Nisi pamja trishtuar, rreth 2000 gra, fëmijë dhe pleq. Sy të frikësuar, këmbë që merreshin zemra, të errta pa shpresë. Bokset i mbanin nën shtëpi dhe qetësi tërë nxinin xhepat.

Theodhora mbante pak ushqime, të hantit të paktit dëshka fëmijë. Kishin tharë shumë fitë nga fitë e tyre. Mori bile pak susam dhe pak raki për ilaç. Nëpër xhepa vunë dhe kërkë. Jakovi i vogël atëherë ishte 2 vjeç pa 2 muaj. E mbanin në përherë. Jorgua 4 vjeç dhe Tasulla vetëm 40 ditë.

Kaluan fushën me melankolinë vjeshtake dhe u ngjiten në Andikrajin veriore. Pastaj ishte tatëpjeta për në Makri. Në darkë të tërë gjendeshin në Kordoni në vendosjen e re. Policët zbuajn larg turqit që kalonin në planëtinë dhe të vidhnin grekët.

I mbledhën të tërë shumë afër në det dhe u duk se atje kishin si qëllim të ekzekutimit si të grupuar. Dikush lajmëroi dhe djelmoshat të tërë. Bashkë filluan të qajnë dhe të bëjnë zhurmë. Nuk u bë e keqja. Fjetën gratë dhe fëmijet në teren. Në mëngjes u bë vjedhje e madhe. I vunë në rrjesht dhe u bënë kontroll trupor. Ua morën të tëra, nuk u lanë goshë për goshë. Mbledhën shumë para, florinj dhe lira angleze. Gratë e mjera protestuan. Ku do të shkonin pa para? Ata u përgjegjën:

-Këtu i fituat këtu do të lini.

Dhe i ropën plotësisht nga paratë e nga florinjët. Në Kordoni mbetën dhe ditën tjetër, sepse nuk po dukej anije. Njëherë, ditën tjetër, u duk një anije amerikane. Ishte transporti, kishte 16- të varka dhe ngarkuar me lëkurë. U futën djemtë dhe gratë brenda d. m. th. turni i parë, dhe u ngrit spiranca. Kërkuan gratë e mjera që të bien sirenat për zi. Dhe kaloi vaji që të luante të përbrendëshmet. Asgjë nuk mundi të ngushëllojë. Jakovi i vogël po qante në prehrin e nënës së tij, dhe tregonte trishtim fytyra e tij engjëllorë. Vetëm trishtim se qante nëna. . .

U zgjidh pastaj problemi se ku do të qonin. Të huajt thanë për në Francë. Livisjanët preferuan Greqinë. Kaluan në drejtim të Rodit pastaj zunë Kikladhën. Gjetën një det shumë të keq. Anija po zhytej nëpër dallgë Rrezikohej. Duhej të lehtësohej. Kapedani u mendua. Ishte paguar për gratë dhe për fëmijët. Qe e vështirë që të flakë në det. Lëkurët qenë të siguruara. I flaku dhe shpëluan njerëzit. Udhëtimi mbajti ditë, një javë e më shumë. Uri, etje, morra. E të tëra bashkë torturonin njerëzit.

Njëherë arritën dhe në Pire. Nuk i lanë të dalin. Zonja Dhespina me Theodorin vanë në anë të anijes që kishin pranë dhe po kundronin njerëzit në port.

Nga Pireu anija iku për në Itea. Atje zbritën refugjatët e mbetur, dhe i drejtuan në rrugë këmbësore në një fshat të Amfisës, Shën Gjergji. Zonja Dhespina me Theodorin dhe të dy fëmijët, motrat me Qirjakon dhe Vasilin, i vunë në një depo të stërgjatur. Jo vetëm. Shumë familje bashkë ndaheshin nga njëra-tjetra me një batanije, që varej midis dy familjeve.

Gjyshe Dhespina kishte kujdesin e përgjithshëm. Theodhora nuk dinte në se shpejt do të vijë babai. Dëshia ta besonte dhe vetë. Krahina nuk ishte e pasur dhe banorët e pakët u mbështetën tek kërret në momentin e vështirë. Në stinë që arritën tek shën Gjergji po përgatiteshin që të mbledheshin ullinjët. Vajzat e zonjës Dhespina punuan në vjeljen e prodhimit të ullirit. Theodhora kryesisht punonte në depo për fëmijët, dhe të tjerët e familjes. Më pas stërmundimi me kaq lindje dhe meritë e kishin shteruar tmersisht, përderisa kishte organizim shumë delikat.

Por duke punuar kudo ja dolën mbanë që të jetojnë dy vjet tek shën Gjergji. Jakovi i vogël u bë atje katër vjeç. Mirpo i ati as u duk dhe as udëgjua. Familjet e tjera i gjetën të tyre, sigurisht sa mundën që të kthehen me 1923 dhe më 1924. Theodorin e lidhën gjarpërinjtë, po e grinte brenga e tij.

Rinjohja e Stavros

Të kthehem prapë tek Trapezunda. Atje Stavro Caliqi ndërtonte që të bëjë spitali. Nga që ja kishin nevojën i sillëshin mirë. Vetëm që e fshihnin me të degjuar se do të kalonte nga ajo krahilë Kryqi i Kuq apo Këshilli i ndërkombëtarit siç i thoshin. E fshihnin për një-dy ditë dhe pastaj e nxirnin sepse ishte krye ustai i spitalit. Por ai e kuptoi se diçka po ndodhte, se do të ndihmonin ato organizma që të ikte për në Greqi, por nuk mund të vepronin, sepse e ruanin si sytë e tyre. Drama e tij ishte e madhe nga që nuk dinte se çfarë bëjë në familjen e tij dhe me livisjanët. Po dëgjonte për shkatërimin e madh të arratisjeve të Zmirnës. Asgjë tjetër. Ronte i izoluar.

Njllherl e vendosi. Do t l arratisej dhe perëndia ndihmlse. E priti momentin e prrhtatshlm. Ml 1925 iku njl natl prl nl Mesdhe. Veshi rroba turke, gjuhln turke e fliste mirl dhe nisi ql t l  nante mesprlrmes Turqinl  lndrore. Nl Kapadhoqi e gjetln njl natl disa  obenj ql ishte pa ndjenja nga t l ftohtit dhe nga lodhja n prl rrugën e dëborës. E çuan në obor e ngrohln i b nl trahana t l hante. Ata e kuptuan. Nuk e tradhltuan. Bile e ndihmuan te vazhdonte nga njl rrugl e sigurtl. Dhe njl disfatl e  uditlshme.

Asgjlkundi s'mundi t l mlsojl  farl u bl me livisjanlt. Ikln, mbetln, shprltuan, u vranl, u mbytln? Nuk mund t l pyeste klldo, se do t l dyshonin si grek. Mes vlshtirlsish t l pafundme, ecje netlsh dhe me reziqe ariti nl Makri. Atje, pra nga njl usta i vjetlr mlsoi  do gjl. Ai kishte parl Thodhorln me flmijlt nl Kordoni. Dinte edhe prl kontrollin ql u b nl grave. Pra Theodhora e mjerl iku jo vetlm pa prlkrahls por edhe pa para. Stavroja desh u  mend nga mlrztitja.

Nl Livis nuk u ngjit fare. Vazhdoi prl nl jug me 1000 fshehtlsira. Bënte si turk dhe kujdesej t l mos dukej ndonjl rodik, ndonjl shenjl apo anije e posaqme. Njl natl u bl ma fat. Klrcu brenda, u blri shenja se nuk qe turk dhe klshtu ariti nl rodhi dhe ql andej ne Pire.

Atje klrkoi Theodhorln the flmijet e tij, por pa rezultat. Asnjl nuk mund ti thoshte se ku i nxori aknija amerikane turnin e fundit t l livisjanlve t l evakuar. Klrkonte punl, klrkonte dhe t l tijlt. Gjeti punl nl Amfisl. Murator.

Njl ditl, para se t l mbarojl ml 1925, Zonja Dhospina duhej t l blente pak gjlra. Mori disa para dhe nl klmbël vajti nl Amfisl. Kishte mbaruar punln esaj dhe po kthehej prl nl fshat. Nl t l dal l t l qytetit, ndlrsa po ecte, shikon nl njl skel  stain. Shikonte krahun e tij dhe diçka luajti brenda saj. Psheretiu dhe vazhdoi. Por sa afrohej, aq trupi blhej i Stavros. E revoltuar nga shpresa,  lndroi nl rrugl dhe i foli:

E djall i mirl. . . Ktheu kokln Stavroja dhe sheh plakln vjerln e tij. U hodh poshtl si i marl dhe ajo para se ta prrqafonte para priu:

-Dhorulla jonl dhe flmijlt janl mirl, o Stavro im. . . Jakovi i vogl pra u bl 5 vjec. Lodra e tij ml e preferuar lsth l temjanica, klshtu o thoshin nl Livis. Kishte gjetur njl tjegull t l vogl me hark. Vinte brenda thl ngjij nga perustia ql gatuanin dhe e sillte vlrdalll nl shtlpi dhe livaniste me shuml seriozitet duke psallur «Allilua, allilua». Livaniste edhe komshijtl. d. m. th. ngrinte pak batanijen dhe kalonte ne shtlpinl prlkrah. Ngrinte dhe ml tutje dhe gjendej nl t l tretln. Klshtu engjllli i vogl me tjegullln temjanic l bekonte t re familjet e depos. Me ato pranoi t l Atin e tij ql nuk e njihte Rinin gjithmonl nl depo, sepse u thoshin kudo ql t l jenl do t' i trasferonin gjetkl do t' ju jipnin ara dhe do t' u blnin shtlpi.

Refugjatlt e vegjl luanin n prl dhera dhe baltlra t rl ditln. Dhe nga flmijlt e vegjl t l fshatit mlsuan t l thonin fjall t l klqia, t l shahen, t l bljnl veprime t l pa hijshme. Par sa i shihte klto Jakovi i vogl, aq ml pak dilte me flmijlt e tjerl, pothuajse nuk luante fare nl rrugl, nuk mund t l dl jonte fjall t l klqija ql thoshin edhe pse nuk i kuptonte. Por  do mbasdite shkonte me gjyshen ose me nlnln e tij dhe ndiznin kandilat. Atje i prlqeu pa e imagjinuar. Gjente pretekst t l vonoheshin akoma e akoma nl kishlzln e vogl.

Vinte gjyshen e tij ql ti thoshte sa dinte prl shenjtorlt, t' i thotl prl ieromonaklt t l familjes sl tyre. Nuk ngopej sl dl juari prl llinl prl Dhimitrin, ql u b nl murgj nl varrin e shenjt l. Prlparuan, thotl, shuml nl murgjlri, Dhimitri ml shuml. Prandaj dhe patriku e dlrgoi tok me llinl, ql t l mbledhl lmosha, se shkonin me vlshtirlsi nl Patriarkanl. Turqit nuk u linin atlhre gjlra t l r ndlsishme, dhe ata ql faleshin ishin pak. Sigurisht, lila, thoshin u vlshtirlsua nl kltl udhltim dhe e kishte prl turp t l klrkonte, por edhe ai mbeti murg i mirl, u kthye dhe murgjlroi nl Palestinl.

Dhe ai duke mbaruar 1925-sln i çuan Livisjanlt rrefugjat nga Shln Gjergji nl njl vend t l Evisl veriore nl fshatin e vogl Farakl, midis lumit dhe Mandudhit. Kjo krahinl e t rl i takonte  ifligarit anglez Filiponoel ql ml pas ia dha  ifligun si pajl vajzls sl tij Irinit, e cila u martua me deputetin anglez Beker. U bl njl marrlvshje me rrefugjatlt ql kultivonin arat e Noelit duke i dhlnl si dhe banorlt e vjetlr t l fshatit 25% t l prodhimit tek pronari. Klto ara 45 dynym prl

qdo familje u konfiskuan shumë vjet më vonë. Në Farakll në vend të shtërprive gjetën 69-të Livisjanë me familjet e tyre në disa qadra. Shtërpritë u bënë për dy vjet më 1927-të. Ishte dhe kjo diçka. Jakovi i vogël ishte tashme 7-të vjeç dhe të pesë vitet e kaloi në kushte mizerable.

Që në të gjashtat e tij Jakovi pa ditur shkollë mësoi nga jashtë Meshën hyjnore. Sa thoshte prifti dhe psallti të djellën. I psallte me zë të ulët vetëm se bënte disa gabime. Por i thoshte me aq seriozitet dhe repretësi, sa që ata që ishin përreth shastiseshin. Por kush pra kish kohë të mendonte serjosisht përfarë duhej bëri me djaloshin e hirshëm. Të tërë luftonin që të mbijetonin. Gjyshja dhe nëna e tij vetëm, të krusura nga puna, kur binin darkave për gjumin e vështirë bënë lëndë për Jakovin e vogël.

Por gjyshja vdiq shpejt. Hadrat qenë vjetëruar, fushin ujë, toka mbante shumë lagështirë. E zuri bronkopneumonia e stërmunduar plakë nuk duroj, Jakovi e qau gjyshen Dhespina, sepse ajo që e para që i mësoi rrugën e Kishës, ajo i tregoi si të qëndrojnë dhe si të dojë kishën, vogëlushi i kuptonte menjëherë, i mësonte me të parën. Thua se gjyshja qante një kapak dhe brenda në shpirtin e të vogëlës ekzistonte ajo që duhej të mësonte. Kështu, të tëra të mirat që i thoshte ishin të vetëkuptueshme për Jakovin e vogël ashtu siç i kujtohet dikujt diçka.

Pas vdekjes së gjyshes, e ndiqte nëna e tij, që e kishin plakur mendimet para se të hynte në të dyzetat. Grua e shkëlqyer. Pak e sëmure nga fiziku, u bë nga kreshmimi, mëlçitjet dhe sëmundjet. Por u dha edukatë të mirë fëmijëve të saj. I mësoi që të mos venë dorë në gjë të huaj. Refugjatë të vegjël dhe të varfër por frut nga pemë e huaj nuk kërpusin. Një herë po kalonin në një arë me dardha. Fëmijët kishin uri. Poshtë kishin rënë dardha dhe po i hanin dhëntë. U vinte zili fëmijëve por prapë nuk zgjatën dorën që të marrin nga pema e huaj. Po i përmbaheshin porosisë së nënës.

Shkolla dhe si shquhej Jakovi i vogël

Në Farakll Jakovi i vogël vajti në shkollë më 1927. Sigurisht që ndërtesë të veçantë nuk kishte. Më lart nga shtëpia e tyre, 500 m. në veriperëndim ishte Kisha e vogël e Shën Parashqevisë.

E bënte në fillim shkollë për refugjatët e vegjël dhe fëmijët e tjerë të fshatit. Një rrugë e vogël d. m. th. monopati kalonte para nga shtëpia e tyre e vogël dhe shkonte maloren me këthesa për në shkollë- kishë, përmes pyllit me plepa.

I kapte shumë mësimet. Pa vështirësi u bë i përkryer. Për sjelljen e tij nuk bëhej diskutim. Bënte aq shumë përshtypje, sa që Jakovin e vogël e respektonte edhe mësuesi. Po një lloj dhe papa Theodhosi (Dhimitër Theodosiu) që vinte qdo 15 të datës në fshat të meshonte tek Shën Gjergji në Kishën e enoris.

Refugjatët Livisjanë, por edhe vëndasit e pakët mësuan tek Jakovi i vogël sjelljet e tij edhe pse nuk i jipnin ndonjë shpjegim. Një fëmijë e tejvarfër 6-7 vjeç, më të shumtë e muajve zëbathur me roba të grisura, por gjithmonë të pastra, dëshpërisht i dobët, po venonte pa e shtërnguar. I stërgjatur, serjot. Me kokë në të gjithmonë drejt, balli i tij i pastër i shndritshëm. . . Nuk e panë kurrë të luante në rrugë. Kurrë se dëgjoi njeri të flasë keq. Fëmijët në shkollë në mënyrë pak të pa ndërjegjëshme, me pak ironi, e thrisnin ndonjë herë gjysh. Vllai tij Jorgua dhe disa që e njihnin më shumë shpesh e quanin murg. Me vonë, po thajse nga 10 vjetët e tij, shumë e thrisnin patër Jakov dhe herë herë do të puthnin dorën kurse ai e tërhiqte.

I q' faqet Shën Parashqevia

Atë vit që lanë qadër dhe u futën në shtëpinë e ulët, rritën dhe një derr i cili u bë shumë i madh. Nga që i Ati, Stavro Caliqi diku ndërtonte me ditë pune, thirrë fëmijët e tij, Jakovin 7 vjeç dhe Jorgon 9 dhe i pyeti përfarë do të bënin me derrin. Do të shkonin në Hukë në një fshat të afërmit të madh. Atje, ishte marë vesh me kasapin që ta therte dhe ta shiste pak shtërntë për

Ilogari të tyre. Në rrugë për Huk  takuan bashkë fshatarin e tyre që me të parë derrin e ushqyer mire tha: «Bre ku e shpini atë balen , si gomar? » Dhe me njëherë kafsha ra mbi dhe shkumoi, po humbiste forcat e saj, gati për të ngordhur. Bashkë fshatari e hëngri me sy e vaskanisi kafsh n. F lmij t u tremb n. Jakovi i vogël e mori shpejt veten, kërkoi për rreth, tij dhe gjeti një kuti konserve të vogël, dhe e mbushi me ujë nga vija, preu borzilok nga kop shti pranë, vajti pak m l poshtë ku ishte ikonostasi i Shën Dhimitrit, bëri lutjen e tij i g junjzuar, mori vaj nga kandili dhe u kthye tek kafsha për vdekje. U g junjzua, ju lut, i bëri kryqin me vaj dhe e sp rkati me borzilok. Për pak derri, balena, u ngrit dhe vajti tek kasapi.

Të tërë f lmij t shkonin një herë në ditë. Jakovi i vogël shkonte dy. E donte shumë se shkolla e tij ishte para Kishës së Shën Parashqevisë. Vonë mbasdite shkonte dhe ndiste kandilat. Shkonte vetëm djali dhe i pëlqente deri sa errej. Lutej dinte dhe sa mundej. Pastaj merrte tat  pjet n për në shtëpi duke e lënë pyllin me pisha. Por në një pasdite që do të ishte atëhere 8-9 të vjen që po lutej iu shfaq e tërë gjallë Shën Parashqevija, ashtu siq e në ikonë. Djali u tmerrua dhe ja dha vrapit dhe arriti në shtëpi i çoroditur. As e ktheu kokën mbrapa nga frika e tij. Vajti përsëri një ditë tjetër për të ndezur kandilat dhe i u shfaq përsëri. Dhe prapë u tmerrua. Iku duke vrapuar tatëpjetë, por shenjtorja doli nga kisha, i foli l mb l dhe e qetësoi f lmij n. Ai tani ndaloi së vrapuari dhe u kthye të shihte kush i fliste. Shenjtorja i sqaroi se cila ishte, i tha të mos trembej dhe Jakovi i vogël u ngjit me ndrojtje prapë për në kish z. Ndenji pranë saj dhe e dëgjoi me kujdes. Shfaqja e Shën Parashqevisë ju shfaq shumë herë. Jakovi u m sua dhe nuk trembej m l. Rrinin pranë e pranë dhe flisnin. Si me familjaritet dhe kurajo, pa frikë.

Në një nga  faqjet e para të saj shenjtorja, kur kishte marrë kurajo i vogli, i tha:

-Hfar  do, Jakovi i im, të të fal për lutjet që bën në shtëpinë time?

Ai s' dinte se çfarë të kërkonte. Por në darkë pyeti nënën e tij Theodor n. Ajo e këshilloi thjesht: «Të të thotë të të japë fatin tënd». Pasdit n tjetër u  faq Shenjtorja dhe iu përgjigj djalit:

-D gjom . Do të shohësh shumë lavdi, shumë njerëz do të vijnë të të shohin shumë para do të vijnë në duart e tua, por nuk do të mbeten (dhe në fakt të tëra u vërtetuan). E nderuan plakun Jakov të pasur dhe të varfër, të ditur dhe të pashkolluar, zotërinj dhe udhëheqës, profesorë universiteti dhe jurist  të lartë, murgj , priftërinj, episkop  dhe patrik , që vinin vitet e fundit në manastir që ta njohin, të r fepen të kenë dobi, të marrin urat n e tij. Gjithashtu, para ve anarisht në vitet e fundit i jepnin shumë, por edhe ai i dhuronte të tëra tek ata që kishin nevojë, nuk mbeteshin në trast n e tij se i vinte në një trast  që nuk boshatisej kurrë, sado që të jipte.

Vetë ai që tregonte këto shtonte:

-Dhe mos m l the g njeshtra o v llai im, Shën Parashqevija? Fat të vogël m l dha? Më bëri Profit të mistereve të Perëndisë.

Lexon urimet, lutet dhe kuron!

Me të m souar gërmat e para në shkollë, filloi të lexoj  menjëherë librat kishtare. E inkurajoi nëna e tij, por e kishte dhe nën kujdes dhe papa Theodhosi, patër Dhimit ri. Theodhosi, që shkonte në Farakull për të meshuar  do të djell të dytë.

Natyrisht nuk kuptonte aq i vogël nocjonet. Për pak muaj do të shkonte në të dytën e fillores, d. m. th. që 8-9 -të vjen dhe lexonte lirshëm. Dhe jo vetëm kjo! Në leximin e himneve dhe të urimeve zëri i tij merrte ton tjetër. Zyrtar do ta thoshin. Dhe akoma më shumë tone të shënjtël hyjnish. Mendoje se vinte nga diku tjetër nga një burim i largët hyjnor.

Këtë d. m. th. Zërin e mirë të Jakovit, e kishin vënë re prindërit dhe të af rmit e tij të ngushtë. Sepse në mbr mjet e gjata festave kryesisht, i ati tij Stavroja merrte bakllaman  e luante k ng za.

I mësonte edhe Jakovi dhe i këndonte shumë bukur. I këndonte dhe nëna e tij, bile dhe k rcenin.

Por tani në shkollën kishtare ishte diçka ndryshe. Në të njëjtën stinë, ndërsa ndihmonte priftin në ajodhim, filloi të shkonte që herët në analog. Por më parë sistemonte ato të ajodhimit. Me frikë përëndije dhe këmbëngulje të cillën s'le shpejti mori shpërblimin. Sepse atje në tavolinën e shenjës shumë herë i kuptoi dhe pa lëngë dhe dëgjoi psalmet qiellore që Humbiste dhe djali dridhej. Por ndjeu dhe gëzim të madh të brëndshëm edhe pse nuk shpjegonte dot ato që shihte. Pas kësaj në analogji lexonte shumë dhe psallte aq sa mundej. Dhe që kur banorët panë dhe dëgjuan Jakovin në analogji, lindi në ndërgjegjen e tyre një person i shënjës, që kishte shumë lidhje me Përndinën dhe pak me njerëzorët. Të tjerë pra e dinin se Jakovi i vogël e kishte mirë me shenjtorët dhe itakonte aposujt e Kishës. Bile nga që fshati nuk kishte prift të vet, nësat e enorisë e Kishës së Shën Gjergjit, i mbante Jakovi i vogël. E shikonin në kishë të llviste me respekt, por edhe si në shtëpinë e tij. Ambjenti i tij ishte shumë i natyreshëm dhe asnjë nuk e dëgjonte që e shkonte aq shpesh në kishë.

Megjithatë, që nga nëntë vjeç pothuajse, Jakovi i vogël u bë avash-avash streha e banorëve të thjeshtë dhe të varfër më të shumtë refugjatë. Mjekët ishin larg dhe donin para, që nuk gjendeshin. Papa Theodhosi që nga një fshat tjetër, dhe ishin të tjerë të sigurtë se veç meshës, të tjerat urimet, eksorcizmat mund të bënte Jakovi i vogël. Filluan pra, dhe e ftonin për qdo gjëndje të keqe. Sëmurëshin kafshë, thërrisnin Jakovin që të lexonte dhe bëheshin mirë. Tek flimijë e njëjta gjë. Akoma dhe për gratë, që vërshtirësoheshin të lindnin, ftonin Jakovi, Shkonte me vajin e Shën Parashqevisë, të Shën Gjergjit dhe të Shën Harallambit, bënte kryqin në portën e shtëpisë, lutej dhe largohej. Gruaja njirohej.

Nga kisha e fshatit kishte uratoren dhe nga shtëpia e tyre përmbledhjen. Por në rastet e sëmundjeve, që e thërrisnin të këndonte urata, lexonte, sa ishin 10-11-të vjeç e poshtë, nëfarë të rastiste me të hapur rishtas në dy këto libra, se nuk mund të gjykonte qdo herë se cila urate pikërisht duhej në këtë rast.

Shpesh thonte dhe urata të vërsajuar. E kishte bërë zakon. Ishte 9-të vjeç dhe e dërgonin me vëllanë e tij që të kornin në arën e tyre gjatë korrikut. Atje vëllain e tij Jorgon e kafshoi një gjarpër në dorë dhe i filluan dhimbje të forta. Jorgoja thirrë për ndihmë dhe qante. Jakovi ngushëlloi vëllain e tij, i lau me dorë vendin e kafshuar, u gjunjëzua nxori kryqin duart e tij drejt qellit:

-O Krishti im të lutem, bëje helmin që të kthehet në ujë, të mos përsojë keq vëllai im. . . dhe dënoj gjarpërin e mallkuar, antikrishti e vuri për të bërë të keqen. Menjëherë u tërhoq dhimbja, e keqja nuk kishte vazhdimësi. Dhe jo vetëm kjo, por Gjarpëri vajti pak më tutje dhe mbeti i palvizur dhe ngordhi.

Një usta i vogël asket

Më 1933 Jakovi mbaroi filloren. Për në gjimnaz dhe për të tjera nuk bëhej fjalë. Varfëria dhe moskamja nuk lejonin mendime të tilla. Nëna e tij Theodhori që bëri shumë e sëmurë. I ati i tij Stavroja rëndëte për ditë pune dhe megjithë që që usta i mirë fitonte shumë pak, sa për të jetuar me gënjeshtra. Endërrat e tij të vjetra u varosën. Në Livis dhe në fshatrat turke punonte ditë e natë që të studjonin djemtë e tij dhe të përparonin. Me ato që kishin nuk arinin as për të ngrënë. Bile Theodhori bëri dhe një flimijë Anastasinë. Kështu që Jakovi i vogël mbeti dhe punonte në arat e pakta të tyre, dhe për ditë pune në arat e huaja. Më pas i ati i tij e mori nga pas tij, kallfë-ndihmës, nëpër ndërtime. Dikur që bëri një diskutim në shtëpi, se nëfarë do të bëhej me Jakovin e vogël, i ati i tij ia dinte deri diku shoqërinë dhe i tha repte:

-Në se do të ikësh nga mua do të bëhesh horr i Pireut. Vinin, pra, diçka për të ngrënë në një trastëz dhe vinin nëpër fshatra ku deshën banorët e varfër usta për të ndërtime, ndonjë meremetim, ndonjë mur. Dhe vetëm punë të bënin nëfarëdo që të ishte. Kudo që shkonin në krahinë ustatin e vogël e kishin nën kujdes dhe avash avash i tregonin kudo një respekt të thjeshtë. Kudo që punonin një apo dy ditë, njerëzit ndjenin shpejt se ustatin i vogël, ishte një qënie tjetër, kishte tjetër destinacion edhe pse nuk mundnin ta shpjegonin si e qysh!

Pastaj, mël tël shumtël e fshatarëve për rreth, e shihnin ku e ku në analog. Në për festa shkante dhe psallte. Vetëm qël e dëljonin tël psallte me zërin e bukur, qël dilte melodioz, dhe madhështor nga një burim i largët, mjaftonte. Nuk duhej diçka tjetër për ta patur kujdes dhe për ta respektuar. - tël respektojnë jakovin e tël varfër tël 13-tël dhe 14-tël vjenar.

Dhe si mund tël blhej ndryshe përdrisja ustai i vogël lutej kur mbante ilaë dhe gurël. Thoshte urata dhe thoshte tropare. Por kishte dhe natën për lutje, Jakovi i vogël. Vetëm nëna e tij e dinte qël djaloshi i saj i doblësuar ishte një asket i vogël. E dinte, sepse e shihte, ose e kuptonte kur qe natën. Blnte shumë metanira, lexonte me pisharël apo me hënë urata dhe për orël tël tëlra mbetej i gënjëlzuar, diçka kjo qël ishte deri në fjetjen e tij. Shpesh shkante dhe rrinte dhe pa gëjumël, kur u bl 15-16tël vjen, në Kishën e Shën Parashqevisë. Qël kur, ishte pothuajse 10-tël vjen, djaloshi thoshte me veten e tij. Unël do tël blhem murg.

Për lutjet e tij, për leximet dhe përprjekjet shpirtërore tël tij, klshillohej me patër Dhimitrin. Shumël liturgji nuk dinte dhe i vogli përparonte në gëjrat shpirtërore me hapa tël mëllda. Por prifti u bl mbështetja e asketit tël vogël.

Tël tëlra klto arritën tek veshi i mitropolitit tël Halqidhës tël Grigoriut. Ja tha papa Dhimitri i mirël, dhe tël tjerët Dhespoti nuk u zinte shumë besël derisa vajti vetël në strofile-fshati i vogël afër Farakllës, tël blnte kremtimin e Shën Triadhës. Psallte dhe Jakovi i vogël. Dhespotit i blri përshypje, dhe e thirri në ajodhimël dhe e njohu. Tël njëjtël ditël vendosi dhe e blri anagnost. Dhe kur mël vonël i thanël se jakovi pagëlzoi një tël mitur nuk tha qël ta ripagëlzonjë. Në fakt, rastisi qël kishin një pagëlzim dhe prifti u slmur befasisht dhe nuk mund tël blnte asgël, Jakovi, qël ishte atje për ta ndihmuar, me insistimin e priftit blri para tij pagëlzimin qël e dinte pothuajse për mendëlsh.

E shëlrojnë Shën Harallambi dhe Shën Maria e Ksenjës

Mël 1935, në prag tël Pashkës u slmur keq. Me trajtimin e pakël mjekësor dukej se po vdiste. Nëna e mjerël e tij e pa ngushëlluar. . . po u lutej shenjtorëve. Kishte prurël nga Livisi një ikonël tël vogël tël Shën Harallambit. Arriti e djela e Thomait dhe prisnin sël shpejti fundin e asketit tël vogël. Po tël tëlra mendonin tël njëjtël gël: Përse përëndija nuk e shëlron Jakovin e vojël, qël ai lexon-bl në kryqin dhe blhen mirël tël mëldehëj e tël vegjëj, edhe kafshël.

Kël ditël, pra, në pasdite i u nfaq Shën Harallambi. Pa dorën e tij tël gëjall qël me mëlngël i blri kryqin në gëjoks. Jakovi e mori veten menjëlherël. tregoi tek nëna etij si dhe nfarël i ndodhi dhe ajo duke qarël i tha:

-Sot ore biri i im u ngjalle sël vdekurish, ta festosh kël ditël! Pak vite me vone, mël 1940-tël, e gjeti një e keqe tjetër në shëndetin e tij. Kreshmimi i shumtël, mungesat e ushqimit te mirël, nga qël ecte- herël nga varfëria dhe herël nga ushtrimi-zbathur dimrit në për ngrica dhe në për shira, klmbël e tij i u enjëtn. Pastaj thembrat dhe putrat u mbushën me plagël dhe nxirrmin qelb. Kishte dhimbje tël tmerëlshme. I lidhte me beze tël vjetra dhe natyrisht nuk mund tël ecte. Popullorët qël e shihnin nuk blnin asgël.

Nël atël epokël sollën në fshatrat e tyre ikonën e Shën marisë sël Ksenjës (nga Almiri i Volles). Do ta shpinin bile në fshatin Dhafni. Jakovi dëlgoi kël tël re dhe megjithël gjendjen e tij i thotël nënës:

-Nënë do tël vete dhe unël. Ajo u nudit dhe i erdhi keq për tël birin.

-Ore biri im i vogël, nuk shikon hallin tënd, si do tël ecëlsh? Por Jakovi klmbëlnguli:

-Do tël shkojë dhe do tël mël bljë mirël. Ishte pra dhël papa Dhimitri, tha dhe ai fjalën e tij.

-Lëre bre Theodhora djalin. . . .

U nis por ishte torturuar shumë nga udhëtimi, një torturël e plotël sepse vajti mël klmbël dhe pulpat ishin plot me plagël dhe rritnin qelb dhe ujël.

Desisa arritën në Dhafni (Mendhanke e quanin fshatin atehere). Hyri në Kishël dhe u fal në ikonën e Shën Marisë. Doli i dëlmuar gati për ti rënë tël fikël. Ndenji pak qël tël marri veten, u rifut tël falaj dhe duke dalël ndjeu klmbël e tij tël lira! Hoqi bezet e vjetra nga klmbël dhe nuk

kishte asgjël. Deri tani që fjeti plaku i lumnuar, pulpat e tij kishin shumë, gjurmë nga plagët të shlyuara të asaj epoke

Tek asketi murator parathuhet lufta botërore

Torturat e shëndetit dhe varfëria dhe nga që rëndëte andej-këndej për të gjetur ndonjë punë të vogël, nuk e pengonin në veprimet e tij të brendshme. Kreshmim të rreptë, shumë lutje gjatë natës, luftë kundër ngasjave. Por ndjente shumë dhimbje jashtëzakonisht shumë për njerëzit. Kushdo dhe kur e kërkonin ndonjëherë për ndihmë nuk i thoshte jo. Nuk mund të thoshte jo. Të tjerë në fshat e kishin për person të shenjët edhe pse nuk e dinin se çfarë bënte netëve dhe si asketonte.

Njëherë sëmundje dhe në orët e vështira e thërrisnin gjithmonë që të lexonte urime dhe t' u bënte kryqin. Më 1939-të dhe në fillim të 1940-s shumë flmijë të fshatit u sëmurdën si grup nga fryrjet e faqeve. Në shkollë njëri prej nga tjetri. I mbledhën flmijët dhe i prunë të tjerë bashkë që të lexonte. U përulën të tjerë me respekt, i lexoi dhe u bëri kryqin. Por njëri qeshte. Duke u kthyer për në shtëpitë e tyre të tjerë u bënin mirë përveç atij që qeshte. Prindërit e tij, kur panë flmijët e tjerë të shlyer pyetjen, mësuan mëdohin dhe e qortuan. E sollën djalin prapë dhe ai qante i penduar. Jakovi e lexoi i bëri kryqin me kryqin e vogël të tij prej druri dhe u bë mirë edhe ai.

Për të tjerë këto bamirësi që bëri tek bashkëfshatarët e tij por edhe tek banorët e fshatrave përreth, nuk merrte shpërblime. I donte të tjerë të vegjëllë e të mëdhenj dhe i dhimbesej sepse edhe ata ishin të varfër.

Pikërisht gjatë kësaj epoke d. m. th. nga 1938-1940 -të kishte ushtruar shumë ushtrimin e tij. Hante shumë pak, flinte rallë, lutej shumë orë gjatë natës kurse ditën tjetër punonte ashpër sa dhe banorët e tjerë, bile edhe më shumë. Nëna edhe babai i tij kishin filluar që të bien nga mundimet dhe mërzitjet. Ai duhej të qëndronte si mbështetje e shtëpisë.

Paralelisht kishte fituar të tillë pastërti të mendjes dhe të zemrës me ushtrimin dhe me lutjen sa që parashikonte të këlqijat që po afronin. Ndërsa kishte këto parandjenja ju rrafshoi në gjumë Hyjlindësja, sigurim jetëdhënës dhe i kërkoi të ndërtonte faltore në filan vend (dhe ia tregoi) sepse «këtu i tha ka që në shtëpi ime». Muratori i ri, Jakovi ndërtoi me të atin e tij një kishë të vogël. Pas disa vitesh në atë vend u konstatuan rrënoja të manastirit të vjetër kristjan.

Por erdhi paralajmërimi i madh. Nga fillimi i 1940-tës në kishëzën e Shën Parasqevisë i shfaqej shpesh shënjtorja. Një natë iu shfaq shumë serioze e trishtuar dhe i tha:

-Eja biri im të të them; Do të bëhet luftë.

Jakovi ra për sëri në lutje dhe metani. Ku kishte pa gjumësi dhe kremtime kishash shkonte dhe rinte duke psallur. Shumë herë mbetej vetëm kudo që shkonte dhe psallte nuk kërkonte prej asnjërit jo vetëm shpërblime por as gjellë. Vinte pak për të ngrënë në trastëzën e tij, vishte rrobat e pstra dhe të lehta dhe me këmbë shkonte në për kishat për rritje.

Mund dramën e pushtimit

E keqja e madhe erdhi. Lufta e dytë botërore dhe lufta Italo-Greke. Nuk arriti shtabi i ushtrisë të mobilizojë 20-të vjeçarët. Bashkë me pushtimin dhe urija. Ushtria pushtuese. Vuajtjet e refugjatëve më të mëdha. Jakovi në këmbë. Nuk u përul para kësaj gjëndjeje. Nuk u tërhoq nga vjedhjet e njëzillkut që shpërtheu në 1000-jë forma. Nuk humbi veten e tij, sepse mbante fort kontaktin me Krishtin dhe shënjtorët e tij.

Nga shtatori i 1941-shit urija dhe moskamja u bënin në botë të padurueshme. Të tjerë i shisnin për një copë bukë, për një pallë këpucë. Por këto nuk i krijonin probleme Jakovit, tashmë burrë 21 vjeçar me pjekuri sa të 50-të vjeçarit.

Gjithmonë hante pak dhe nxirrte mlynra të hante më pak. Nuk kishte thjeshtë nështë kreshmimi por të një ushtrimi të avancuar. Në këtë epokë të vështirë, provoi për herë të parë se do ta bënte shumë herë më vonë. Nga e djela pas dite d. m. th. deri tek e shtuna që shkonte për të meshuar nuk hante asgjë. Kungohej merrte navorë dhe pastaj hante pak gjë. Të djellën hante rregullisht. Këtë të ushtruar nuk e aplikonte vazhdimisht. Por dy-tre herë, pa dashur, e bëri vazhdimisht. Rastisi d. m. th. pas javës së pangrënësive së tij të gjenden flimijë të uritur në një rast dhe pleq që nuk mundeshin herë tjetër. U dha qfarë kishte për tu ngrënë për tre katër ditë dhe vetë mbeti pa gjë. Vuajtje dhe zanonisht kishte gjëndje të fikët.

Por kishte dhe një qetësi të brendshme që nuk përshkruhet. Kush kishte sy të pastër shikonte në fytyrën e tij një gëzim të thellë, që ndihmonte njerëzit. E qendërshme ishte se ato nuk e pengonin të punonte. Natyrisht që sforcim për organizmin ishte inpronimi i fundit i trupit, por ai insistonte. Të tjerë duheshin bërë saktë.

Në kohën e parë të urisë bile, më 1941 me gjithë shterimin e tij të madh vajti në festën e manastirit të Shën Nikollës, në Galatë, afër Milnit të Evisë. Veshi rroba të pastra dhe të lehta, vuri pak për të ngrënë në trastëzën e tij, librat kishtarë që i duheshin dhe më këmbë arriti për mbrëmjesoren. Në fillim psallte me të tjerët. Pasi mbaroi mbrëmjesorja, psallte e tjerë ikën. Mbetën në kishë pak plaka. Pastaj ikën edhe ato.

Jakovi me gjithë shterimin, trupin e dobët kockë e lëkurë, me një zë të thellë të posaçm dhe melodioz vazhdoi të psallte dhe të lexonte tërë natën. As murgeshat nuk mbetën që të gdhieshin!

Atëherë një e vogël që, «tani ishte igumene» i pa të tjerë dhe ja tha igumenes. I erdhi turp që rrinte pa gjumë në festën e tyre njeriu i huaj dhe murgeshat po flinin, disa vendosën kështu: Të rrinin pa gjumë atë natë, sa të mundeshin.

Ndërsa uria dhe vuajtjet e tjera të pushtimit nuk e mundën, për pak desh u mund për buzja. Të tërë atë kohë ishin të varfër. Jakovi më i varfër. Kishte disa rroba të lehta por nuk kishte këpucë. Psallte tek Shën Gjergji i fshatit; Por një burrë që qëndronte në vendin e psalljes i zbathur, shihnin të tërë hallin e tij? Ndihej shumë keq. Kishte aq turp sa nuk merrej me mend, tërhiqte poshtë pantallonat tek këmbët që të mos dukej, por nuk fshihej. I vinte plasje. Kthehej i sëmur në shtëpi nga mërzi. Mendoi të mos shkojë të psallë. Por të mos psallë për Perëndinë, ishte aforizëm, nuk e duronte. Kur dolën vllëzërit e tij nga shtëpia, u gjuhëzuan në ikonën e Shën Harallambit- e kishte prurë nga Livisi- dhe u lut. Një dy të djela. . . por disa naivë të ardhur rishtas dhe tregëtarë të zinj filluan të thonë bisedat e tyre me zë të lartë:

-Nuk i vjen turp, nuk shikon hallin e tij, që është zbathur, do edhe të psalli!

E degjoi Jakovi përsliri. Edhe përsliri, u kthye në shtëpi shumë i mërzi, për vdekje në thonë. As hëngri as piu. Mendoi të pushojë së psalluri, pothuajse e kishte vendosur. Mbase, thoshte për Brenda tij, kanë të drejtë njerëzit që më akuzojnë. . . kisha ishte shtëpi shenjtori, jo shtëpi qfarëdo. . . Në darkë ra për të fjetur, pasi u lut për shumë orë. Me ta zënë gjumi shikon Shën Gjergjin që t' thotë:

-Unë o biri im, nuk dua që të ikësh ; dua që të psallësh në shtëpinë time, ashtu si je! Vazhdoji për njëfarë kohe që të psallë pa këpucë.

Në vitin 1942 kaloi një provë të frikshme. Nëna e tij e mirë dhe e shumë vuajtur Theodhora, vajza e Jorgji Kremidhes që e vranë turqit jashtë Nikodhisë, ishte sëmur keq e gjetën dhe vuajtjet e pushtimit, nuk duroi. Vdiq më 1942. Më të kaluar të 40-tat dhe ngjante sikur që 70-të e më shumë. U sëmur rëndë. Më 5 Korrik u tha djemëve të saj:

-Xhaxhai i juaj Kosta, vdiq më 12 Korrik unë do të vdes tre ditë më shpejt kur dielli do të jetë një pashë lart.

Jakovi e pyeti: «Si e di o nënë!», dhe ajo i u për gje:

-Engjëlli i zotit më lajmëroi.

Të tjerë u bëjnë pikërisht kështu. Para se të dalë shpirti thirrë Jakovin dhe i ngarkoi:

Fëmijë (vajzën e saj) e lë tek Perëndija dhe në duart e tua. Mos ikë pa e sistemuar.

Mjaft kohë para se të sëmurej nëna e tij, që më parë i tha diçka të rëndësishme:

-Ti o Jakovi im i vogël, do t'la blëshesh prift dhe e para q' do t'la marr'la nafor'la nga dora e jote do t'la jet'la motra jote. Kështu u bë. E qau Jakovi nënën e tij sa s'ka më. Aq sa iu shfaq në gjumë dhe i kërkoi t'la mos qajë. Nga vdekja e nënës së tij e ndjente më shumë dhe bile mbeti më shumë nga sa llogariste në fshat dhe punoi derisa u sistemua. Ndërsa d. m. th. kishte si qëllim që t'la blëjë murg më shpejt vonoi që më parë t'la martonte motrën e tij.

Vitet e pushtimit kaluan me vuajtje. Në fillim në shtërpinë e tij bënin durim. Më pas panë dhe i shitën, qdo objekt t'la mirë që kishin nga ato pak që sollën në pako nga Livisi. Vetëm dy ikonat nuk i shitën. Jakovi punonte nëpër ara si punëtor, shkonte nëpër ndërtime kudo, që kishte ditë-punë.

Me ushtrinë e pushtimit u rrezikua shumë jo vetëm njëherë. Në malet e larta me pyje t'la Evisë kishte dhe vepronin kënaqësi. Jakovi nuk ishte ngatërruar. Gjermanët e zunë edhe atë me fshatarë t'la tjerë më 1943, për raprezalje. Fshati u revoltua, por nuk mundte t'la bënte asgjë. I vunë në një kamion t'la madh dhe i nuan në fshatin e madh t'la Strofils. Të t'la tregonin se po vijonte një e keqe e madhe, t'la ndaluarit po i luteshin Perëndisë që t'la shpëltonte. Sa e dinin Jakovin - dhe e dinin t'la t'la - e shikonin dhe ishte sikur i luteshin:

«Lutu për Jakov bëj diçka». . . dhe natyrisht që Jakovi u lut shumë për vete dhe për t'la tjerë.

Atje në strofil me armë e drejtura nga ata, nuan në një vend t'la mbyllur t'la madh që t'la i kontrollonin lehtë. Për rreth tyre ngrinin mitrolozat. Tani më asgjë nuk dyshonte se do t'la vijonte ekzekutimi i tyre. Por me t'la u sistemuar t'la t'la mitrolozat gjermanët morën një lajmërim, diçka u bë, i mbledhën dhe t'la ndaluarit i lanë t'la lirë. U kthye Jakovi në shtërpinë e tij, 23-tre vjeje që ishte atëherë. Por në rrugë nuk pushonte duke u thënë t'la tjerëve se Shën Triada na shpëltoi!» Ishte falur shumë tek Shën Triada për shpëltimin e tyre.

Vitet e pas pushtimit- me mijëra metani

Nga 1945-sa kur filloi lufta civile, e dytë kënaqe si një i thoshin, calikaj t'la njohën vëlshtirësi t'la reja. Jakovi kishte orjentimin e tij natë e ditë mendja e tij me lutje në ushtrimin, kurse duart dhe këmbët në punë e fshatit. Vraponte i bindur për t'la gërmuar, në vaditje, në korreje në t'la gjitha, bota kishte shumë varfëri. Për t'la mbaronte pushtimi, Jakovi-jakovo e thërrisnin në fshat - kishte një lumturi t'la veçantë. Njëherë dhomë nga t'la dyja që kishin tezet e tij ja dhanë Jakovit. E dinin sa i donte. Ishte nga lindja dhe shihte në rrugë prej balte, që në behar kishte shumë grurë dhe në dimër shumë baltë. Ska gjë. Lumturi e madhe pra.

E bëri një qeli t'la rregullt murgu. Diçka më shumë se kishë! Kandili, temjanica, analogu, që t'la vendosë librat e shenjta që lexonte dhe psallte, ikonat e vjetra Livisjane e t'la tjera prej letre kryqë t'la vegjë prej druri që i punonte vetë. . . -dhe një rrasë t'la lirë, krejt ngjyrë e zezë varej në një gozhdë.

Jo vetëm t'la afërmit dhe komshinjët por t'la fshati e dinte për qelinë e Jakovit. Dhe është e vërtetë se ndjenjat e njerëzve t'la thjeshtë ishin t'la pastra.

Njëherë lidhjen e thellë t'la tij me Perëndinë dhe shenjtorët por e konsideronin diçka si nga bota tjetër. Nuk e vinin në hesap me burrat e tjerë.

Ishte ajo ecje e tij që ua prishte pak i gjatë, i drejtë i hollë, sigurisht, por ecte disi pa e rënduar tokën! Ishte diçka e habitëshme që e kishte deri tani që fjeti. E shihje t'la futej në oborrin e manastirit dhe t'la kopështit dhe t'la jepte përshypjen se nuk rëndonte tokën. Dhe kjo jo pamvarësisht se ai që i dobet. (dalloheshin kockat e tij poshtë rrasës së tij në kraharë).

Do ta gjeje, pra, ose në punë ose në kishë ose në qeli që t'la falej herë herë vetëm, rrinte pasdite me tezet e tij, në murin prej balte, jashtë shtërpinës së tij. Shkonte dhe ndonjë komshie, por e dinin se ai nuk kishte thashetheme. Thonin gjëra serioze dhe shpesh Jakovi u tregonte jetën e shënjtorëve. A po bisedonin, si t'la pregatishnin kishën për meshën e së djells, për festën, për javën e madhe, t'la Premten e Madhe dhe Ngjalljen.

Bile një vit, që ishte i sëmurlë papa Dhimitri nuk mundi të bënte dot epitafin në fshatin e tyre që të mos mbeteshin kështu, Jakovi me ndihmën e grave, përgatiti dhe stolisi epitafin. Pastaj i ra këmbanës. Me seriozitet dhe radhë në darkë psallën vajtimet dhe të gjithë ndjenin shumë mallngjime. Por, pastaj, kishte kaluar ora, dhe erdhi prifti nga fshati tjetër i cili në sy të të gjithëve e qortoi keq Jakovin. E ofendoi shumë sepse bëri ato që bëri. Ai uli kokën, bëri metani dhe kërkoi ndjesë pa justifikime.

Njëkohsisht Jakovi kishte dhe mendjen në ikonostaset e zonës. Kishin kandilë dhe ai donte vaj që atëherë gjendej rrallë dhe që i shtrenjë. Fshati i tyre vetëm pisha kishte dhe recinë, asnjë pikë vaji. Përpriçej që të gjente pak vaj dhe në të errë e shihnin që humbej. Kthehej vonë. Dhe kishte ndezur ca kandila sa mundej. Dhe me ta parë që kthehej nuk pushonin ngacmimet, të thirrurat nga burrat, me zë të ulët nga gratë dhe vajzat.

Por disa dhe sidomos, ca gra, mërzhiteshin që të shumtë ngacmonin dhe përzbuznin Jakovin. Këta pak, kishin parë disa herë Jakovin të rrinte disa orë në gjunjë atje tek Shën Parasqevija. E kishin parë të bënte metani të panumërtë në dhomën e tij. Një e qarë ishte hapur dhe diçka dukej brenda. Sigurisht as këta pak nuk kuptonin shumë nga jeta e Jakovit por ndjenin brenda tyre se ky burri i ri ishte diçka krejt ndryshe, kishte diçka të shenjtë ishte fenomen. . . dhe e simpatizonin shumë. . . por të paktën. Një komshe e tij moshatare bile shpërtheu dikur që e ngacmonin dhe u foli e revoltuar:

-Do të shihni një ditë do të falemë Jakovit! dhe e rikujtojnë deri tani komshinjtë e tij të vjetër dhe e njëjta vajzë e atëherëshme shumë prej atyre i takuam përslëri dhe përslëri në Farakalli. Shkuan atje që të rregjistrojmë kujtimet dhe përshpërtet të bashkëfshatarëve të tij, që e respektonin shumë. . . Ishin të tjerë.

Në vitet pas pushtimit deri më 1947 që vajti ushtar, Jakovi ishte shumë i shteruar. Jo vetëm nga puna e përditëshme në ara por edhe nga ndërtime të vogla. Jo vetëm nga gjella e pakët dhe e keqe në ato kohë të vështira por edhe nga metanitë e shumta dhe nga kreshmimi i rreptë! Shumë orë të natës, dimër e behar, një pishtar digjej në qelinë e Jakovit. Lutej dhe bënte që atëherë shumë qindra metani. Gjithmonë i kalonte të njëmijat. Arrinte në dymijë, po dy mijë dhe avanconte dhe më shumë. Kështu luftonte ngasjet e rinisë. Shpërthimet e pasjoneve të shpirtit, pasjonet qetësoheshin. Behej i tjerë një mëndafsh i hollë, pasqyrë e larë, branda tek i cili reflektohej veprimi hyjnor. Në botën e tij të brendëshme të pastër shfaqej e vërteta dhe jetonte momente të një lumturie të pa fund, të cilën nuk e ndërronte më asnjë.

Të tjerë këto, hyjnore dhe të shenjtë! Por në mëngjes, duke u gëdhirë, duhet të fillonte dita e punës afër farefisit dhe bashkëfshatarëve, që nuk e dinin se përparonte natën dhe sa pak flinte. Hohej pra në mëngjes me të tjerët dhe punonte bashkë me ta, pa u sqaruar asnjëherë diçka apo të justifikohesh për lodhjen e tij të madhe. Dhe shumë mendonin se Jakovi nuk ishte ndër punëtorët më të mirë.

Kështu e shihnin, më të ulët nga të tjerët. disi. Pastaj ishte e madhe tërheqja e tij, që e zoglonte në sy të të tjerëve. E ngacmonin, ai nuk përçjegjej. E shanin, nuk këthejnë përçjegje.

Një natë vonë, shkoi në arën e tij me bostan të vadiste, sepse ara e tij kishte radhë e ujë të tij. Por pas pak pasi nuk shkonte uji në vijën e Jorgjit, erdhi ai i egërsuar dhe i kanosur. Jakovi e qetësoi me qetësi dhe rregull, se ara e tyre tani kishte radhë dhe se do të bëhej ne se nuk do të ujitej. Atëherë tjetri e shau keq dhe Jakovi në qdo sharje i përçjegjej «faleminderit xhaxha Jorgji» faleminderit xhaxha Jorgji, faleminderit xhaxha Jorgji» mbeti në fshat si fjalë e urtë.

Kështu i silleshin shumë herë, por tek ai rendnin për sëmurdjet e vështira. Dhe Jakovi nuk mohoj kurrë. Në kohë lexonte urata dhe u lutej shumë midis të cilëve ishte edhe Jorgji Anagnostopoulos. Ishte sëmurlë rëndë dhe u bë mirë me lutjen e Jakovit.

Këto vite, më 1947 Jakovi punonte shumë dhe me përprjekje jo vetëm për veten e tij. Vetë e kishte vendosur që herët. Asnjë nuk e diskutonte. Por kishte Tasullën, motrën e tij njëzet muaj më të vogël prej tij. Tek Perëndija dhe tek ai e kishte lënë duke vdekur e lumnuara nëna e tij në ditët e zëza të 1942-s. Ishte sigurisht dhe i ati, Stavroja të cilit i kishte trashëguar mirsinë

Jakovi. Por Stavroja kishte rënë, tregonte se nuk do të duronte shumë si nuk duroi. Vdiq me 1949-te. Dhe vdiq më shumë nga siok. Kështu nuk duroi i gjori.

Duhej, pra, Jakovi të blinte qafë të mundte që të ketë pak pajë që të martohet Tasulla. Ishte e ndjeshme, pak e sëmure dhe u var tek Jakovi, priste për krahje vetëm nga ai. Dhe ishte e vërtetë se dhe ai e donte shumë motrën e tij të vogël. Dëshmi ishte se për hir të saj vonoi të blejë murg siq do ta shohim. I thoshte edhe vetë plakun e lumuar. Por kështu duhej të shohim edhe dy faktorë të tjerë që e vonuan në radhë kushtet e kohës. Lufta, pushtim, lufta kaqake mungesa e një murgjarije të denjë në zonë. . . pastaj plani i Perëndisë: Gjykoi se e arthemja e tij oshenare duhej të jetonte shumë vite-32-dy rrumbullak jashtë nga manastiri që të njohë mirë botën dhe bota ta njohë atë mirë. Kështu mundi shoqëria e padëshmitë të njohë oshënarin e ardhshëm dhe ai të njohë mirë vuajtjet dhe pasojat e saj.

Ushtar Patër Jakovi.

Sipas rregullit duhej të shkonte ushtar në vitin 1941. Por u shpall lufta, anomali, pushtim, lufta kaqake. . . nuk e thirën. Ajo u bë më 1947, kur pra Jakovi ishte 27-të vjeç. U paraqit në Vollo. Repart bazë, për zgjedhje me provime. Megjithatë mbaroi vetëm filloren shkollëqente në Pire në qendrë, në furnizimin dhe transportet. Kështu pa kërkuar, ju shmang betejave në shumë vrasje të Gramozit dhe të Vicit.

Por edhe këtu kishte beteja me ngacmimet dhe thumbimet e ushtarëve jo se e urrenin, por në korpus ushtarak nuk mbledheshin me asnjë -«Patër Jakov» e ngrinin «Patër Jakove» e zbrisnin. . . dhe sigurisht kjo që më e vogla.

Muaji i parë që më i vështirë; Me të futur në korpus kërkonin ushtarak ta ngacmonin. Dhe «Patër Jakovi» u dukej mënyra më e pa dhimbshme. Nuk u prgjigjej buzëqeshjeve pak dhe shkonte në krevatin e tij. Por sa më vonë vinte në Korpus aq më pak ngacmime dëgjonte.

Duke dalë muaji, ndryshuan disa gjërat. Ushtari i parë që u sëmure kishte për bri të tij Jakovin të jepte ujë, një aspirinë, ilaçin në orën e tij të blinte diçka nga jashtë. . . e njëjta gjë ndodhi dhe me ushtarin tjetër që u sëmure. Kujdeset me durim si nënë. Dhe kjo dukej më shumë të shtunave dhe të djelave kur të gjithë zhdukeshin dhe ata të sëmure e qëndrës së furnizimit dhe të transporteve mbeteshin pa ndihmë dhe shoqëri.

Kishin nevojë për pak para, u ishin tepër të domosdoshme. Sepse ku nuk kishte shërbime, në mëngjes shpejt herët të djellën shkonte në Kishë. Jipte priftit emrat e të gjallëve dhe të vdekurve që të përkujtonte në proskomidhi. Por duhej të jipte dhe ndonjë dhrahmi! Ku ta gjente, kush do ja jepte? Pastaj vinte e mëlçura, vinte e premtja, qafë do të hante? Në kazanin e njësisë të paktën të tëra ishin me vaj. Ai nuk munte të prishte keshmën e atyre ditëve! As vain nuk e lejonte tek vetja e tij. Nëna e tij nuk hante kurrë vaj të mëlçurës dhe të Premten.

Njëllor, dhe më e vështirë me keshmen e Krishtlindjeve dhe më pas të Pashkës. Nuk dinte se qfare të blinte, ku të gjente pak para, të japë diçka priftit, të mbeten aq sa të blente pak për hallet që të kalonte të Mëlçurës dhe të Premtet.

E ndriqoi Perëndija ushtarin e varfër asket dhe doli në pazar. Mori bukë që u jepte ushtria dhe doli që ta shiste. Dikush do të ishte në qdo rast që ta merrte me gjysëm qmimi. Kështu mbledhte dy herë në javë pak dhrahmi. I jipte priftit i mbetej dhe sa për hallet. Sigurisht nuk kishte bukë me bollëk, tani i binte shumë pak por ndjente admirim që mbante keshmën e tij;

Ushtarak pak nga pak e shihnin dhe sidomos ndikoheshin. Sigurisht që e ngacmonin gjithmonë, por duke kaluar koha gjithnjë e më pak e ngacmonin. Do të thoshte dikush se filluan të simpatizojnë, bile të duan. Dhe në fakt, kështu njeri, në se e njihje ishte e vështirë të mos e simpatizojë, nuk do të ndiqe nuk do të shkaktonte gjithmonë simpati. Duhej të zotëroje satanin, për të urreyer Jakovin atë burrë të dobët dhe të drejtë e të hollë, me fytyrë të ndritur dhe me zemër të pastër. Dhe zemër e tij të pastër e shikoje gjithmonë në fytyrën e tij të ndritur engjëllorë. Kishte karakteristikë episodin me një filolog të shkolluar që tha para jakovit:

-I mirël Jakovi po e ka q' mëndur kisha. Dhe menjël herël mori përgjigjen:

-Kisha i ndrion njerëzit nuk i qmënd.

Nënoficeri dhe oficeri diqka shihnin, diqka dëgjonin për Jakovin, por s' ishte koha tël prokupoheshin mbas tij. Nuk u bël e njëjta gjël me komandantin e njësisël zëvendës kapitëni Polikarp Zoi. Ai, me tu informuar relativisht ftoi Jakovin në zyrën e tij. Atje e pa dhe e dëgjo i me kujdes. Ishte e Premte. Kazani kishte mish me patllixhane. «Për ha o ushtar», e urdhëroi oficeri. E mohoj i me vendosmëri. «Për nuk trembesh»? pyeti oficeri.

-Nuk trembem nga ato qël skanël fuqi në shpirtin tim u përgjegj. Nuk e do Krishti im.

Zoi duke bërël si i zemëruar pyeti «ku i mësove këto» dhe mori përgjigjen menjëlherël:

-Tani më ndrion Shpirti i Shenjtël.

Pastaj e mori Zoi dhe vanël diku qël tël hanël gjëra kreshmuese. Nga e nesërmja e mori në shërbimin e tij personal. E dërgonte për punël bile edhe në shtëpinël e tij qël tu shmangej ngacmimeve tël ushtarëve.

Bile një ditël i thiri tël tërël ushtarët dhe i qortoi rreptël. U tha tël mos tallen me Jakov Caliçin me atël «Patër». Sepse Jakovi me sa bënte «Ishte me tël vërtetël patër do tël bëhej një ditël patër».

Zëvendës kapitëni për ai ishte i pari njeri qël seriozisht dhe me ndërjegje e ftoi «patër» Jakovin. Jakovi i dëgjonte tël tëra me këkël në ulur, i kuq flak nga turpi, qël ishte person kaq i rëndësishëm u proukupua me refugjatin e varfër, qe një person zyrtar (siq thoshte gjithmon vetël i bërë një ndër tël tillël).

Rastisi bile, për lumturinë e madhe tël Jakovit bashkëlshortja e Zoit dhe nëna e saj qël ishin gra shumë shpresëtare. Venin në kishël rregullisht u kishin dhënë shumë kishave. . . kështu Jakovi u bël bashkëpunëtori i tyre. Bënin bashkël livan, trajtonin kishëza tël vogla, venin nëpër pagjumësi tël kishave tël vogla, bënin pa gjumësi vetël. . . gjithmon me Jakovin. Ai ishte nga Pireu, me lejë nga zëvendës kapitëni dhe venin në Athinë. Në krahinë e Fiksit ishte shtëpia e Zoit.

Ngjitej në Athinë me linjë. Për fatin e tij tël mirël ushtarët atëherël nuk paguanin biletël. Nuk e dinte zonën dhe rrugën. Por herën e dytël dhe tël tretël vuri re se në anël tël rrugës, ose afër rrugës ekzistonin kisha tël mëdha dhe kishëza; bile dhe faltore. Ju krijua një problem dhe u mërzi:

Ashtël turp tël kaloj nga kishat dhe tël mos u falem shenjtorëve: Ditën tjetër në kishën e parël, qël kishte vënë re nga dritarja e autobuzit, zbriti tël falet. Mori prapël tël njëjtën linjë po përshëri zbriti më lart. Por avash avash zbuloi kaq kisha, kishëza dhe faltore në tërël krahinë qël nuk bëhej qël tël falej dhe tël përdorte linjë. Kështu vendosi qël tël nisët shumë herët nga Pireu në këmbël, qël tël mund tël falej në tël gjitha kishat. Sigurisht qël arrinte në Fiks i lodhur, për ishte falur në tël tëra kishat dhe tël tërël shenjtorët. Kjo i mjaftonte lodhja do tël kalonte. . .

Por natyrisht aq rrugël në këmbël dhe bile e përditëshme la shenjat e saj. Ato do tël qfaqeshin më vonël, kur murgu do tël bënte ushtrimë tël vështira trupore dhe mendore.

Atje në shtëpinël e Zoit i jepej rasti, tël lexonte dhe pak libra kishtarë dhe fetarë. Rrallël lexonte dhe urata. Në Athinë punonte atëherël edhe teza e tij Sevastija, motra e nënës së tij, në shtëpinël e një juristi Efeti. Ai, ndërse qe njeri i mirël, u tërhoq nga një grua. Rrevoltimi në familje qe i madh, demoni i kishte ngatëruar keq.

Ishte mërziur dhe teza e tij, dhe thirrë një ditël nipin e saj.

Eja ore Jakovi im, eja tu lexosh një uratël, se nuk janë njerëz tël këqinj. . . më vjen keq për zonjën time. . .

Vajti Jakovi me fletën e tij në shtëpinël e Efetit. Lexoi urata u lut dhe iku. Në mesditël kur grua e Efetit u shtri pak, për gjumël pa në lëndër një qen tël zi këkël e lëkurël!

Familja u qirua nga demoni dhe Efeti u kthye tek grua e tij. Tël tilla hire ndodhën edhe me njerëz tël tjerël. Hifti Zoi ishte i sigurtël për dhuntitël shpirtërore tël ushtarit «Patër Jakovit» e donin dhe e vlerësonin aq shumë, sa qël i bënin propozime tël ndryshme qël tël mbetej në Athinë bashkël me ata. Kështu pak muaj se tël lirohej në fillim tël 1949-tës, i propozoi Zoi ta bënte bir- se

fłmije tł tij nuk kishte. Bile i premtoi qł ti blnte njl kishłz nł pronłn personale tł tij, nł Iraklion e ri. I premtonte bile se do tł interesohej qł tł dorłzohej prift tek shłn Pandejlemoni i Fiksit. Jakovi tregonte bile se do tł interesohej qł tł dorłzohej prift tek Ahłn Pandeleimoni i Fiksit. Jakovi tregonte me ędo młnyrł mirłnjohjen e tij ndaj ofertave tł Zojlve por płrgjigja e tij ishte e vendosur:

-Unł kam tjetłr destinacjon zoti kapiten. Dhe sigurisht qł nuk thoshte głnjeshtra. Qł kur ishte djall i vogłł dłshironte nga thellısia e tij tł vinte nł ndonjl manastir dhe ndonjlherł dhe e thoshte:

-Unł do tł blhem murg.

Punłtor płr motrłn e tij Anastasi

Mł 1949-tł vitin qł u lirua nga ushtria, vdiq dhe i ati i tij, i tłrłmiri Stavro Caliqi. Kishte ikur edhe ai djall nga marazia e rodit me atin e tij Jakov, vonł nł Livisl qł tł blnin prokopi. Dhe e panł, qł neoturqit plotısuat tł tłra. Tani iku i dłshpłruar nga bota por plot besim tek Perłndija. Dha shpirt nł njl spital tł keq nł fund tł Ambelloqipit. Vuante nga zemra e tij pa e ditur. Natłn e terrorizuan dhe płsoi shok. E sollın nł Athinł dhe mbaroi mł 9-tł shkurt tł 1949-tłs para se tł lirohej nga ushtria jakovi dhe djali tjetłr i tij Jorgo. Nł fshat ngeli vetłm Anastasia vajza e tij, po qł do tł kishte njl płrkrahłs, vłllain e saj Jakov.

Pas pak edhe Jakovi u kthye nł fshat nł Farakłlı. Varfłria dhe shkatłrrimet nga lufta civile, i kishte premtuar nłnłs sł tij ditłn qł ajo dha shpirt. Sigurisht qł eksiztonte edhe vłllai tjetłr Jorgoja. Por ai kishte tashmł detyrimet e tij, nł Athinł kishte krijuar familje.

Ra pra Jakovi i tłri me fytyrł nł punł. Ku tł gjente. Mjafton qł tł nxirrte ditł pune. Punoi nł ara, nł njl fabrikł nł Mandudhe, nł njl qeramikł nł Athinł dhe nł Llambrinidhu nł gurłt e hollł metalikł nł krahinłn e tij. Nł mal shkonte herłt ędo młngjes para agimit me fshatarłt e tjerł. Nł dimłr shkonte akoma mł herłt dhe mbanin njl llambł acetileni płr tł pare monopatin dhe nłpłr Gropat e Thella.

Nł rrugł qł shkonin me bashklfshatarłt płr nł punł, nuk fliste shumł, por vinte ndonjl rast qł tu thoshte płr kishłn, płr shenjtorłt płr besimin. Tł tłrł, nuk vinin shumł kujdes, por e konsideronin shumł tł natyrshłm qł tu fliste kłshtu Jakovi. Kłshtu siņ vinin bashkl dhe ktheshin bashkl nga malet. Bile njl ditł, nł kthim mbas dite gjeti Jakovi nł rrymł njl kafkl, prej koke njeriu. Te mirat e luftłs civile! E mori kafklın e lau dhe i vuri tł tłrł, atje qł tł psallın shłrbesłn e vdekjes me kafklın e njeriut tł pafat. E varrosłn tł tłrł bashkl dhe kłshtu vazhduan płr nł fshatin e tyre, i qetł Patłr Jakovi se detyrłn e tij ndaj bashklnjeriut tł tij tł vrarł dhe tł pa lexuar e kreu.

Kishat dhe njerłzit rigjetłn płrkrahłs

Me tu kthyer nł fshat nga ushtria, duhej tł blnte edhe punł tł tjera. Tł kujdesej płr kishłn e fshatit płr kishat e jashtme dhe faltoret. Ishin lınl pas dore dy vjet e gjysłm, sa mungonte Jakovi.

Kudo qł tł punonte arrinte tł blnte diņka dhe płr shtłpitł e shenjtorłve kishat. Tani Papa Theodhosi, patłr Dhimitri Theodhosiu, ishte plakur. Jakovi duhej ta ndihmonte mł shumł. Njerłzit e dinin i kłrkonin tł gjitha nga Jakovi. Njl ditł mł 1950-tł i kłrkuan tł lexojł uratł płr njl tł demonizuar. Mohoj duke thłnl se nuk łshtł prift. Tł afłrmit e tł słmurłs kłmbłngulłn dhe u detyrua tł vejl nł kishł qł tł lexojł uratłn dhe tł lutet. Atje qł lexonte nga vrima e ęellsit shihte dhłmbłt me maja tł demonit, qł thoshte:

-Tani qł do tł dalłsh jashtł do tł ndreq unł. Nuk mund tł hyj brenda se łshtł ai.

Kur doli e słmura nga kisha, ra nł tokł dhe doli demoni nga brenda saj si kec. Jakovi me tł parł prapa Theodhosin te vinte me kalin nga Huka (sot burimi jetłdhłnłs), vraponte qł ta

ndihmonte që t'la zbriste, ruante rrasën e tij, merrte petrahilin, e prekte me respekt në ballin e tij dhe zemra e tij i thoshte me tmerr.

-Ah o ati im do t'la m'la bëjë dhe mua t'la denjë Perëndija ndonjëherë. . .

Nuk guxonte as brenda tij t'la mbaronte frazën se bëhej fjalë për funksionin e priftit. Kishte për priftërinjtë respekt t'la thellë. Dhe e kishte deri në fjetjen e tij. Në një shkallë që manipulonte një mijë mlynja që t'la mund t'la puthte dorën e priftërinjëve dhe dhjakonëve që rrlfeheshin tek ky vetë. E konsideronte si bekim t'la veçantë.

Arrinte në pikën kur rrlfehej vetë ai plaku i lumnuar, që t'la puthte këpucët dhe këmbët e tij dhe priftit t'la tij rrlfyes. Se në rrlfim qëndronte në gjuhë dhe në orën që do t'la lexohej urata e faljes binte gjithmonë barkas, me fytyrë në tokë. Rrlfyesit e njin shumë vlshtirë me modestinë ekstreme t'la tij.

Arrinte pra prifti dhe kisha e Shën Gjergjit ishte gati. Mëngjes për mëngjes në analog. Dhe zëri i tij tashmë ishte bërë kumbonjë. Fitoi thellësi shumë dhe hijeshi t'la shenjti që t'la bënte për vete nga muzika nuk dinte por ishte kënaqësi melodija e tij e thjeshtë me cilësinë e pa imituar t'la zërit t'la tij. Më bëri përshypje t'la madhe, që disa bashkëfshatarë t'la tij, kur i pyeta se si i dëgjohej zëri Jakovit atëherë më thanë:

Sikur t'la psallin dhjetë njerëz bashkë shumë bukur mbushej kisha. . .

Dhe në fakt pa patur zë kumbonjë mbushej kisha i shenjti bekimi, dhe kjo mbajti deri në ditën e fjetjes së tij. Sepse meshonte në mëngjezin e saj dite më 21 Nëntor t'la 1991-shit.

Festat e mëdha dhe veqanarisht kur ishte në javën e madhe nuk delte pothuajse fare nga kisha. Bënte pa gjumësi dhe i vetëm, me një qiri t'la ndezur përpara tij, psallte i lexonte në këmbë në analoge apo edhe këmbë kryq. Qëndronte këstu deri në mëngjes që do t'la binte kambanës për tu mbledhur njerëzit. Rrallë t'la rriqej nga pagjumësia e tij dhe lexonte që ta merrte pak gjumi. Që atëherë Jakovi ishte bërë nxitës i tmerrshëm. Ky njeri që nuk sprapëj para dobësive t'la njerësve, sa që dhe tek flimijet kur i flisnin keq u thoshte «faleminderit», që gratë i merrnin radhën në kua.

Siç e konsideronin shumë ai luftonte si luan, trupin dhe pasjonet e tij mendimet jo hyjnore dhe demonet.

Fshihte brenda tij një përjekshmëri pa masë, që nënte shkëlqenjtë dhe thyente hekura. Por atë nuk e kuptonin bëshkëlqenjtë e tij, klerikë, psallte, basimtare t'la thjeshta, se përriqej tej masës. Hapi i tij kishte lartësi t'la madhe, kuti i tij ishte me vullnet t'la qëndrueshmëri dhe fuqi hyjnore, e ngrinte lart sa nuk e mirrje me mënd. Njerëzit e humbisnin nga sytë e tyre! Prandaj edhe shumë nuk mund ta pranonin me lehtësi praninë e bamirësitë e tij. Hfarëdo e keqe që tu ndodhte harronin priftin dhe rendin tek «patër» Jakovi. Tu thonte uratat, t'la lutej për ata.

Pra thamë, papa Theodhosi ishte plakur, kishte zbritur dhjam dhe vuajtje t'la tjera. Keq nuk mundte sa një herë, para se t'la bëhej prift biri i tij Theodor, meshoi dhe kur vajti t'la kungonte njerëzit duart e tij dridheshin e dhe kungoi njerëzit. Të t'la e konsideronin t'la natyrshëm. Vetëm ai kishte frikë dhe tmerr për nëka po bënte.

Te njëjtën ditë u detyrua pothuajse t'la kryente dhe misterin e pagëzimit. Familja Honi ftoi papa Theodhosin dhe papa Kosta Qehriotin, t'la pagëzojnë Stavron e vogël. Prifti i parë nuk shihte dhe dridhej shumë, i dyti ishurdhët dhe shihte pak, detyruan Jakovin t'la lexojë eksorqizmat t'la vazhdoj shërbësën e pagëzimit t'la thotë uratat dhe t'la pagëzojë djalin në kolumbithër. Ata përshpërisnin diçka tek-tek. Të t'la i bënte Jakovi.

Ikën për në Manastirin e oshenarit Plakut David-Dizilizionimi i tij

Por Perëndia dha edhe mendimet e saj që u dukën se jashtë manastirit morën fund. U martua, motra e tij Anastasia. Më 1951 muaji Nëntor, mori drejt për në manastirin e oshenarit David t'la Plakut nga Evia.

Ky manastir i themeluar në shekullin e 16 nga oshenari Plaku David, gjindej shumë larg nga fshati bregdetar i Rovijës, lart në skajin e largët t'la malit t'la thatë Gjendet në lartësi 500 m,

nga Jugu ngrihet maja e Kavallaris dhe nga veriu egziston një rripirë e madhe mbi të cilën është fshati i vogël Drimonas.

Që kur ishte djall i vogël kishte dërguar për kllë manastir dhe për oshlnarin David. E t'ra krahina, që nga Mandudhi e deri në Edhipso e kishte për krahës oshlnarin David. Dhe të t'ra në kujtimin e tij më 1 Nendor shkollin në rrugën këmbësore që të ndiznin qirin e tyre dhe të luten. Kështu mësuan nga vendasit dhe refugjatët Livisjanë.

Sigurisht herë herë kalonte nga truri i tij i Jakovit të ri edhe varri i shenjës, Jeruzalemi. Por ishte diçka shumë larg e pa arritshme për të, i varfër siq ishte nuk mund të udhëtonte të njëjtit vendet e shenjta. Dhe kujtonte gjithmonë ato që i thoshte nëna e tij e ndjerë se atje askatuan paraardhësit e tij. . . Dhimitri dhe Piija u bënë edhe rojë të varrit të shenjës! Por tani për 10 vjet edhe me, trupin e tij rëndë vetëm tek oshenari David.

Pra u nis pa u gdhirë nga Faraklla, eci nëpër rrugë dhe monopate me hije. Deri në liqen, rruga që e pa durushme. Që andej e tutje monopate me gurë. Ariti pak para drekës. Duke u afruar e zuri dëshpërimi dhe mallëngjimi. Dhe edhe dhen m'arzenin aty këtu në hyrje të manastirit dhe për rreth të. Braktisje dhe indiferentizëm. Hobanët zotëronin hapësirën brenda edhe jashtë. Bile disa prej tyre flinin me familjet e tyre brenda në manastir në disa qeli mizerje. Asgjë nuk ishte në vendin e vet. Ndërtesat ishin përdorur më shpesh nga këpë për suita e tyre, dhe këta nuk u kujdesën fare. Tre murgje që jetonin atje, dukeshin të dorëzuar në të tatpjetën mizerje të manastirit. Jetonin me të njëjtin ritëm. Sejcili kujdesej për veten e tij gjellën e tij veshjen e tij. . . sa për shërbesat gjendja dëshpërujë! Plaku Eftim kishte ndjenjë në venorët e tij. Dy murgjit e tjere Anthimi dhe Makarios. . . zdonin tja dinin.

Këta dy murgjët dhe nëbenët edhe të tjerët kujdeseshin të dekurajonin Jakovin. Të t'ra e morën me të keq dhe i sillëshin keq. Nuk kërkonte lukse Jakovi por e vunë në qeli mizerje, me tjegulla që rridhnin, porta e thyer dhe mbulesa të grisura. I flisnin keq, e për buzë, nuk i ipnin gjellë i thoshnin hapur «ik». Igumeni i ri Thomai Nikodhim, që sapo e kishte marrë për sipër igumenin, nuk mund të bënte shumë gjëra se rrinte në Limni, që ishte edhe prift i enorisë.

Kështu një ditë shumë dimërore erdhi dhe motra e tij Anastasia që ta shohë, e bindi që të kthehej në fshatin e tyre. Ajo sigurisht e donte vllain e saj afër. I thoshte të murgjëronte në shtëpinë e tyre apo diku afër. Jakovi e dëgjonte të t'ra i shihte të t'ra dhe shpirti i tij nuk kishte qetësi. Shtëpia në Farakllë nuk e nxinte më, e mbyste! Manastiri u katandis qëndër e të pandërgjegjshme, e zbonin që të mos e vrisnin! Rrugë dalje për Jakovin nuk dukej. Endjente brenda tij se duhej të gjente zgjidhje.

Për ndryshe nëkuptim do të kishte prirja që mbolli në zemër e tij Perëndija? Përderisa prirja për murgëri ishte kaq e sigurt dhe e thellë duhej me nëdosakrificë të vendoste diçka. Para tij kishte qëllimin e shtëpisë, që e mbyste, dhe manastiri i qelbur që i kanosej akoma dhe për ta vuarë.

U lut për orë të t'ra dhe shumë net. Bëri me mijëra metani. Kreshmoi në një lëvizje një Javë të t'ra nuk hëngri as thërrime. Flinte në tokë gjë që e kishte bërë zakon. Ndenji pa gjumë shumë herë në këshën e Shën Parasqevisë. Në fund mori vendimin heroik. Të t'ra do të linte. Le të jetë qëndër e të pa ndërgjegjshme, le të jetë ferrë manastiri:

-Duhet të vete atje më do Perëndija!

Kthehet në Manastirin e Oshenarit David. Anthimi bëri nëmos që ta zbonte. Me durim mudi satanain

Pa gdhirë dhe pa thënë tek as nëri dhe asgjë, u nis nga fshati i tij në këmbë për në manastirin e oshenarit David. Më 15 Korrik të 1952-shit para drekës arriti. I ra portës dhe një murg i panjohur ja hapi. Vajti në Manastir. U fal tek ikonat. U gjuhëzua në ikonën e Oshenarit David në tempull. Mbeti mjaft orë. Pastaj i hodhi sytë në ikonë. U nëudit për një moment, e humbi! Vërejtje me kujdes më mirë dhe tashmë që i sigurtë. Murgu i panjohur që i hapi para një

ore portën e manastirit kishte taman formën e oshenarit David, e ftonte të murgjëlonte dhe të shërbente në manastirin e vet.

Jakovi interpretoi shenjën saktë dhe premtoi tek oshenari të mbetet aty për një kohë që të ndodhë, sado që duhet të vuajë. Dhe sigurisht ndodhën shumë vuajtje pa fund. Bënë durim dhe Perëndija e shërbëu me dorë të hapur.

E vuri në një qeli rripër mbi burimin e sotëm të manastirit. Por ishte behar dhe nuk m'rrdhinte, me qatën e prishur dhe me derën e thyer. Vuajti nga vapa dhe të ftohtit, varfëria dhe moskamja. Atë që nuk mundi të duronte ai i varfër por gjithmonë i pastër ishte pishllaku, pleshtat dhe morrat. Plot vendi, nga moslarja dhe nga që në katonjtë m'zënin natë e ditë dhentë.

Pa dhe përsoi isprovuari Jakov të pastronte disa qelina e tij dhe për rreth dhe për këtë ja doli. Atë që nuk ia dilte ishte me murgun Anthim dhe qobanin. I hapën luftë të tmerrshme dhe të rrezikshme. Sepse në praninë e Jakovit mundej igumeni Nikodhimi të tregonte se manastiri funksiononte, se blëshin shërbesa, -mesha blëshin shumë rrallë të djelat se ndokush psallte. Dhe përderisa blëshin shërbesat të paktën për Jakovin dhe Eftimin duhej të iknin qobanët nga manastiri. Tani Nikodhimi mundi të këmbëngulte për këtë. Por Anthimi dhe qobanët e dinin arsyen reale, atë që u prishi ritmin mizerabël të manastirit. Ai ishte Jakovi dhe e bënte që të torturohej. E shanin e përqeshnin i hidhnin gjëra të qelbura, vënin të tjerë që të kanosen se do ta vrisnin.

Protestonte i provuari i mjerë por e vetmja gjë që thoshte ishte kjo:

-Me vjen keq për Anthim me vjen keq për ty. . . Të paktën nuk mendon që gjë të keqe mund të bëjë një i ri 32-vjeçar? Ku do ta dorëzosh shpirtin?

Ai avazin e tij! Vazhdonte shërbesën me plakun Eftimin

Manastiri atëhere kishte varfëri dhe pa baza. Njeri nuk shkelte, qiri nuk ndizte njeri. Në Gusht vetën vinin kristjanë dhe me 1 Nëntor festonte Oshenari. Kohën tjetër mbetej në varfëri dhe moskamjen e tij, materiale dhe shpirtërore.

Tjegullat më të shumta ishin të thyera. Hatitë më të shumta të ulura. Oborret të shkatërruara. Gjatë pushtimit gjermanët arritën deri aty sa morën vendim që ta dëgjin për raprezalje, nga që e përdornin kanëkë. Atëhere doli përpara murgut Eftimie edhe i tha:

-Vrisni edhe lëreni manastirin. Gjermanët u nuditën nga besnikëria e murgut edhe heroizmi edhe u shpëtua manastiri.

Pak zarravate që kishin me ujë që mbledheshe në njësternë uisnin ato pak perime për një murg. D.m.th. një njeri punonte tokën e tij dhe mbillte domate, patilxhana, specat... dhe i hanin ai shiste një gjë që prodhonte tek fshatarët.

Me ato pak para që mbledhte blinte pak rroba, këpucë, sapun, pak grurë edhe fasule.

Murg dhe Ikonom

Por tani pra me praninë e Jakovit të tëra morën rrugë tjetër. Nikodhimi shumë i saktë dhe me të provuarin e ri kuptoi se po agonte një epokë e re. . Dhe kujdesej përderisa shumë herë përkushtimi i Jakovit ishte shëmbullor që ta bënte së shpejti murg. Kurora e tij murgjëllore u bë në 31 Nëntori në darkë. Dhe nga dita tjetër u bë ikonom i manastirit i ngarkoi të tëra përgjegjësitë. . . nësat e magazinës të portës, librat e manastirit. . . dhe të tëra. Sepse jo vetëm u binte për përkushtimin e tij dhe virtutet, por sepse vetëm ai mund të mbante përgjegjësi.

Kur i pa këto gjëra Antimi dhe bashkëpuntorët e tij qobanët u bënte bisha Nuk mbeti gjë e keqe dhe ofendim që nuk i bënte Jakovit. . . Sigurisht me të ikur Nikodhimi për në Limni. Ky igumen megjithatë dinte shumë shkollë, ishte njeri i zoti u vihej besimtarëve dhe u fliste me shumë përshtypje në kishën e tij në Limni. Por nuk mbetej në kishë që të kujdesej të punonte dhe ai vete, të tërhiqte njerëzit. Po për fat të mirë e donte manastirin dhe bënte për një kohë të mundej për restaurimin e tij nga larg. Oferta më e madhe e tij kryesisht qëndron se i ngarkoi pothuajse të tëra tek murgu Jakov dhe i besoi që sa i besoi.

Në detyrat e tij murgu i ri Jakov që ju besua.

Nl detyrat e tij murgu i ri Jakov ishte i pa kursyer. Dhe sa e shanin t l tjerlt edhe kaq me modesti sillej ay. U fliste u jepte sa ml shuml komandln, ato ql kishte treguar igumeni thua se nuk i kishin thlnl kurrll bisedl t l keqe. Vuri sa qe e mundur rregull sa qe e mundur nl jetln e manastirit. Eftimi prlriqej ql ta ndiqte. I lumnuari Karakalinos dembel dhe tlrhiquej nga Anthimi i pa korigjuar ql kundlrvepronte gjithnjl nl  farldo ql blnte Jakovi. Venanarisht e prbetonte respekti i tij, morali i tij, klmbllngulja e tij t l blnte t l tëra shlrbesat, bile edhe akoma kur e linin dhe vetlm t l tjerlt. Kur rralll ngjitej nl manastir igumeni t l dy t l ligjt l shpifnin prl Jakovin me  do forml. Thonin glnjeshtra se nuk u jipte komandln, se u sillej me fodulllk. Por ml t l shumtat blheshin kur mungonte igumeni.

Sulmet e Anthimit kundlr Jakovit s' kishin fund, as masl. Thua se lejonte Per ndija tek satanajt l t l mundojl Jakovin, ql ta tregonte kampjon t l bindjes dhe t l modestisl. Dhe sigurisht utregua kampjon, por gjurmët ql la prlrjekja e tij ishin shuml. U mbush i mjeri Jakov me slmundje dhe plagl. Por t l gjitha prl trupin asnjl nuk mbeti nl shpirtin e tij, asnjl nuk preku shpirtin e tij. Atje satanai dlshtoi u thye mbi bindjen dhe prlrulslinl.

Prift i t l Lartit

Nl manastir nuk kishte prift t l meshonte rregullist. Nikodhimi kishte njoftuar mitropolitin e Halqidhls, episkopin e mirl Grigorio, prl murgun e ri dhe virtytet e tij. Dhe u vendos ql ta dorlzonin. Jakovi dlgoi me tmerr dhe frikl shuml. Shpirti i tij qante prl priftlslinl. Por qante edhe nga dlshira dhe nga frika. I vinte t l prlqafonte priftin dhe t l vdiste prl atl, por tmerrohej dhe e zinte paniku tani ql po afronte ora.

Me 17 Dhjetor zbriti nl Halqidh l. Ditln tjetlr mitropoliti e dorlzoj dhjakon, nl kishln Shln Varvarls. E ftoi ql nl darkl dhe shpjegoi;

-Eja ore biri im Jakov. Ti nuk ke shuml shkolll, por je besimtar ndaj dhe do t l dorlzoj.

Ml 19-tl, ditln tjetlr nl Kishln e episkopisl, i dha priftlslinl. Pastaj foli Grigori. Foli dhe tha fjall t l  uditlshme prl oshenarlt dhe shlnjtorlt e Kishls. Tha tek ata pak t l pranishlm prl virtytet e priftit t l ri t l Jakovit, i cili kishte ulur kokln. Tha akoma tek ai njl fjall profetike:

-Dhe ti o biri im do t l shenjtrohesh. Tl vazhdosh me fuqinl e Per ndisl dhe kisha do t l t l shpalli shenjtor.

Klto fjall t l friklshme kaluan mbi kokln dhe asnjl nuk ju duke ql ti vinte re. Por plaku episkop Grigor e dinte se  farl thoshte dhe dinte se  farl vinte shpirti i shenjtl ql t l thotl. Prifti i ri blri prlrlshim dhe ndau naforl. E para mori motra e tij Anastasia si  i kishte thlnl duke vdekur nlna e tij. Pas klsaj mitropoliti klrkoi nga Jakovi t l blnte ajazlm nl banesln e tij dhe nl banesln e motrls se tij. Jakovi nguroi, i vinte turp. . . por blri durim dhe «shenjtroi» episkopin e tij.

Tl njljtln ditl mori rrugln prl nl manastirin e pendimit t l tij, t l cilin megjithl hallin e tij nuk do ta braktiste kurrll.

Me tu kthyer nl manastir meshonte  do ditl. Blnte tlr l shlrbesat mbrlmjesore, pasdarke, Mesnate, Mlmgjezore, Orlt pastaj Meshln. . . zakonist me Anthimin e mirl. Vetlm mesha t l zakonshme t l paktln tri- katlr herl nl javl, sepse t l djelat kishte porosi nga mitropoliti t l meshonte nl fshatrat Dhamnija, Paliohori, Kallamudhi dhe Dhrimon.

Tl tëra klto t l mira dhe hyjnore qenl por prl satanain ishin shtizl e friklshme.

Kur satanai pa nl manastir meshl aq t l shpeshl u eglrsua dhe ml shuml. Anthimi dhe miqte e tij punonin dhe ml ashprl. Dhe sa prlriqej Jakovi ql ti zbuste aq ml bishl blheshin ata. Nl mes t l dimrit acar dhe prifti i ri ndihej nga njlmijl ngasje.

Dhe duhet thlnl se rrinte nl qeli ql nuk durohej ml, ngrinte nga shiu dhe nga dlbora. Ml e keqja nga t l gjitha qelia e tij edhe pse ishte ikonom dhe prift i manastirit. Dyshemeja me vrima dhe nga poshtl rrinin dhitl e manastirit. Flinte pak por edhe ajo pak blhej e rreziklshme. Herln e parl ql ra shuml borl kur u zgjua nga gjumi i paklt i tij, pa nl krahun e tij dlborl nga lart deri poshtl. Frynte dhe nga e çara futej bora. Klshtu zbarthte krahu i tij. Dhe prl t l shtruar

Netët me dritën e qiririt, jetonte momentet më të frikshme dhe përvojat më të lambla mund të jetojë njeriu. Demonët e luftonin me tërbim. Bënin qmës që ti heqin mendjen dhe zemrën nga Zotit. Ndonjë herë ja harrinin. Shpesh Hynin në qeli dhe e revoltonin me zëra zhurme, dhe pamje të egra. Ai ngrinte para tij kryqin prej druri dhe Perëndia qëndronte, demonët xhdukeshin. Por sportisti kishte shpërblimin e tij. Ishin netë që ndërsa rrinte pa gjumë dhe lutej që ta njirointe Perëndia nga arsyetimet, që të mbushej me dashuri për Perëndinë, ndijente brenda tij fillad të lamblë dhe të vesuar. E qetsonte dhe i sillte paqe të pa përshkruar. Një kënaqësi e vadiste të tërën, një kënaqësi që vetëm Perëndia mund ta japë. Ishte pak nga ajo e mbretërisë qiellore.

I jetoi këto dhe ishte 33 vjeç në moshën e Zotit. Fliste shumë pak për përvojat të këtij lloji plaku i lumnuar, por diçka i thoshte ndokujt.

Kopështi dhe varfëria e manastirit

Që nga Marsi duhej të përgatiste kopëstun. Shkrinte dëborë dhe ai duhej të gërmonte tokën. Murgjit e vjetër nuk mund të hynin në jetën kolektive. Seicili kishte kopëstun e tij dhe të gjithë gatuanin vetë. Pateri Jakovi gatonte pak herë pasi hante shumë pak, nuk dinte nga gatimi dhe jetonte vetëm me barishte dhe pak fara. Sistematikisht u shmangej gjellëve të kënaqëshme. Kur nuk hëngri gjalpë, lamblësira, brumëra, kremëra, dhe të tjera të kënaqëshme të parapregatitura. Kur në kohë kreshme, në vitet e fundit të tij i shpinin konakë, nga që i dhimbte stomaku dhe duhej të pinte ilaçe për sëmundjet e tij, nuk deshi të hante me justifikimin:

-Shenjtorët tanë hanin gjëra aq të mira?

Rallë të diellin ndonjëherë, hante pak supë pulë. Në se i bënin presion do të vinte në gojë e tij një copëz mish. Kjo për të dukur që të mos i vinte turp nga të tjerët që hanin.

Në kopëstun e vogël që e përgatiste me kujdes dhe dashuri, mbillte domate, patilxhane, bamje, specë, gjithashtu qepë dhe patate. Të tëra këto nuk i konsumonte vetë. I shiste për pak dhrahmi me gjysmë qmës tek fshatarët dhe qobenët. Ato pak para, i jepte deri tek 50-tëshja tek igumeni Nikodhimi. Ai njihte si mundej Jakovi që të jipte para kur ai vetë kishte as rrobë as këpucë për të veshur nuk i mbeteshin për të blerë ushqime shpejtë apo gjëra të tjera të nevojshme. Në kopëstun e vogël ndodhën dhe shumë gjëra komike. Fshatarët vinin natën apo kur ai mungonte dhe i vidhnin qepë, domate, bamje e të tjera. Ndonjëherë i kapte dhe në vend që të dënononte apo të denonconte, u lutej që të linin edhe atij diçka, që të mos ja mirrinin të tëra.

Edhe është e vërtetë se Nikodhimi i dispononte këto pak para për nevojat të manastirit. Me pushtimin dhe me kërkimet manastiri u nvesh nga të tëra. Jo mbulesa dhe komoditete të tjera nuk kishte por as pirunë dhe thika nuk kishte. Kur vinte dikush duhej të kërkonin shumë nëpër qeli që të gjenin ndonjë karrikë apo pirunë. . .

Në të tillë hall e gjeti manastirin plaku i lumnuar. Dhe nuk ishte aspak e nuditshme që si igumeni dhe plaku Nikodhimi i dha Jakovit porosi që të mos japë nga manastiri asgjë më të vogël, as tek i huaj as tek i afërmi. Shumë më tërë për të një periudhë dhëndërrin e tij, i pateri Jakovit, bashkëshortin e motrës së tij Anastasisë, punoi më vonë për ca kohë si nëpunës i manastirit. Trembej për Nikodhimi se mos i jepte Jakovi vaj dhe ja theksoi:

-Vajin e kemi për shenjtorët (Kandilat) jo për filanin!

Porosive të igumenit iu përmbajt absolutisht pateri Jakovi. Duhej të bënte bindje të plotë. Po më pas erdhën momente që ndjeu dhimbje pa masë nga që duhej të përmbahej.

Zbret ylli dhe e shpie në askëtin e Oshenarit David

Askëtin e oshenarit David e kishte konstatuar. Një mall thellë e lumëronte që të askëtonte dhe ai vetë atje. Por manastiri kishte njerëz që të mbahej. Në se do të ishte me siguri do të shpërbluhej. U nis në beharin e 1953 të shkoi prapë në askëtin. Sigurisht ditën. Doli nga porta jugore e manastirit dhe u kthye menjëherë djathtas. Mori monopatin pranë vijës së ujit, që

vinte nga stera, nË linjËn lindore, nË majËn tËrË lisa tË malit tË thatË qË quhet Kavallaris. Ai monopati ËshtË dimËr behar kËnaqËsi. Para se tË arrij nË sterrËn e ujit preu pak djathtas dhe u ngjit mes njË pylli tË dendur rrepash, pishash dhe bredhash deri tek gËshtenja e madhe. Pa marrË frymË u fut nË rrugË tË rregullt pËr nË rrugËn dyshe tË vogËl dhe vËshtroi manastirin prapa. PËrballË maleve deti. ishin tË bukura, shumË tË bukura. Po nuk kishte kohË.

Mori tatËrpjetËn. kaloi rrymËn e vogËl, la rrugËn dhe mori djathtas njË monopati pËr nË Livadhaq. Sa tokË e butË nË arat e manastirit. Vazhdoi pËrËsËri djathtas dhe pËr pak u duk djathtas tij «Sendonaqi». Tani i bËri pËrshtypje. «Sendonaqi» ËshtË njË shkËmb i prerË thikË 150-180 m. i lartË, me pemË poshtË, pikËrisht pËrballË askËtirit qË ËshtË rreth 200 m. mË poshtË. Erdhi dËshira tË qepej aty lart, ashtu siq thoshte tradita qepej oshenari David. Hapte nË majË tË shkËmbit njË Ëarnaf qË i kish dhËnË nËna e tij, gËunjËzohej dhe lutej pËr atdheun e tij LokridhËn. Dhe nË realitet me tË arritur aty gËjen pamje dehËse, shastisËse. Para teje dhe mË ulËt pllajati, rrepira dhe maja tËrË pemË. Tretet pastaj syri nË detin e tËrË kaltËr tË EvisË. Dhe pasi ngopet me sheshin e pa fund tË detit merr tË pËrpjetËn qË tË shohË tokËn e Lokridhes, Arqicen dhe Livanatet, atdheun o oshenarit David.

Pak minuta mbeti atje patËr Jakovi. Thua se trembej se mos tËrhiqej nga bukuria e vendit, mos blËej romantik dhe e linte pas dore tË ushtruarit. Zbriti shpejt dhe mori monopatin ku duke ikur tË shpinte nË skËterË. NjË shkËmb i ËuditshËm. MË mirË dy shkËmbenj qË ranË njËri mbi tjetrin dhe u formua Ëarta e madhe duke lËnË njË vend tË hapur nga veri-perËndimi. Atje brenda pra askËtoi oshenari David. PatËr Jakovi u gËunjËzua ndezi qiririn e tij dhe u lut pËr shumË orË. Duhej tË kthehej pËr mbrËmjessore. BËri kryqin e tij kËrkoi ndihmËn e oshenarit dhe u kthye. Rruga ishte po thuaj se dy kilometra.

NË manastir vazhdonin tË tËra nË mËnyrË progresive. Por tË tËra shtoheshin tË mirat qË blËnte me lutjen dhe duart e tij patËr Jakovi. Riteshin problemet qË krijonin murgjit qË nuk murgjËronin.

NË vjeshtË ngasjet dhe lufta e satanait u forcuan. Sa me modesti dhe tË qËndrushËm e shihje Jakovin aq mË bishË blËej. U vu pËrbindËshi i demonit tË zhdukË pËrbindshin hyjnor tË modestisË sË Jakovit. VËshtirËsi qË smerren me mend. Jakovi i stËrmunduar, nuk mjaftonte qË e shanin dhe e ulnin por shpifnin edhe tek igumeni Nikodhim, kur ai vinte ndonjËherË nË manastir. Ai i besonte nË pËrgjithËsi Jakovit, por shpesh tËrhiqej dhe e nËnvleftËsonte keq. Anthimi dhe Makariosi akuzonin me mjeshtËri dhe ai nuk donte tË shpjegonte me hollËsi sesi ishin gËjrat nË Ëdo rast. Prandaj vinte menjËherË pendimin dhe kËrkonte ndjesË edhe pse nuk ishte fajtor.

KËtË jo vetËm pËr tË kaluar ngasjet por qË tË nderonte oshenarin David vendosi tË lutet netËve nË asketirË kur nuk binte shi shumË dhe kur nuk kishte shumË borË.

BËnË pra mbrËmjessore, nË manastir ra nata, murgjit e tËjËrË u tËrhoqËn. Helsat i kishte vetË. AsnjË nuk mund tË dilte dhe asnjË tË hynte. Mori shkopin e vogËl tË tij, kyqi portat e manastirit dhe doli nga jugu. Fener, dritË dore siq thoshte nuk kishte atËhere. . . varfËri dhe pËr prindËrit. Eci nË monopati pranË vijËs me ujË. U pËrpoq tË ngjitej pËr nË GËshtenjË. Nuk kish hËnË dhe vËshtirË qË tË gjente monopatin. Binte e ngrihej. Vuajti shumË. Hyri ndonjËherË nË rrugËn e madhe. KËtu qe e lehtË. Kur mË pas mori djathtas pËr nË monopatin tjetËr humbi. Nuk dinte ku shkonte. U ngatËrua nË ferra, u shpua u godit dhe humbi nË rrËpirË.

Nga temperamentit siq thoshte, , ishte frikacak. KËshtu qË tani nË mes tË natËs u tremb shumË, jashtË zakonisht shumË. AtËhere u lut:

-O PerËndi, me ndrinqo rrugËn qË tË arrij nË AskËtore dhe PerËndia e tËrËmirË dËgjoji kËrkesËn e tij. Nga yjet e shumtË tË qiellit tim mË dha edhe mua njË. Ai shkonte para meje dhe mË ndrinqonte rrugËn. UnË nga pas tij. Dhe pËrËsËri nga para ylli mË ndrinqonte deri nË portËn e manastirit. EtËrit pushonin dhe asgjË nuk dinin nga tË tËra ato.

Spostimi i tij Ëdo darkË blËej torturË por edhe dhunti. Ylli nuk Ëfaqej gjithmonË qË ta drejtonte. VetËm kur kishte nevojë absolute, d. m. th. kur humbej nË pyll, nËpËr fera dhe nuk gjente monopatin. AtËhere bile qË tË ecje aty ishte shumË mË vËshtirË nga sot, se tani pyjet u

rralluan shumë, u shkeln mël shumë monopetet. . Por edhe sot në se shkon njeri natën për në Askltire nuk mund ta gjeje.

Duke u afruar për Jakovi në Askltire kishte shumë frikë. Si do të hynte dhe si do të mbetej në shpellën e shkretë të vetëm? Prandaj para se të futej kërkonte edhe një nder tjetër nga oshenari David:

-David i shenjti po të duash të vish edhe ti të lutesh bashkë me mua, por të vish me fytyrën e njohur që të mos trembem.

Dhe duke u futur ndjeu pranë tij igumenin Nikodhim. Ndezi dy qirinj. Ra në gjunj dhe përshëndeti duke uruar. Lexuan tërë psaltrin, bënë kombosqin dhe duke u gdhirë u ngritën. Atëherë kuptoj se po ikte Nikodhimi më parë dhe po humbiste. Ishte oshenari David që i bëri shoqëri me pamjen e Nikodhimit që të mos friksohej.

Para se të vinte ora për shërbesën e mëngjesit Jakovi që kthyer në manastir. Hidhte pak ujë në ditë më të shumta tre a katër herë në javë meshonte. Murgjit që nuk murgjironin atëherë qeshnin për mëngjes Ai fillonte mënjëlherë punët e shumta të manastirit. Nuk dinte të qeshte fare. Bile kur kishte të luftonte ngasje të shumta dhe të vështira, mbetej plotësisht pa bukë. Vetëm me kungatën hyjnore dhe naforin. Bënë d. m. th. qfarë bënte për shumë vite oshenari David të cillin e kishin si model dhe përkras. Hante pra gjellën e thjeshtë të vetëm të shtunën në drekë dhe të Dielën. Bile të shtunën jo gjithmonë. Si e duronte një keshmim të tillë me aq shumë punë dimërore, Perëndia e di. E dinte dhe e llogariste me bujarinë Perëndia. E donte shikonte Jakovin e vogël si sportist të shkëlqyer, diçka më shumë. E donte protagonist ndaj lejonte tek satanai ta ngacmojnë shumë Jakovin e dashur të tij tek i cili njëkohsisht jipte fuqi pa masë që të kundërvepronte d. m. th. Perëndia i jipte shumë dashuri për Perëndinë.

Dhe asketiri e kishte gjithmonë Jakovin përveç netëve me shi dhe borë. Kur kishte hënë e gjente monopatin, përndryshe zbriste nga qielli ylli që i fali Perëndia të tëra venin mirë por slinte demoni. Kështu një natë në Askltire ju qfaq demoni si një mijë akrepa. Ulej Jakovi këmbë kryq në tokë me qirin të ndezur para tij dhe lexonte ato të mesnatës.

Vazhdoi uratat në psaltr. Këtë natë lutja e tij dilte ndryshe. Filloi pastaj uratën: «O Zot Yesu Krisht biri i Perëndisë mëshiror më mua mëkatarin». Ndihte frymëmarje të brendshme qetësim. . . dhe pikërisht në këtë orë u bë sulmi. Umbush shpella me akrepa me mijra të pa numërt. Reth tij para pas kudo që i shikonte ngrii sytë lart, vëshin nga shkëmbi përsliri si rrush akrepa të pa numërt. U tmerrua Jakovi i luftuar e humbi por vetëm për disa sekonda. Demonjanë mendoj menjëlherë u lumërua nga fuqia e pa njohur dhe urdhëroi:

-Deri këtu, aty qëndroni nuk do të afroheni më.

Dhe mori një gur me të cillin shënoi rreth tij një rreth në të cillin nuk mund të hynin akrepat. Vazhdoi pa frikë lutjen e tij deri në agim dhe asnjë akrep nuk kaloi për tërë natën rrethin. Jipte pra urdhëra edhe tek demonët. Shënjë se branda tij lindi mbretëria e qiejve. Sigurisht pak por ndia e madhe u bë. Perëndia i dha pushtetin. Do me thënë i dha dhuntinë që të përdojë të tëra dhe ca fuqinë hyjnore, veprimet e Perëndisë. Kështu ndodh me shenjtorët.

Përvoja hyjnore në Askltire

Stërmundime nga punët dimërore kish për një ditë. Gërmin, fshirje, për dru me sopatën e madhe, larje. . . dhe të tëra duhej të bënte vetë. Njeri që të vinte keq nuk gjendej. Ndonjë dorë ndihme gjëkundi! Dhe igumeni kur ngjitej ndonjëherë në manastir i donte të tëra të përshosura. Megjithatë Jakovi nuk kursehej, punonte si supër njeri, keshmonte si enjëll dhe bindej si shërbëtor i lashtë.

Edhe pse gjysëni i vdekur mbyllte manastirin dhe merte monopatin për në askltire. Ngjitej me aq mund thuajse ishte Golgotha. Në vjeshtë bile të 1954 atje e sulmoi një qen i zi i rrezikshëm. Ishte i egër dhe shkaktonte tmer. Kishte hënë dhe e pa mirë. Egërsira bëri menjëlherë që ai të kuptoj se ai ishte demon i maskuar që të mos e lejonte të lutej. Menjëlherë nxori kryqin

prej druri dhe u zhduk. Ml lart ndlrsa llvizte dlgjonte zhurma tl forta, britma tl frikshme. Tl gjitha tl satanait.

Arriti nl askltire dhe filloi leximin e uratave. Ora po kalonte. Mbaroi njlri qiri ndezi tjetrin dhe ml pas tjetrin. Kishte lexuar dhe psaltirin tl gjithl. Thoshte tani uratln me kombosqin dhe vazhdonte tl numlronte. Klmbllkryq sq qe e mori pak gjumi. Atlhere shikon dhe dallon oshenarin David si Nikodhimin ql ti thotl me mirlsi:

-Rri je i lodhur qlodhu pak.

Plr pak hapi sytl e tij dhe shikon dikl ql del nga askltiri.

Para se tl zbardh u kthye nl manastir dhe ishte plot gaz se e plrkrahte shenjtori i tij. U ndie shuml i glzuar ql Shln Davidi nuk u nxeq plr atl pak kohl sa e priti.

Eshtl mendoi, kaq zemlr madh shenjtori! Por sa do tl jetl Zoti im? Po kush jam unl ql goxoj tl klrkvoj mlshirl? Unl hiq gjl, infektoj ajrin, mlrztit shenjtorin dhe Zotin tim, qdo them nl gjyq, qfarl llogari do tl jap? I mendonte dhe i thoshte klto gjlra nl gjumin e tij kush? Ai ql jepte urdhlr tek satanai, ql klrkonte rregullisht nga oshenari David dhe Joani i Rusion, tl bljnl klal apo atl tl mirl.

Duke u kthyer hapi portln e manastirit dhe hyri. Murgjit po pushonin. I ra kambanls, blri mlngjessore dhe para sa tl dal dielli ishte gati. I vuri samarin mushkl e Diel mlngjes. Do tl vinte nl fshat tl meshonte. Vuri nl trastl librat palosi me rregull amfet nl njl pecetl, i mori nl sqetull dhe doli nga obori. Hoqi mushkl nl njl vend tl ngritur ndenji nl samarin e saj dhe filloi tl meshonte. Por duke mbaruar duhej tl ngjitej dhe nl Dhrimon, fshat i vogl; , plrballl, pak ml lart se manastiri.

Atje do tl kryente shlrbesl martese. Shkoi e mbaroi dhe mori kafshln ql tl kthehet nl manastir. Atlhlre njl qoban truplidhur i thotl: «Dotl vemi bashke o At». Ai mohonte. Nuk kishte arsye ql tl lodhej trimi. Por plr deri sa klmbllngulte patlr Jakovi u tlrhoq.

Nl rrugl thanl nga ml tl ndryshmet. Me tl arritur nl rrymln e madhe pak poshtl manastirit trimi ndaloi duke i thlnl: «Tani hiqe vetlm o At». Patlr Jakovi klmbllngulte atlhere tl mlsoi arsyen. Mos valll trimi deshi ti rrlfehej, mos deshi tl klrkonte diqka nga prifti? Por asgjil prej tyre. Trimi donte vetlm ta plrkrahte patlr Jakovin. E sqaroi. Dinte se barinjtl e tlr dhe fshatarl qenl marrl vesh ta qllojnl patlr Jakovin, murgun ql me praninl e tij nuk i linte tl zotlronin manastirin. Murgun ql meshonte qdo ditl nl manastire dhe nga kjo demonizohej njl murg tjetlr. Do ta godisnin para se tl merrnin maloren plr nl manastir, nl Rryml. Atje ql nuk i shihnte dhe nuk i dlgjente njeri.

Me kafkl e Shenjtll tl Oshenarit David

Nuk kishte vetlm respekt plr oshenarin David. Kishte besim dhe plrkushtim pa kufi. Nl kishl merrte kafkl kur mungonin ose mendonte se mungonin tl tjerlt. E vinte poshtl para tij dhe i gjunjlzuar apo plotlsisht barkas lutej. I lutej oshenarit ql ti jepte plrulsi dhe bindje plr ato i lutej me sy tl djegur. I lutej plr manastirin dhe plr murgjit e tjlrl dhe sa klrkonin ndihmln e shenjtorit.

Herl herl kur e klrkonin patlr Jakovi shpinte kafkl e oshenarit David nl fshatrat e Evise veriore. Herl klto dhe herl atje: Vraponin njerlztit ql tl faleshin. Linin dhe ndonjl dhrahmi. . . pak por shuml tl vlefshme plr manastirin. Patlr Jakovi nuk priste asnjl plr veten e tij. Dhe kishte ditl ql gjatl, tlr ditls s'kishte ngrlnl as njl patate tl vogll. Rastiste nl dimlr kryesisht tl priste se mos vinte ndonjl nga Limni, ti binte pak buk. Nuk mlrztitej plr veten e tij, i jepej rasti tl kreshmonte ml shuml. Por kur kishte nl manastir dikl duhej ti jepte diqka plr tl ngrlnl.

Vishte tl vetmen rraso dinjitoze ql kishte klpuclt e arnuara trastln prej leshi dhije me kafkl e shenjtl dhe shkonte. Vjeshtl a pranverl nuk kishte qadlr, kushtonte shuml plr atl. Rraso tl dytl. . . zblhej diskutim! Klpucl tl mira. . . ku tl gjendeshin?

Me 1955-sλ nλ fillim tλ pranverλs blri kryqin e tij dhe iku me klmbλ plr nλ Spathar dhe nλ ηukλ (burimi jetedhenes sot) duhet tλ ecte pesλ orλ. Fshatrat i dinte si laike kishte qλnλ murator aty me babain e tij. Pak para se tλ arrinte u prish koha duhej tλ arrinte se u prish koha. Duhej tλ arrinte qλ tλ mos lagej. Por ajo e zuri, kafka e ndershme rrezikohej tλ dλmtohej nga uji do tλ ishte dhe mallkim tλ lagej. Dhe ai vetλ si do tλ qλndronte qull me kafkλn qλ tλ faleshin fshatarλt. Do tλ duhej qλ tλ vinte nλ ndonjλ shtλpi tλ heqλ rrason dhe rroben e zezλ qλ ta shohin edhe fshatarλt...por kjo ndjellte mallkim edhe katastrofλ.

Pikat e para ranλ dhe nga jugu po afrohej. Nxitoi me sa kishte mundλsi hapin dhe shtλrngoi kafkλn e ndershme nλ prehλrin e tij. I foli siη dinte. Shiu u bl i fortλ por ai nuk lagej se ecte i klrrusur me kafkλn nλ prehλr dhe i nxituar. Plr rreth tij po shembej bota. Plrmbytje e tmerrshme. Thua se u hapλn tλrλ qejtλ. Njλ metλr rreth tij (njλ metλr para prapa djathtas dhe majtas) nuk binte pik. Arriti nλ fshat dhe rendi plr nλ kishλ i thotλ. . . kafka e shenjtl.

Ditλn tjetλr mbasdite duhej tλ kthehej priste njλrin priste tjetrin qλ tλ faleshin, u vonua. Qλ tλ vejλ mλ shpejt preu nga monopetet. Kaloi Dhamnet dhe po ngjitej. Arrita nλ rrymλn e madhe dhe klshu mendonte- pak mλ poshtλ manastiri. Errλsirλ. Nuk shifte as hundλn e tij. Humbi monopatin nuk dinte se ku shkonte. Shtλrgonte fort nλ prehλrin e tij kafkλn e shenjtl, i tha ηfarλ i tha. Erdhi njλ dritλz plrpara tij dhe e ηoj nλ monopatin e saktλ deri nλ manastir!

Duke dalλ me kafkλn e oshenarit David dhe duke u khthyer kishte shenja tλ tilla admiruese. Njλ herλ qλ ti tregonte mirλsi Oshenari i hapi portλn e manastirit. U kthye nλ darkλ me kafkλn e shenjtl dhe duke u afruar tek porta e hapi para se tλ trokasλ murgu Eftim. I blri nderim vajti tλ linte kafkλn e shenjtl nλ kishλ. Doli u ngjit nλ qelinλ e Eftimit dhe ai u ηudit. Nuk e dinte nλ se erdhi patλr Jakovi dhe natyrisht nuk e kishte hapur portλn. E hapi oshenari David me pamjen e Eftimit.

Hfaqja e oshenarit David me pamjen e murgut tjetλr ishte e zakonshme bile e kishte klrkuar vetλ patλr Jakovi qλ tλ mos trembet.

Kafka e oshenarit David e ηonte dhe nλ Atdheun e tij nλ Livanatet. E zbriste me trastλ nλ Rroves fshat bregdetar. Qλndronte i mλnjanuar se s'kishte shtλpi. Qλ tλ mos e shohin ηobenλt dhe bujqit futej nλ njλ gropλ dhe kundronte detin Evaik, kur do tλ vinte nga ana tjetλr, nga Livanatet, qλ ta merrte varka.

Atλ vit vuajti nga slmundje e gjatλ. Njerλzit e varkλs qλ kishin njohur patλr Jakovin luteshin dhe ata plr shi. Patλr jakovi dlγgoji dhe pastaj u ul nλ njλ anl. Varka plr pak arrinte tek Livanatet.

Atλhere prifti Jakov duke mbajtur trastλn nλ prehλr tha fjalλ plr fjalλ tek oshenari:

-O Plak erdhλn fshatarλt e tu plr thatλsirλn. Tλ lutem tani qλ po vemi tλ blsh bubullimλ. Ki kujdes mos mλ turplro do tλ blhλsh rezil ti do tλ blhem rezil edhe unλ. Dolλn nλ tokλ dhe filloi tλ bljλ bubullima menjλherλ. Tridhjet vjetλ me vonλ thoshte:

-Unλ o vlλlai im i them nλ vesh shejtorit dhe ai mλ hap linjλn me Krishtin tonλ.

Ky spjegim ka teologji tλ mijera teologλve. Sepse fuqi ηudiblrλse hire ηyjnore dhe veprime tλ pa krijushme ka vetλm Perλndija. Hfarλ ka nλ bazλ nga qλ e deshλn nλ mλnyrλ tλ vaηantλ dhe u pastruan me ηdo lloi ushtrimi kanλ hirin e kurajos tek Perλndija. Tek ata d. m. th. u dha falas privilegje qλ tλ klrkojnλ diηka nga Perλndija dhe Perλndija tλ bindet qλ tua bljλ.

Sulmet e satanait e godasin pa mλshirλ

Tλrλ marifetin qλ disponoi satanai e plrdori. Filloi me ngasjet qλ ta bljλ plr vete Jakovin. Nuk la ngasje plr ngasje. Dλshtoi. Jakovi thoshte dhe rithoshte:

-Plr ty o Oshenari im David do tu qλndroj tλ tλrave.

E kuptonte se tλ tλra i blnte satanai qλ ta gjuante nga manastiri. Plrpiqej ηfarλdo qλ tλ ndodhte, duhej tλ blnte durim dhe tλ mbetej modest. Dhe jo vetλm kaq. Parandjente se klto virtyte «do ta tregonin njλ ditλ» Klto i thoshte dhe nλ fund tλ jetλ sλ tij. Klshu u detyrua satanai

të luante kartën shumë rezultative. Dhe e luajti shpesh. Dërgoi vartësit e tij demonët të sulmonin Jakovin trupërisht.

Në Tetor të 1954-trës vajti në manastir për dy ditë igumeni Nikodhim. Dha udhëzimet e tij, pa qfarë kryente Jakovi dhe iku herët pas meshës. Jakovi filloi shpejt punët. Pastroi kishën. E pastronte me kujdes, sepse si një thoshte banonte aty Krishti dhe oshenari David. Pastaj pak para orës 11-të mori shkallën të ngjitej në fronin episkopal. Në qelinë e mirë që flinte Nikodhimi kur vinte. Eshtë qelia mbi guzhinë.

E hyri pra në qeli dhe filloi të pastronte. I lodhur dhe mezi i tij i dhimte shumë kur duke fshirë arriti në krevat. Mendoj të shtrihet pak minuta që të pushonte mezi i tij. Në fakt u shtri dhe pa fjetur shikon të futet nga dera një i frikshëm me pamje mongole dhe demon shumë i egër. I u sul në të qindat e sekondës. Menjëherë u futën dhe demonët e tjerë.

Jakovi e kuptoi por ishte vonë vajti të bënte kryeqin e tij dhe një demon i egër me dorë të fuqishme e godiste me forcë në muskul. E ripërshkruaj. . . . I jipte tjetër goditje më të fortë. U përpoq në agoninë e tij të thërriste Shën Marinë. Duke filluar fjalën me sh. . . i dhanë demonët grushte në gojë. E goditën shumë e lanë pa ndjenja sa që nuk mund të re agonte. I thoshin me kërcënim» Ne do të të bëjmë kështu. . . ne do të bëjmë ashtu, ja zinin fytyrën dhe nuk mundeshë disa herë të thoshte ungjillin. . . » E shanë e frikësuan dhe sidomos e rrahën nga duartë, në gojë në nofull, në gjoks. . .

Në një moment me një goditje të fortë në muskul dora e tij u shkund. Preku në ballë dhe buzë e tij arritën të përshkruajnë shën Marija ime. Kjo që. U zhdukën menjëherë demonët.

Po Jakovi kishte hallin e tij. E kishin zhdehur. Kishte dhimbje të frikshme. Nuk kishte fuqi të thërriste fort. Mbeti pak orë aty nuk mundi të luante. Duhej ndihmë por asnjë nuk dukej. U përpoq të ulej nga krevati. U zvaris dhe ra poshtë. Duet i dhimbnin nuk mundi të përdohte. U zvaris më shumë përprëkë për shumë orë. Arriti në shkallë dhe që andej u rrokullis. Kur e panë u tmerruan dhe u rënditën. I bëri pisë dhe i enjtur. Kudo që e zinin kishte dhimbje. Eftimi e ndihmoj shumë. I vuri jakë dhe i bëri gjëra praktike. Përdori dhe pomada. Vuajti për shumë kohë. Gjashtë muaj kaluan që të bëhet mirë. Por mirë fare nuk u bë kurrë. Nofullat i dhimbnin deri në fjetjen e tij kur ndëronte koha dhe kur kishte lagështirë shumë.

Me të njëjtën taktikë tentoi satanai dhe herë të tjera. Një sulm të tillë e bëri më 1958-tën dhe ishte njëllëj e tmerrshme.

E sulmuan demonët me një të egër në kokë me pamje të tmerrshme i zi dhe trupëmadh. Ishte në muzeun e vjetër atje që tani janë qelita e murgjave Pavli dhe Efrem. E goditi në fillim i ziu dhe demonët e vegjël më pas në fytyrë dhe nëpër duar. Që të mos ketë mundësi që të bëjë kryeqin e tij dhe të mos mundet të ftojë Shën Marinë. E shanin kockë e lëkurë dhe i thoshin se nuk do ta linin të qetë kurrë.

E keqja që po bëhej nga demonët zurma e tyre dhe zërat e tyre dëgjoheshin poshtë por pak. Dy murgjël në guzhinë që dëgjuan zhurmën nuk e morën me mend se bëhej e keqja në qelita e tyre sipër. U zvarris prapë jashtë i dërmuar Jakovi dhe që gati për të rënë të fikët. Mbeti atje për shumë orë deri sa e gjetën rastësisht. Kur u përmond u ankua:

Nuk dëgjonit o vëllezë dhe nuk vinit të më ndihmonit më zhdukën demonët. . .

Përshëri jakë, fërkime prapë fërkime dhe shenjta mbetën muaj mbi të.

Këtë vit më 1958-të kaloi dhe një provë tjetër të madhe. Në fillim të Janarit vdiq dhe motra e tij Anastasia e donte shumë dhe për hatër të saj vonoi të vinte në manastir. Bile la dhe dy jetim Marinë edhe Davidin; Ishte e sëmure dhe e varfër. E morën të sëmure rëndë me një mushkë nga Faraklla dhe e ruan në Athinë. Nuk u kthye më. . . as e vdekur. Kjo vdekje u bë shkas që të dhimbe shumë patër Jakovit dhe të qante shumë si vllai i vërtetë. Me gjithë dashurinë e tij dhe me gjithë lehtësi e igumenit i vuri vetes të mos e vizitojë në ditë e fundit të saj, as ta shohë të vdekur.

E donte shumë motrën e tij për këtë donte virtyti virgjëror të shkëlqes nga bota dhe të afërmit, ta zotëronte brenda tij absolutisht. U përpoq nga ajo orë kritike të ndalojë si murg varësinë nga persona të dashur e të afër. Për shpëtimin e shpirtit të tyre interesohet dhe lutej

pa ndërrprejje. Ndjeu kënaqësi të pa fund dhe ngushëllim kur i zbuloi Perëndija se motra e tij Anastasija gjendet në hire « në kishën qiellore të Joanit të Rusisë ». Të tëra këto përshkruhen me njëri në letërsinë gjigjente e plakut për tek miku i tij prift Theodor Theodosiu », prifti Theodor ishte bir i papa-Dhimitrit Theodosiut, që si prift i enorisë kishte përgjegjësinë shpirtërore dhe për fshatin Farakllë që njohu Jakovin e vogël).

Nga që përmbajta e letrës ishte tipike për nga mënyra me të cilin mendohej dhe jetonte plakun dhe nga që referonte vizjone zbuluese shtrijme të tëra dhe me orthografinë e tij.

Manastiri i shenjtë i Plakut, lo-të Mars 1958-të.

Hfarë na ndan nga dashuria e Krishtit?

I nderuar dhe i dashur ati im Theodor, të falem të uth të djathtë me shumë respekt dhe shpresë. Mora letrën tënde të shenjtë dhe të hollë, të falenderoj ngrohtësisht, për të tëra fjalët nëngushëlluese të tua, që derdhen ballë me shpirtin tim të dhembshur, të falenderoj për lutjet e tua ndaj motrës sime. PO kështu dhe unë o ati i nderuar bëje lutje për të gjithë ata që iken nga këto jetë provizore veqanësisht për të paharruarin papa Dhimitri që aq shumë e dashuroja që në fëmijëri. Atë Theodor u hidhërova si njëri për motrën time por gëzimi ishte se u bë e denjë tasia modeste të kënaqet në faltoret e dashura të oshenarit Joan të Rusisë. Ati im në gjumë u zbulua dhe pashë motrën time në manastirin qiellor të Joanit të Rusisë. Ati im dridhem për këto që po të shkruaj, nuk pa veshitësi në ngjije dhe as në gjykatore, ju bëni krahe oshenari David dhe Joani i Rusisë jeton Zoti, Perëndija. Tani nuk hidhërohem sepse porositë tek mua të mos qaj më por të gëzohem për atë që u bë e denjë në pallatet qiellore. Etëri e shenjtë vune respektin e tyre. Hiri i oshenarit David gjithmonë do të mbulojë dhe do të forcojë. Respektin tek presviterja dhe Dhimitraqi, veqanarisht tek plaka. Ate Theodor Kristjani ikën nga kotësia e jetës së pranishme dhe vjen në pallatin qiellor që asnjë dhimbje nuk e shqetëson, e anije nuk ze vënd. Atje ska armiq dhe persekutim dëshpërim dhe dhimbje dhe peripecite nuk ndërhyjnë duke takuar atë me persona të veqantë dhe miqësorë morrin nga i afërmi fytyrën e shpëtimtarit dhe bashkëjeton në atdheun shekullor të tij dhe në shtëpinë të tërë lavdishme të atit të tij. Si njëri sigurisht do hidhërohemi sepse nga afër nesh iku një person miqësor.

Përdërsa dhe zoti lotoi kur pa Lllazarin. Do të bëj durim për dashurinë Zotit tim dhe të Oshenarit David. Të më falësh për shkrimet e mija elementare, por njohë atin tim të respektuar Theodorin se më dashuron dhe nuk do më keqkuptoi. Të lodha o Ati im por ishte i gjallë besimi dhe të tëra janë të shenjta. Me shumë dashuri shpresë dhe respekt uth ballin tënde të shenjtë me uthje shenjtore.

Robi modeste i Zotit Jakovi.

Porosia e kryëngjëljeve

Më 1961 igumeni dhe ieromonaku Jakov vendosën të ndërtojnë kishë për nder të kryëngjëljeve Mihail dhe Gabriel. Igumeni zgjodhi vendin dhe vuri piketa për kufijtë. Iku igumeni për në Limni dhe natën i u nfaq patër Jakovit një oficer i bukur bjond, i gëatë me shpatë të florinjta dhe i tha:

-Ati im, jam kryëngjelli Mihail. Nuk dëshiroj që kisha të ndërtohet në atë vend ku u vendosën piketat por këtu që do të tregoj.

U ul dhe i spostoi me uthje piketat. Në mëngjes patër Jakovi gjeti piketat të spostuara. Kishëza parashikohej të ndërtohej provizorisht me baltë dhe kashtë se nuk egzistonin mjetet. Natën tjetër u dukën tek pater jakovi dy oficerë me shpata të florinjta dhe i thanë:

-Jemi Kryëngjëljtë Mihail dhe Gabriel. Ti thuash plakut tënd se ne nuk duam që shtëpia jonë të ndërtohet me baltë dhe kashtë por me shtëllë gëlqere dhe dru, kurse natia me tjegulla.

Mirë po këto materiale nuk gjendeshin lart në mal. Varëri e madhe dhe rrugë të mirë për të transportuar nuk kishte. Për këto i pyeti patër Jakovi dhe ju përgjigjen:

-Mos u mlrztit patlr, do tl interesohemi ne. Do tl bjerl shi natln dhe rryma do tl bjere shuml rlr. Materjalet e ndlrtrimt do ti dhurojnl kristianlt beslmir.

U blnl tl tlr sin u parathanl me njl admirim epikurian.

Rezatimi nuk burgoset

Ml 1962 vajti ql tl shohl manastirin prifti i Hukls (Burimit jetldhlnls) plr tl cillin folnl ml parl. Bir i papa Dhimitrit, ql ml shpejt meshonte nl Faraklll. Njiheshin ql nga vitet e flmijnisl sl tyre dhe patlr Jakovi mund tl fliste lirshln. I foli plr disa nga mundimet e tij bile dhe i tregoi plr sulmet e satanait, po ashtu si edhe plr disa plrvoja tl shenjta i rrlfeu friklndhe dyshimet e tij.

Si tju them o Ati im, disa thonl se e plsova, se e humbas plrderisa thoshte demoni tek demoni tjetlr: «Theja dorln, ql bln kryqin e tij». Dhe ato ql shoh tek kafka e shenjtl, ne ajo vriml lshtl i gjall shln Davidi. . . do ml thonl se diqka kam. . . ;

Dhe avash-avash i tregoi, herl pastlr dhe herl me gjysl njale, shfaqiet dhe ndlrhryjet, tl oshenarit David por nl njl moment nuk u plrmbajt:

-Mlrzitem, vuaj, patlr Theodor. Do tl iki. . . Rri plr oshlnarin. Erdha refugjat i vogl, nuk prura asgj, dhashl klto zemrln time. . . shikon tani si u blra. . .

I thashl klto plak i lumur Jakov, por nl fillim tl 10 vjenarit tl gjashtldhjet u dukln dy gjlra ql zmadhonin shuml nl personin e tij. Bile njlkohlsisht plrparimi shpirtlor ql sillte rezatimin e tij nl zhvillimin e organizimit tl tij. Tl dyja vazhdonin njlra pranl tjetrls.

Tani netlvn nuk kishte ndeshje me demonlt. Kishte ndeshjen e shlnjtoreve dhe tl Perlndisl. Jo se ndaluan absolutisht ngasjet por kishte kaq dashuri tl ngrohtl dhe plrkushtim tek shenjtorlt dhe tek Perlndia ql mbushej, lumlronte i tlr. Nuk mbetej nl mendjen dhe nl zemrln e tij asnj vatlr bosh ql tl futej ngasja. Ajo dashuri e tij e ngrohtl dhe e thithte kaq sa ql harronte slmundjen trupore dhe mundin e friksln. I tlr blhej shpirt. Fliste me shlnjtorlt, rreth tij kishin hapur krahljt engjlj, pastlria mbizotlronte nl tlr qlnien e tij. Lumnia e mbretlrisl sl qiejve ishte diqka nl qelinl e orendisl sl zgjedhur, do me thlnl nl mendjen dhe nl zemrln e patlr Jakovit.

Kur njl murg i blri shuml presion, ql ti thotl plr klto plrvoja, tej nga gjysmlfjalat dhe tl nlnkuptuarat ql herl-herl tl linte, i tha me qetlsi modeste:

-Sonte o biri im isha dhe bashkl meshoja me shlnjtorlt dhe engljt.

Dhe fytyra e tij behej dritl. Murgu me habi pyeti «si blhet kjo»? Dhe plaku i lumnuar:

-Ati im mos pyet, klto hanl tema shpirtlore.

Nguli klmbal murgu dhe Plaku u spraps me njl kusht.

Ati im, tl mos thuash asgj. Kur tl vdes ndonjl herl do tl thuash se njl plak me tha se meshonte netlt, se bashkl jetonte dhe bashklmeshonte me shlntriadhln plrditl.

Pe, Ati im, nfarl lumturi kemi ne murgjit dhe veqanarisht kleriklt?

Me ato kupton qdo njeri pse nuk i trembej vdekjes. E kundlrta e prisnin qdo ditl qdo orl dhe qdo moment. Huditeshin disa ql e dlgonin shuml shpesh psallte shlrbesln e vdekjes nl orlt familjarizuse tl vdekjes. Shtrihej nl tokl kryqzonte duart dhe fillonte shlrbesln e vdekjes. Ndonjl herl duke dashur tl sajoj l thoshte dikujt:

-Eja tl tl them njl klnglz. Dhe psallte troparet e shlrbesls sl vdekjes.

Prekse ishin dhe plrvojat e tij nl kohln e meshls hyjnore. Sa i shihte dhe jetonte. Blnte proskomidhi dhe shpesh shihte gjendjen shpirtlore tl tl fjeturve, ql plrkujtonte. Nga dera gjyslm e hapur e vogl e Agjo Dhimls, e panl para proskomidhisl tl qlndroj l larg, tl mos prekl nl tokl. Harroi atlherl tl plrmendl nlnln e tij dhe ju nfaq me ankesl:

-Jakovi im tek tl tlr dhe dhuratat e tyre, mua sot nuk ml dhe.

Tregonte se e njljta i ndodhi me Makarion e Qipros. Duke mbaruar Proskomidhinl dhe duke u kthyer tl vejl nl tavolinln e shenjtl e shikon tl qlndroj l djathtas tij me grushtat njlra brenda tjetrls sikur kungon prifti trupin e Zotit. Nl plrkujtime dhe nl lutje plr tl vdekurit, ishte

skollastik. Për kujtonte jashtë zakonisht shumë. Edhe murgun Antimë që e stërmundoi kaq. Bile dikur ju lut Perëndisë mizerje, në bodrum dhe shumë të trishtuar. E përshëndeti dhe Anthimi i tha:

-Këtu jam. . . kur më përkujtun kalon një rreze dielli dhe diçka shoh.

Të tjerë bleshin në një mënyrë të thjeshtë dhe të ngadaltë. Orën e Heruvikut shumë herë nuk gjendej në Agjë Dhimë i vetëm meshuesi i lumnuar. Engjëjt e pranishin lavdëronin Perëndinë, gëzonin atmosferën, bashkëvepronin me meshuesin, krahet e tyre preknin meshuesin, shihte pamjen e re të tyre. . . Del bën hyrjen e madhe. Një murgeshë e pranishme e shikon të lëvizë në ajër të kthehet tek Ajo Vëmë pa shkelur në tokë. Huditej dhe bënte kryqin e saj, e kishte humbur për herë shihte qedi. Kur mbaroi mesha dhe murgësja vajtë të marrë uratën e tij që të ikte i thotë të habitur:

-Mesha sot ishte ndryshe. Ajo mori guxim dhe hapi gojen e saj të përshkruese hyrjen e madhe. Por parapriu plaku dhe i tha të heshtet që të mos thotë gjëkund asgjë.

Ah shpjegonte më vonë detyrat shërbyese. Që të bënte dhjakun të kujdesshin i foli për përvojat dhe synimet e tij me një hapje të thellë:

-Ah ati im të shihnit se qëbhej në orën e Heruvimit kur prifti lexonte uratat, do iknit të tjerë. . . në mënyrë të padukshme ngjiteshin dhe zbrisnin engjëjt dhe shumë herë ndjej krahet e tyre të godasin në krahet emi.

Në orën e meshës të Heruvimit të kërkesës, ndriste dhe rezatonte pastërtia, lumnia dhe madhështia. Po ai ieromonaku i zhvilluar që nga 1960 dhe më pas rronte dhe punonte në një sëmundje të vështirë, ai bënte lëvizje madhështore por jo nxitëse, Kishte teleliturgji mbretërore. Seivili ndiente se kjo madhështi dilte nga respekti i pafund që kishte misteri i falenderimit. Akoma më shumë: Natyrisht ndikohej nga prania e engjëjve të posaçmë dhe krye engjëjve dhe shënjtorëve në ajo Vime. Kishte thënë në tavolinën e shënjtë sa shumë herë:

-Engjëj dhe Kryeengjëj o biri im, mbaj në trupin e Zotit!

Të tjerë këto u bënin shumë shpejt shkaku i një rezatimi të pastër Jakovit që filloi e vogël në fillim por e qëndrueshme. Kudo që meshonte nëpër fshatra dhe kudo që shkonte me kafkën e oshenarit David deshën s'deshën Kristianët u bënte përshpirtje, Diçka u trasmetonte dhe i frymëzonte edhe pse nuk nixirte fjalë. Atë gaz dhe plot dashuri të pastër, fytyra, balli i ndritur i tij, sytë që përqaftonin njeriun dhe pozimi hyjnor i zërit të tij. . . që të tjerë qendronin njerzët duhej të ishin prej guri ndonjë i ngurtësuar që të mos ndjente se diçka tjetër ishte ky murg. Dhe ajo diçka tjetër nuk mund të jetë gjë tjetër veç hyjnore gjersa mbjell dhe dashuri e paqe, sjell rreth tij.

Në realitet kur rri afër tij, fliste a nuk fliste, në mënyrë të pa ndjeshme paqësoheshe. Të trasmetonte thjeshtësi, qetësi të brendshme këtu dhuratë e disponojnë vetëm njerzët e thjeshtë të Perëndisë, orënditë e tij ata që duan shumë dhe që i shërbejnë me për kushtim.

Jakovi i lumnuar shërbente në fakt me për kushtim absolut tek Perëndia. I shërbeu me pasion në formën e lartë të shërbesës si meshues. Asgjë më e shënjtë, asgjë më e lumbël. Por dhe asgjë më të frikshme se nga mesha! Hahej nga temperatura me takikardi me shtërngim të shumtë në gjoks, me plevit të tmershëm. . . dhe meshonte. Veçanarisht në vitet e fundit që kishte gjithmonë problemin e zemrës- dhe nga 1986 hap pas hapi përgatitej shumë herë në qeli dhe priste të mirte veten të zbriste në kishë. I lutej oshenarit David jo të kurohej por që ta ndihmonte të ndihmonte në këmbël e tij dhe të meshonte por vetëm të meshoj. . . dhe pastaj le të vinte qfarë të donte Perëndija. . . por të arrinte të meshonte! Kaq meshues ka që në lumnuari bile ndodhi në saj të sëmundjeve dhe nga që rrafente deri në orën tre të mëngjesit, të mendojë disa herë:

-Sot nuk do tja dal nuk do të duroj dhe njerzët tanë të mirë erdhën nga larg që të meshohen. Atëherë i u qfarë Shënjtorë dhe i thanë:

-Jakove, nuk do të meshosh dhe në erdhmë nga aq larg? Për pak fillonte dhe sa përparonte shërbesa ndihej më mirë.

Kur bile futej në shumë herë nuk kishte ndjenjë e të sëmurit. Në fund e thoshte dhe ai vetë mendonte se fluturonte kaq i lehtë bëhej. Dhe vishte gjithmonë një kostum priftëror të

hollë. Kurrë nuk kishte dhe nuk dha para për një kostum të mirë priftëror. Vetëm, në vitet e fundit kishte kostume të mira dhurata nga djemtë spiritual të tij. Por edhe ato i vishte herë vetëm kur kishte njerëz dhe në festa.

Falësit e atlhershëm ishin njerëz më me fat. Atëherë priftëri Jakovi me ata pak fjalë mund ti shihte më shumë ti degjonte lirshëm. Pastaj qenë vitet-nga 1960- që episkopi i mirë i halqidhës Grigori dërgonte në manastir në behar djem të rinj, studentë teologj dhe të tjerë.

Ata të tjerë njohën dashurinë hyjnore pa masë të priftëri Jakovit të cilin për blmat e tij spirituale edhe e respektuan dhe e donin pa kufi. Atë deshi dhe kryepeshkopi i mirë Grigori që njihete apo dyshonte për hyret spirituale të priftëri Jakovit të pashkolluar. Pra nuk i kishte thënë në dorëzimin e tij se një ditë kisha do ta shpallte shënjtor.

I lumnuari priftëri Jakov kishte aq shumë kujdes vrytytin murgjoror të bindjes sa që vetë ai me mburje hyjnore thoshte:

Kurrë nuk shkela porosinë e Nikodhimit, as më shkonte në mendje dëgjoj.

Të njëjtën mund të themi edhe për vrytitin e papronsisë. Por ishte e lehtë dhe e vogël në sytë e tij dhe nuk fliste për të. Fliste dhe zbatonte tejkalimin e saj, lmoshën. I tejvarfër dhe i urrehur jetoi dhe mbylli sytë e tij. Edhe pse kish në vitet e fundit shumë nuk mbajti kurrë asgjë për veten e tij. Nga 1960 dhe me pas gjithnjë kish ndonjë mundësi në manastir. Dhe vetë ai atëherë mori rrogë si prift i enorisë. Por nuk i mbetej dhrahmi. Që atë herë filloi lmosha e përngjashme e tij me qindra fillimisht, me mijra më pas. U bamirësua me sasi të mëdha dhe bile dhënie të rregullta. Sa nuk ishte Igumen sigurisht pyeste gjithmonë Nikodhimin për të dhënë diçka nga jipte miliona në të varfërit dhe sidomos tek të sëmurët.

Bota ja shpinte apo ja dërgonte dhe ai i ndante atje ku duhej. Vetëm dy tre herë e mashtruan disa hora dhe u dha para. Por nuk u mëllezte. Shumë shpejt të tjerë i dërguan të shumuara, për të varfërit dhe të sëmurët e tij.

Shumimi i bukës dhe i manestres

Në Gusht të 1963 erdhën në manastir 75 Livisjanë. Punuan për serinë e manastirit, për ajonerin vullnetarisht. I kishin taksur shumë nga Livanatet etdheu i oshenarit David, të ofrojnë diçka në manastirin e bashkë patriotit të tyre. Kështu arritën atëherë 75 burra që të bënin veprën e serrës. Në manastir rrinin 15 të tjerë për të ndihmuar. Priftëri Jakovi kordinonte punimet në përgjithsi por ishte dhe vetëm dhe duhej të interesohet për ngrenien dhe qëndrimin e këtyre njerëzve të mirë.

Përdori qfarë egzistonte dhe nuk egzistonte në depo. Një ditë ushqimet mbaruan. Para kishte. Kërkojnë në tërë raftet dhe tërë qoshet. Ariti të gjejë 2, 5 oke manester. Dhe nga buka vetëm gjysëm meshë, idha dha plaku Eftim gjysëm meshe. Sasi qesharake për 100 persona pothuajse që punonin tërë ditën në punë krahu.

Mëllezte dhe nuk dinte se qfarë të bënte. E zuri diziluzionimi po qante që do të linte njerëzit pa ngrënë. Por befasisht uli tenxheren e madhe, Hedh brenda manastren. Vendos edhe bukën dhe vajti në kishë. Qëndroi para ikonës së Oshenarit David dhe i tha:

-O Shënjtori i im. Ata njerëz punojnë për manastirin tënd. Kthehen të lodhur dhe të uritur. Nuk kanë asgjë tjetër që tu jap të hanë, vetëm 2, 5 oke manester me pak vaj, gjysëm bukë dhe gjysëm meshë (dhe ja tregonte shënjtorit). Të lutem ti ta bekosh të hanë dhe të ngopen.

Gatoi në këtë tenxhere e nxirte vazhdimisht gjellë dhe nuk kishte të mbaruar. U ngopën të tjerë dhe teproi gjysëm tenxhere po teproi. E panë të tjerë. Dhe igumeni i atlhershëm priftëri Qirilli. Shumë vite më pas duke theksuar nderitë e oshenarit David priftëri Jakovi thoshte:

-O vllai im përsëritje e nderitë së 5 peshqve.

Itërhirshmi la pa ngrënë jetimët e motrës së tij

Llmosha në vitet e para nuk ishte e lehtë. Deri në 1975 as shumë para i jipnin njerzit, as mund të jipte lemshë pa lejë. Dhe nuk mund të jipte lemshë blëhej i mjerrë. E shihte dhe hidhërohej shpirti i tij. Ai i ndrituri person gjithnjë inkurajoi i jipte një trishtim të thellë që të shponte zemrën. Vuajti shumë. Bile një herë më 1965 më 6 Gusht jetoi trishtimin më prekës të jetës së tij.

Motra e tij Anastasia, për të cilën u kujdes dhe e donte shumë la më 1958 dy jetim të vegjël Davidin dhe Marinë. Në Farakllë varfëri e madhe. Fëmijët skishin të mira materjale por skishin as nënë. . . gjellë, ndonjë robe, kërpuç. . . Të vegjël ishin mund të harronin. Por prehrin e ngrohtë të nënës, përklidheljen e saj si ta harronin? Babai i tyre që i rimartuar. Dëgjuan fëmijët nga komshinjtë se do të venin në panairin e Metamorfozës tek oshenari David. Fluturoi zemra e tyre. Kishin dëgjuar sa daja i tyre i mirë ishte atje murg. Pa një e dy dhe pa patur ndërgjegje për distancën thanë të vinin dhe ata. Por duhej të ecnin të paktën 6 orë më këmbë. Të mënin për të ngrënë me vete nuk kishin, kërpuç për rrugë përmes maleve skishin që të mbathnin. Kishin vetëm në zemrën e tyre marrëzi për dajën. Dhe shpresë të thellë se diçka nga nëna e tyre do të gjenin tek dajua i shenjël.

U nisën gjitonjtë pak pas drekës më 5 Gusht. Nga pas tyre edhe të dy vllëzrit. rrugët pambarim, gurë të këlqinj, malore, rryma, pyje. U lodhën fëmijët, i mori uria, u dhimbën këmbët e tyre, por do të shkonin tek daja. . . dhe vazhdonin. Dhe ja njëherë arritën. Daja i tyre kishte të tërë përgjegjësitë dhe as nuk mundën ta shonin. Natën nuk u kujdes njeri për fëmijët. Diku u mblodhën në një anë, mbyllën sytë e tyre dhe nga lodhja fjetën pa ngrënë.

Në mëngjes nga zhurma e besimtarëve u zgjuan. Nuk u futën mirë në kishë, skishin rroba të mira, shin zbathur. Para drekës mbaroi mesha. Prisnin të dilte Daja. Doli i fundit. Ju afruan, i puthën dorën. Ai i pa dhe fluturoi zemra e tij, por së shpejti një trishtim i thellë i errë soi fytyrën e tij. Ngjante i vdekur. Gjeti kurajo ngriti dorën dhe u ledhatoi kokat. . . Varfanjakët e zbathur të motrës së tij! Nuk kishte të jipte asnjë dërrahmi dhe as ndonjë meshë të tij. Nga manastiri sduhej të merte. Uprurë dhe ju tret zemra e asketit të ndjeshëm që jetonte vetëm për dashurinë dhe mëshironte shumë. Fytyra e tij e ndritur u bë e verdhë, humbi. Kish porosi të reptë nga igumeni të mos japë, tek të afërmit asgjë nga manastiri. Virtyti i bindjes ishte i shenjël, ishte murg i vërtetë dhe duhej ta mbante. Vetëm dy lot nuk mundi të mbante. U ledhatoi kokat me dorën që i dridhej dhe u tha «më të mirë o bijtë e mi».

Fëmijët dëshpërim i zi. . . Rufe të binte sipër më pak do të mërzhiteshin. Ullën kokën. . . Bota që shembur. Vanë më tutje. . . Të tërë hanin diçka dhe përgatiteshin të mënin rrugën e kthimit për në fshatrat e tyre. Njërit jetimë të oshenarit Dajë skishin vënë as navorë në gojë!

Për pak komshinjtë e tyre të Farakllës duhej të ndiqnin dhe jetimët e pa ngrënë sepse vetëm nuk e dinin rrugën. Nga pas edhe ata. Duke zbritur për tek rryma i pa rastësisht një murg i ri i atëhershëm, patër Qirilli, igumeni i sotëm i manastirit. U foli, pa hallin e tyre, e kuptoi. U gjeti meshë të hanë, të forcoheshin këmbët e tyre. Dikush u kish dhënë disa dërrahmi. Dha 20-shen tek Davidi dhe talarin tek Maria. Fëmijët u këthyen të këputur i priste vetmija e farakllës. Si të njihnin të riturit, tajetonin që të binden se nuk që nga indiferentizmi.

Sa për të vetë lumnuarin ai më shumë se një gjë nuk harroi kurrë torturën e asaj dite. Që kishte para tij jetimët e motrës së tij dhe nuk i ndihmoi. Pas 20-të e ca vjetësh thoshte dhe rithoshte tek mbesa e tij Marija, tek vajza e uritur dhe jetime e 1965-s:

-Ah, marija ime, ta dish se sa dhimbje ndjeva atëherë

Sëmundjet e shënuan që herët

Puna e ashpër shërbesat me shumë orë dhe pagjumësia e përditëshme në qeli, i sollën rezultate. Kishte dhe kreshmimin e rreptë. Kështu shterimi i organizmit avanconte shumë. Diçka që rregullisht që duhej të ishte bërë akoma më herët. Dhe nuk kishte ndërmend të ulte ushtrimin me asnjë fuqi. Sa forca e tij shpirtërore që e fuqishme, aq këmbëgulte në ushtrimin e rreptë: Thuajse, qëllimi i ushtrimit ishte pikërisht ajo, të mbajë forcat e tij shpirtërore të lira nga ndikimi

i pasjoneve, të ngasjeve dhe të materies, me qëllim që të drejtohen pa pengesa për tek Per ndija të shenjt rohen prej tij.

Por trupi u përul nga 1956-ta i dhimte pa mëshirë mezi i tij. Për dhimbjen në këmbë nuk thoshte asgjë sepse e vuajti. Por me mesin e tij qe epa mundur. Dhe si të mos dhimb  te p rdesisa në 23 orë as dy orë nuk e linin rehat. Kishte probleme në qoftëse shtrihej dy orë natën. Dy bl heshin orët e  lodhjes kur i dhimbte shumë. Dhe kur nuk meshonte. Se po të kishte për të meshuar dhe në se gdhinte festë e madhe, krisht lindje, Theofani e të tjera, atëhere pra nuk flinte fare. As edhe në vitet e fundit të tij, që kishte pompa në zemër. Shkonte nga aty pranë një murg vëlla dhe i thoshte:

U lodhe o plak, eja tani të qet sohesh pak.

Ai përgjigjej:

-Shko Ati im, unë do rri është natë e madhe sonte nuk jam lodhur.

Në mëngjes që ngriheshin të tërë, e gjenin akoma të gju njzuar, me petrahilin e tij të lutej. Në të tilla ditë pas lutjes së gdhirjes zbriste në kishë pa i thënë askujt. As donte ti flisnin gjendej gjetkë dhe gjendej në botë tjetër.

Kështu, u nevoit për mesin e tij mjeku. I bënë t t dhjet  gjilpëra por e keqja vazdonte, shërim nuk shihte. T rhiqej tërësisht nga punët dhe derisa, atje u  faq osh nari David me fytyrën e patër Spiridhonit nga mali i shenjtë që e kish pritur. Spiridhoni e ndihmoi të ngrihej dhe i tha: «Mb shtete mesin tënd në mesin tim të shëndoshë». E ndihmoj dhe e bëri. Atëhere Shenjtori i ktheu pas duartë e tij dhe e zuri nga mesi patër Jakovin që d lgoi k rcitjen e mesit. Ajo qe. Dhimbja humbi. Dhe shënjtori e pyeti:

-Kush jam?

Mori përgjigjen: «Pat r Spiridhoni». Atëhere shenjtori i tha:

«Jo më njohe nuk do të thuash emrin tim, rri në shtëpinë time! U hap dera dhe pa shenjtorin të dalë dhe të zbresë nëpër shkallë.

Me 1964-t r hoqi shumë nga bajamet e tij. Kishte dhimbje të tmerrëshme dhe në veshkat e tij binte qelp. Shumë herë e zinin dhimbje të pa durueshme në meshë dhe nxihej i t ri. Kurrë nuk rastisi të ndërpresë meshën hyjnore sado që të vuante do ta mbaronte.

Me 1962 i erdhi keq Perëndisë dhe dergoi në manastir një murg të mirë Qirillon. Ai që sot është igumeni i manastirit i qëndroi dhe e ndihmoi aq sa mundi asketin e sëmurë Jakov vuajtjet e të cilit nuk kishin fund.

Me 1967-te e gjetën të tjera. Bëri një operim shumë të vështirë nga dhjami dhe apandesiti me reaksion peritonik dhe probleme me prostatin. Vuajti shumë nuk dinte se çfarë kishte. Në spital s' deshi të shkonte. Nxihej grisej dhe p rpr lletej nga dhimbjet. Qirilli e gjente në gjendje d sh ruse. Nuk mund të  vizite, zvarrisej. Që të vnte pak me tutje binte dhe zvarrisej me të katra me fytyr  nga toka. P soi krizë të frik shme dhe e soll n pa ndjenja në spitalin e halqidh s. Ata menduan për apandesit të thjeshtë. Pranoi me një mijë të lutura të mjekëve dhe klerikëve të operohet. Vështirësia e tij i dedikohej në atë se nuk donte të hiqte rrobat dhe të shihte njeri trupin e tij. E konsideronte ekstrem të cfilitjes:

-Do të bl hem gaz o etër. Asnjëherë s' m  pa njeri. Dhe në fakt ishte kaq i pastër dhe kishte aq shumë kujdes që të mos i shohin trupin, sa që vete ai asnjëherë nuk zgjati dorën e tij në trupin e tij, si  thoshte igumeni dhe spirituali i tij Nikodhim. Akoma bile dhe foshnjat që pag zonte kaq vite nuk i shihte kurrë. Mbante sytë e tij lart dhe pohonte me dobi hyjnore dhe kënaqësi:

-Nuk pashë kurrë si jane organet e fëmijëve.

I thanë pra g njeshtra se nuk do tja hiqnin rrobat, do ti bënin gjoja një vrimë në roba. Kështu pranoi të bënte operimin. Në 4 të Tetorit priste në Sallonin e vogl  për në kirurgji. Të pranish n ishin arqimandrit t Klerik  Polikarp, Nikodhim, Vasilios dhe dikush akoma. Pat r Jakovi ju lut shumë dhe midis të tjerave tha si  tregonte:

-Po do oshenari im David të rikthehem në manastirin tënd eja të më blsh mirë. . . . për një  erek ore duhet të jesh këtu. . . . dhe po të vish kalo të lutem të marrësh dhe Joanin. . . .  sht  në rrugën tënde do të kthehesh në një rrugicë djathtas dhe do ta gjesh.

Për pak minuta thoshte me z  zyrtar arritën oshenari David (bile i djersitur se i kishte kërkuar të vinte shumë shpejt) dhe oshenari Joan. Q ndruan në port dhe duke përshëndetur i thanë me fjalë dhe  lvizje:

-Unë jam plaku David dhe këtej oshenari Joan Omollojiti. Nuk na k rkove erdh m mos u shqetëso, do të blhesh mirë.

Menjëherë kuptoi se klerikët e pranishëm nuk përshëndetën asnjë nga të dy shenjtor t dhe protestoi:

-Etër nuk ngriheni? nuk p rsh ndesni?

Ata u  udit n dhe Nikodhimi u bl  më i qartë:

-Vajti e humbi Jakovi. . . .

E morën në kirurgji i vunë narkoz  dhe pastaj i hoqën rason, anterin dhe rrobat e brendëshme. Para se ta zërë mirë narkoza pa të hapet porta dhe u futën të dy Shenjtor t. Kirurgu Sp. Kalloheri hapi dh mb t i shtangur. Nuk kishte thjesht Apandesit por gjendje kritike. Vendosi të fillojë dhe të dilte ku të donte. Doli për mirë. Doli me sukses operimi i ind rlikuar dhe u kthye asketi në qeli. Kush vinte që ta shihte i thoshte «Sa kirurg i mirë është zoti Kalloheris», për të cillin njëkohsisht lutej të këtë shëndet. Atëhere humbi durimin e tij oshenari Joan dhe natën ju  faq i zemëruar:

-Jakov,  far  mburr vazhdimisht mjekun? Un  të blra mirë. Unë kisha porosi të të operoj. Mjeku vetëm  mund të blnte?

Mjeku Kalloheri pasi kaluan disa ditë vajti në manastir që të shohë patër Jakovin tek i cilli pohoi  do gj  për operimin e ndërlikuar:

-Ndjeja se dorën time dikush e drejtonte dhe tani kam ndjenjën se nuk e blra unë operimin. . . .

Puna e natës trupore dhe shpirtërore i krijoi gjithashtu gjendje të keqe në këmbë. Blri flebit masiv. Ndiante dhimbje të frik shme dhe nuk mund te ecte më. Me 1974 e çuan në spital NIMITC për operim. Pranoi se interpretoi provat e operimeve si masë e veçantë e Perëndisë. Dhe thotë:

Lejoi Perëndia të shkoj në spital kaq herë dhe të blj operime që të modestohem.

Këtë herë mbeti në kirurgji 6 orë dhe më t p r. Kirurgu G. Kodhelis u detyrua të blnte prerje shumë të mëdha, se damar t e kalbur ishin shumë.

Atje në sallën e spitalit ju  faq Hyjlind sja që ti japë guxim si e tregoi tek vizitori i tij dhe biri spiritual, patër Pavllo Joanu:

-Dje o biri im në një moment hyri një Zonj  e veshur si Infermjere, mbante dhe një djall në prehërin e saj. «Hbln Ati im» me pyeti. «Hfar  të blj o Zonja ime. Jam i sëmurë dhe m rzitem që kam ikur nga manastiri im. Midis të tjerave o biri im unë pyeta « Këtu infermjer t kanë flmijët e tyre në spital? : Atëherë ajo më buzëqeshi dhe më tha: «Mos ki frikë do të blhesin mirë». E pyeta «Cila jeni ju o Zonja ime? » Atëhere prap më buzëqeshi pa më thënë asgjë tjetër. Unë u ktheva nga i sëmuri në krah që ta pyes mos dinte cila ishte ajo zonjë dhe ai plot  udi: «Për k  Zonj  flisni? Atëhere u ktheva dhe nuk pashë njeri. Dhe kuptova or bori im se ishte Shën Maria jonë.

U kthye në manastir por nuk mund të punonte më në punë të vështira krahu. Shumë orë të ditës qëndronte në gjunjë dhe r fente. Se r fimet më të shumta i pranonte deri në fund të jetës së tij i gjunjëzuar.

Ato janë gjëra të Perëndisë

Me që patër jakovi ishte dhe prifti ne tre fshatrat duhej të vinte dhe të djelave dhe bile disa herë kur e lipte nevoja më shumë. Duhej të vinte me kafsh n e tij në të ftohtë në borë në

ngrica në varfëri. . . nuk ishin pak herë që shpëllonte mushka e tij Haidhoja, në dimer me borë u tremb në pyll kafsha, hodhi poshtë patër Jakovin u godit keq dhe humbi dorashkat e trasha prej leshi që i kishte dërguar për kushte të tilla Zoi. Nga që ishte gjithmonë i shteruar nga ushtrimi ftohej shumë duartë të bleshin shkop dhe vështirësohej të meshonte.

Shumë herë vinte në fshatrat për arsye të ndryshme pa e marrë mushkëlën. Kështu kthehej nga damnjia dhe bile ishte i ngarkuar me mjaft peshë. Pothuajse dy kilometra para se të arrinte në manastir kaloi një taksì me pasagjerë që e njëjti patër Jakovin dhe i propozoi shoferit ta merrnin edhe atë. Shoferi u përgjigj:

-Leri murgjit skanë nevojë.

Vazhduan dhe më të arritur në manastir u përplasën dhe vetë patër Jakovi u hapi portën. Taksixhiu dhe paragjeri e humbën. I pari kërkoi ndjesë.

Të tilla qenë shumë të zakonshme po le të përmendim akoma dhjetë një rast. Një nënë kishte sëmure flimjën dhe sillte rrobat e tij që të lexonte patër Jakovi. I sillte më 1970-të me taksinë e Athanasios Varvuzu. Dimër, baltë nuk ishte bërë rruga e re dhe taksija mbeti në baltë pikërisht atje që kthente rruga për në askëtin oshenar David, në kryqëzim. Zbritën dhe do të vazhdonin më këmbë kur po kalonte me mushkël patër Jakovi, duke vajtur të kungonte në Damni një gati për të vdekur, distanca të paktën ishte gjashtë shtatë kilometra nga manastiri. Nëna kërkoi të fliste tek patër Jakovi, por ai i tregoi të shenjtat (kungatën Hyjnore) i tha të bënte kryqin e saj dhe i tha të shkonte në manastir ku do të shkonte dhe ai vetë. Nënë dhe taksixhiu ecën dhe plotë 15-të minuta dhe aritën. Hynë në kishë u falën dhe të mrekulluar shofin patër Jakovin të dilte nga ajo Vima.

-Patër Jakov nuk të pamë pak para në rrugë?

-Po o biri im.

-Nuk veje në Damni të kungoje atë gati të vdekurin?

-Po o biri im.

-Dhe si vajte dhe u ktheve aq shpejt?

-Ato biri im janë gjëra të Perëndisë! (e tregonte taksixhiu në sytë episkopit).

Dhe gjërat e Perëndisë nuk i diskutonte. I pranonte sinë vinin. Një lloj besonte për besimin dhe kreshmimin. Për të qëllë krejt të kuptueshme dhe gjëra hyjnore i rekomandonte ngrohtësisht pa dhënë shumë sqarime. Vetëm thoshte se kreshmimi është porosia e parë që dha Perëndija tek njeriu. Prandaj dhe kur mitropoliti Nikolaos dërgoi Letër në enorinë e tij për të ulur kreshmërinë e kreshmës së madhe provoi shumë hidhërim dhe nuk fshehu mosmiratimin e tij. Disa veprime të tilla si dhe qfarë gjëra unike shihen shtrembër në venorinë e priftësisë e bënin të thoshte:

-Dhështatë ja kanë varur (nuk e zbatojnë). U mëllezit shumë kur një episkop dorëzoi një prift tek i cili nuk dha Plaku aprovim sepse kishte pengesë nga arsye e mëkateve të tij. Duke iu përmbajtur me saktësi porosive të murgjërisë dhe duke askëtuar rreptë jo të lenë pas dorë iu dha nga Perëndija tek shenjtorët dhe bile për oshenarin David por edhe për oshenarin Joan të Rosis. Fliste bashkë me të thjetë dhe direkt. Kërkonte këllë dhe atë pa hezitime dhe pa e sjellë vërdallë. Ndërkohë bile zemërohej dhe e trembte Oshenarin David. Kështu bë më 1972 kur dikush keq bëri nga Rrovijes preu disa pemë ulliri mbetur e vetmja ullishte në manastir dhe patër Jakovi u mëllezit. Akoma më shumë që do të duhej të vraponte tek rojtartë e fushave, polici, prokurori përderisa igumeni e kishte lënë përgjegjës në manastir. Kishte aq mundime tani, gjyqet i mungonin. U revoltua sa nuk merret me mend. Nuk u mendua fare zbriti në Kishë vajti para ikonës së Oshenarit David dhe i tha:

-Unë o Shenjtori im pronat shtëpitë e mija dhe të tjera i lashë dhe erdha këtu të të shërbej ty. E di sa të dua dhe të nderoj. Të Tuat janë pronat. Por ti nuk interesohesh dhe vete kush të dojë dhe i pret. Nuk mundem tani të vrapoj nëpër policira. Deri në mbasditë do të më bësh atë që preu ullinjat. Për ndryshe do të të këq o Plak në kutinë e Lypsanit dhe nuk do të temjanis, as kandilin tënd z' do ta ndez. Dhe Oshenari David u bë i mirë. Në mbasditë para se të fillojë mbrëmjesoren pa se po hynte një fshatar. Patër Jakovi kuptoi se ai ishte keq bëri si por priti. Në fund të mbrëmjesores keq bëri si e pohoj dhe ndoqi rivendosjen e gjërave.

-Duket, patër se i di mirë vetëm gërmat e para, të thellat nuk i di.

Dhe në fakt kaluan 12 vjet që të mos shoh murg të ri. Priti deri me 1987. Por kjo nuk dhuntoi, një hyjnor tek i cilli rendnin për klshilla jashtë mase, shumë murgj nga manastire të ndryshme i dinte mirë gërmat e murgjërës. Atë si e injekton Plaku kandidatit në shpirt në kuadrin e murgjërës, gjetkë ishte arsyeja apo shkaqet dhe është e vështirë të zbuloheshin dallimi i plakut Jakov dhe gjykimi i Perëndisë nga kandidatët. Ndaj le ta lemë këtë problem.

Pak pra murgj, por shërbesat blheshin rregullisht vyrtytet e murgjërës dukeshin edhe nëpër fytyra. Një drekë satanai e tregoi me mënyrën e tij tek igumeni. Me portën e mbyllur u duk befasisht në obor një plakë e mjerë e ligë me një maskë në hundë.

Plaku Jakovi i tha:

-Eja të falesh, nga ku vjen? Rri të qlodhesh një ditë.

Dhe plaka:

Hfarë thua? Këtu nuk rri as gjysmë ore, këtu meshoni qdo ditë luteni. . . do të shkoj në filan manastir, të ngatroj ndonjë javë dhe pastaj do të shkoj gjetkë.

Mos je Satanai dhe vuri kryqin prej druri sipër saj. Satanai me formën e plakës u zhduk me një herë por nuk u dizilizionua. Ditën tjetër brenda në qelinë e tij, në momentin që pregatetej të fillonte lutjen shumë orëshe dhe vinte livan në temjanishtë një skelet i tmershëm uduk para tij, hoqi plakun ikonën e Shën marisë e vuri sipër tij dhe u zhduk. Kjo u bë shumë herë.

Disa herë Satanai merrte pamjen e cjaminë të madhë të rezikshëm dhe vinte të godiste plakun në fytyrë. Por kishte dhe mënyrë tjetër satanai që vepronte shumë më rezultative. Vinte njerëz që të shkelin ato pak ara të manastirit ose të bëjnë padrejtësi të ndryshme. Kështu dhe këtë herë. Plaku i ra të fikët. E kuptoi satanai. I u rrafe dhe i tha:

-Unë të bëj që të përcasësh dhe nuk do të të le të qetsohesh. Nesër do të marrësh edhe një letër. Ditën tjetër në fakt i erdhi thirrje për një gjykatë. Plaku humbi kurajon.

E gjeti e mbesa e tij Marija në hall të keq. Kot u mundua ta ngushillonte. Zbritën nga qelia të venë në guzhinë për një kafe. Duke kaluar nga porta qëndrore e kishës plakun preu djathas dhe hyri në kishë. E ndoqi edhe Marija e habitur e cila qëndroi në kasafortë. Ai vazhdoi drejt tempullit në ikonën e oshenarit David. Atje Marija dëgjoi këto:

Hëri o shenjtori i im David. Ti rri në ikonën tënde dhe le Jakovin që tja dalë mbanë. . . . Jakovi mbaroi nuk mundet për asgjë nuk të bëjë më asgjë tjetër zbrit dhe rregulloi. . .

Tha dhe të tjera plakun me të njëjtin ton të rreptë por Marija doli se u tremb dhe nuk i dëgjoi të tjerat.

Pa dhe preku gjakun e tërëshenjtë të Zotit

Hudita më e madhe dhe më e nderitshme që i ofroji Perëndija u bë në mëngjes të 22 Nëntorit me 1975-sën. U prek aq shumë nga kjo qudi sa menjëherë pastaj e rregjistroi në një shënim të cillën e gjetëm në fletoren e tij. Shënimin fillon në datën e mësipërme dhe përmbledh këto:

-Më 22 Nëntor ditën e shtunë në mëngjes tek Proskomidhia e shenjtë pas përkujtimet dhe në orën që do të mbuloja dhuratat e shenjta pashë të gjallë dhe me shenjtëri pohoi se preka një copë gjak të thatë dhe në gishtin tim lart mbeti gjaku, duke thirrur vllain e manastirit të shenjtë Serafim i thashë qeshtjen dhe më tha në patër nuk shohim, por në se përfaqë është? Unë u përgjegja se besoj dhe falen se vetë Perëndija është i pranishëm.

Mëshiro o Zot thashë tre herë. Arqim Jakov.

Dashuria e tij për Zotin e pa kufisheme ushtrimi i tij jashtë mase. Por edhe dhuratat e Perëndisë sipër të larta. Pa, dhe preku vetë gjakun e tërëshenjtë të Zotit. Lavdi ty o Zot e nderitshme është fuqija jote, të nderitshëm dhe të zgjedhurit e tu të falenderojmë në të pa denjësit për ata. . . .

Gjë për vete kurrë nuk dëshirova.... jam tokë dhe hi.

Pas mezit t l Mait t l 1977-t s ishte prapël i s lmur l r nd l. B lnte durim por e keqja vazhdonte akoma i trembej se po afrohej fundi i jetës s l tij dhe m l 23 Maj shkruajti për dy v llez r t e manastirit q l e gjetëm tek fletorja e tij, nj l shënim. Teksti  sht l i thjesht l dhe jo i tepërt. Por zbulon oshenarin e tij t l thellël si murg. P rmbante pik rriht këto:

Manastiri i Shenjtël i Plakut me 23 Maj 1977-t l.

Etër t l shenjt l, patër Qirilli dhe patër Seraf m, me uratat tuaja t l shenjtë. Etër t l mi t l shenjtë t l kini kujdes manastirin e shenjtë t l atit tonë oshenar Davidit. Hfar do q l ekziston n l manastirin   shenjtë muzeu dhe t l tjera i takojnë Plakut Oshenar David libra, paratë t l tjera. Për vete kurrë nuk d shirova, vetëm për arsye t l sëmundjes sime për nevojat i kisha ato gjëra kurr nuk kisha ndërmend diçka q l ta dëshiroja dha kam për veten time duke njohur se jemi toe dhehi. T l kini kujdes n l t l gjitha t l kini dashurinë n l mes tuaj. Sepse dashurija mbulon shumë mekate dhe për dashurinë tonë u kryq zua Zoti jonë Jisu Krishti. N l se keni dashuri n l mes nesh, atëhere jemi djemtë e Perëndisë. N l se si njeri i vdekshëm ju hidh rova, t l m l falni dhe hiri i Zotit t l jetë mbi ju, puth me puthje t l shenjtë.

Teromonaku minimal patër Jakovi.

Bisedon me Oshenaret David dhe Joanin e Rusise

M l 1977-tën Pat r Joan Vernezos n l Prokopi t l Evis l i kërkoi t l lutet se me gjith l përprjekjet nuk mundej t l gjej l uji dhe t l tëra ish n thar l bile n l kohën e revolt s s l organizuar për pyjet e Bokerit, kur shumë ukthyen dhe kundra patër Joanit. Atehere Pat r Jakovi premtoi kështu:

Do t l shkoj menjëlherë t l blj lutjen time tek shenjtori David, t l gjesht ujl. Do t l shkoj tek oshenari t l vij aty, t l marr l dhe shejtor  Joanin e Rusis l dhe ashtu si shkopin e tij goditi dhe nxori uje n l manastirin e tij, kështu t l godas q l t l nxjerr ujl për prtiftin tonë t l mir l.

U gjet shpejt ujl dhe, kur patër Joani mori n l telefon t l falenderonte para se t l thotël çfarëdo qoft l, plaku informoi:

-Ati im, pasi u luta ngroht l, m l tha oshenari David uli kokën e tij, uli vështrimin dhe m l blri shenjël se do t l gjesht ujl, avanco!

Ashtël e çuditëshme, se ndjente ndryshe për shenjtort  e tjer l dhe bile për oshenarin Joan t l Rusis l, te cillin e ftonte për ndihmë bashkël me oshenarin David. Kur i ftonte q l t l dy t l jepte përshtypjen se Oshenari Joan ishte i nevojshëm si m l i ri, t l vrapoj l m l shpejt, nga q l oshenari David ishte plak. I vinte turp bile dhe t l meshonte n l faltoren e oshenarit Joan, n l Prokopi.

I kërkonte: Ejani, patër Jakov, t l meshoni tek oshenari Joan. Dhe ai iu përgjigj:

-Jam i denj l un l i vdekshmi t l gjenden para Shejntorit Joani!

Dhe gjithmon l kur zinte n l goj l emrin e oshenarit Joan, t l cilin me shpesh thoshte «Shejntor », «Omollojtit». Zëri i tij n l fjalët Shenjt dhe Omollojtit merte nj l zyrtariz m t l madh, thua se shihte shenjtoren para tij dhe e thërriste si mbret.

Oshenari Joan jo vetëm i lutej t l vraponte për nevojat e besimtarëve por e shihte t l gjallë jasht l nga sarkofag e tij e r nd l për ta ndihmuar. M l 1986 patër Jakovi tregonte se Shën Joani punonte i gjallë jasht l nga sarkofag e tij. E pyeta me z l t l ulët ndërsa po rrija pran l tij:

-E patër ju nga jasht l?

Plaku vazhdoi se n l bised l ish n dhe t l tjer l. T l njëjtën pyetje ua blra dhe dy her l akoma me z l t l ulët, q l t l mos d lgjonin t l tjerët. Atëhere pata dobi, pa nderuar ritëm u përgjegj:

-Përderisa e sheh n l mëngjes q l mblidhet shenjtori dhe hyn n l sarkofag e tij. Ka or l q l nuk gjendet n l sarkofag e tij!

Kjo mbrekulli, q l ndonj l her l shën Joani nuk gjendet n l sarkofag e tij e kan l konstatuar dhe t l tjer l si prifti shefi i faltores. Oshenari Joan b lnte t l denj l plakun e lumnuar me bisedë dialoguese t l gjall n. Akoma m l shumë Plaku shihte t r l trupin dhe t l gjallë Oshenarin, me t l

cillin diskutonte. Duke u kthyer nga vizita mjeksore, kaloj, si gjithnjë t'la falet tek oshenari Joan. Gjunjazoit në sarkofag e Oshenarit dhe për pak pa oshenarin ti thotë, siq tregonte vetë Plaku:

-Kam një punë tani dhe duhet t'la iki. Ti t'la mos pranosh t'la blsh mbrëmjesore deri sa t'la kthehem.

Kur u kthye shenjtori i tha:

-Mendoj se bekoj t'la gjithë sa vijnë k'la, Ja atë grua që u fal tani nuk e bekoja:

-Pse? Pyeti për Jakov.

-Se blafstemis f'la mijë e saj. . .

. . . Jam t'la glzim. . . shikoj fytyrat tuaja

Merzitja e tij e madh nga fundi i dhjetë vjetrit t'la 70-të ishte ulja e forcave trupore. M'la zitej se nuk mund t'la punonte shumë në punë krahu dhe nuk mund t'la duronte t'la lutej 23 orë në 24 orësh. Por në t'la pakten 20 orë punonte kryesisht spiritualisht. Njëri prejpersekutuesve që edhe arqimandriti Pavlos Joanu. Bridhte në Evi dhe më tej, dhe disa që përballonin probleme t'la v'la shtira i d'la rgonde tek plaku Jakov. Ai pranonte njerëzit me dashuri t'la pa fund. I shikonte me kujdes në sy dhe kuptonte cilat kishin predispozicion t'la mirë dhe cilat erdhën për kureshtje.

Një herë i la se para tij kishte njerëz spiritual dhe ua tha:

-O djem t'la mi jam t'la glzim, unë shoh në fytyrat tuaja që janë t'la pastër dhe k'la shtu t'la jini gjithmonë. Unë shikoj brenda në fytyra. Dhe një prift herë më pyeti, mua si më shikon për Jakov? Ishte o djemte e mi, i zi, nuk mund t'la t'la them. Qesha dhe nuk i thashë një priftit si e shikoj. Nuk bënte vrejte hapur as në laik e as në klerik. Dallimi i tij ishte i madh dhe kjo duket edhe nga kjo ndodhi. Një prift që shkonte shpesh tek Plaku e pyeti:

- O Plak mos ju m'la zis që pres flokë e mi?

Plaku ju p'la gjigj «jo», por natyrisht donte dhe k'la tej t'la ndiqej tradita. Më vonë i njëjti prift vajti në Manastir pa prerë flokë e tij. Atëherë Plaku gjeti rastin dhe i tha në veçanti:

Ati im edhe më parë ishte mirë por tani je më hijësi si Melhisedhek!

Tek t'la gjithë ishte fisnik dhe i afrueshëm. Të t'la p'la rpiqej që ti informonte, ti inkurajonte. Por tek t'la pastërtit dhe ata më përje t'la mira hapëj ndryshe. Shumë më shumë tek t'la rinjtë. Atje derdhej nga glzimi i shenjtit dhe urtësia që nuk përshkruhet. K'la fakt nuk e kuptuan njerëzit por pa e kontrolluar dorzoheshin edhe ata në glzim dhe në atë urtësi. Dhe shpesh urtësia dilte në pah ndryshe. Kur shoqëronte besimtarë më përje t'la mira në kishë që t'la psallë urata tek Oshenari David apo thjesht që ti kryqëzonte në kafkë e shenjtit t'la tij, kundërmonte aromë t'la papërshkruar. Ajo u bë edhe kur vizitoi manastirin fakultetin Teologjik t'la universitetit t'la Athinës në Prill t'la 1983 me për G. Efthimiu.

Por vinte ora që t'la ikte ai që falej dhe atëherë ndiente se linte personin që e do më shumë nga qdo njeri tjetër në botë. Ndaj ikte i m'la zitur. Ai i shoqëronte dhe njerëzit iknin me guxim, me ngushëllim me shpresë dhe sidomos me d'la shirë që t'la vijnë për s'la. Një vizitë tek për Jakov ishte për shumë piknisje e re, stacion për jetë e pastajme t'la tyre.

Një ieromonak, protosingjell Xr. thoshte se kur ikte nga afër tij ndiente se po ikte nga parajsë. Dhe ishte shumë e natyrlshme ajo që ndiente. Se në fytyrën e atij Plaku t'la lumnuar pasqyrohej Perëndia. Mendja dhe zemra e tij ishin banesë e veprimeve hyjnore, që pasqyroheshin në fytyrën e tij t'la shenjtit, rfaqeshin tek ai. Ishte e kuptueshme që shije dritë dhe paqe glzim dhe dashuri në fytyrën e tij. Më k'la fytyrë shfaqej dhe lavdërohej Perëndia. Më fjalë t'la tjera në atë rast ai që falej shijonte diqka nga parajsë një pjesë t'la vogël nga mbretëria e Perëndisë.

Ai kishte largpamësi. . . e fshihet që t'la mos lavdërohet

Ata qël bile vizitonin manastirin për herë tël parël, provonin herë herë dhe një siok. Duke arritur tël pa njohur i ftonte me emrin e tyre apo u thoshte vërshtirësitël qël përballonin deri sa arritën në manastir. Megjithatë me dhuntinë e larg pamjes, ishte i kujdeshëm.

Ndërsa njëhte kurvëllëqet e zemrës së bashkëbiseduesit, nuk ja thoshte. Burgoste dhuntinë e largpamësisë. Dhe siqë tha ditël pas fjetjes së Patër. Jakovit patër Porfirios Avai i shkëlqyer dhe ilumnar:

-Ai (patër jakov) kishte kujdes qël tël mos lavdërohej. Ashtël njëri prej shënjtorëve më tël mëdhenj tël shekullit tonël.

Por dhe në atël rast nuk i mungonte dallimi për qdo gjël. Me 1979 erdhën profesorët e njëj Liceu pa lajmëruar më parël. Ata midis tyre kishin shumë probleme dhe për ato venin tek Plaku. Kur ndënjën për kafe erdhi edhe Plaku, qël filloi tu thoshte gjëra tël ndryshme dhe këshilla konkrete, qël përblënin zgjidhje në problemet korespoduese, tël profesorëve tël cilët mbetën tël befasuar. U soll këshutë se asnjël nuk u fliste para tël gjithëve për ato probleme.

Një lloj bënte kur gjykonte qëllimisht tek ata qël rrefeshin. Nga ata qël spërparonin, doktrinues tël turpëruar e tël pa mësuar hynin për rrefim. Ai gënjëlzohej dhe fillonte me takt tu thoshtël tël ngasjet, mekatet, rënjël arsyetimet e tij, gjithashtu tël atij qël rrefehet i gënjëlzuar, tek i cili me dashuri, rekomandonte ilaqet e dhura shpirtërore. E thonë shumë bile edhe murgj:

-Unël në rrefim nuk i thashe asgjël, Plaku i thoshte dhe unël tundra kokën për qdo herël.

Dhe ndërsa nuk kishte vajtur as në tël parël e gëmnazit dhe nuk dinte psikologji dhe pedagogji, përshatetj lehtë në nivelin e bashkëbiseduesit dhe tël atij qël rrefehet. Bujku e ndiente si tël tij, po këshutë edhe nëpunësi. Gjithashtu profesori i universitetit dhe gjykatësi i lartël. Jo vetëm nuk kishte vërshtirësi pranël tij, por i krijonte ndënjën se Plaku gjendej në bisedat qël thoshte në nivelin e tij. Nuk ishte aspak e rastit se shumë profesorë universiteti dhe juristël tël lartël u këshilluan dhe u rrefyen përballë tij. Peshkopët edhe patriarkët ulën kokën e tyre edhe u rrefyen tek plaku Jakovi i cili ishte pa diplomël shkolle. Qël tël gjithël ikën tël ngushëlluar, në paqe, me kurajo dhe me shpresël shpirtërore.

Akoma kishte aq mall qël tël shikojël njerëzit qël vijën për Kungimin e Shënjtël, qël, kur shikonte qël bënin metani me tël vërtetël, nuk u vuri dënim tël madh. Tregonte durim tël math edhe mirënjohje tël thellël.

Por nuk mund tël shikonte keq dhe fillimet themelore. Këshutë në 1987 nuk lejoi në një vajzël qël tël kungojet. Ajo vizitë një Episkop qe i tha tël kungojet. Por dy herë qël vajza erdhi para falenderimit hyjnor konstatoj diqëka tël qnditëshme në gojën e saj, me lugëlzën, nuk futej asgjël. U pendua dhe u tmerrua dhe vajti tël rrefehet prapël tek patër Jakovi.

Diqëka analog ashtu siqë e tregoi vetël patër Jakovi, ndodhi me një gazetar qël deshi tël kungojet pa qenël rregull:

-Në momentin qël vajta ta kungoja hezitova. . . O shënjtori im David. . . dhe tej lugës së shënjtël një reze e artël mbi kokën time kalonte dhe shkonte në tavolinën e shënjtël. . .

Ajo reze tël cilën e pash thoshte, murgj i vërtytit njerëzor do tël thotël se Shpirti i Shënjtël nuk la Trupin dhe Gjakun e Zotit tël vejë tek njeriu i pa pastër. Bile fytyra e tël cilit, tregonte menjël nxirje se kishte lidhje me magji, siqë e shpjegonte patër Jakovi.

Përmbajtës por jo ndërues

Gjithashtu provël kalonte kur i kërkonin bashkëdëshmi si spiritual për priftësi. Bij tël tij spiritual qël i kërkonin nuk rëndoheshin me tiparet ndaluese. Por ai e ndiente thellël shpëstarinë dhe hezitonte dhe shpjegonte tek kandidati se sa i frikshëm është misteri i priftësisë. Anullonte bashkëdëshminë. . . dhe rishikonte kandidatin:

-Ti o biri im i di ato, me falni qël i them nuk është e lehtë. . . Do tël bëheni prift i tël lartit. . . si ta sqarëj! Tël tëra këto i bënte dhe vononte qël tël ndërëgëjësonte kandidatin, shënjtërinë e misterit por edhe për tël tejkaluar edhe ai vetël detyrën qël e priste.

Plaku Jakov ishte aq i rreptl për kreshmen e tij kishte shumë mirkuptim për vlshtirësitë e të tjerëve. Arrinte në atë pikë sa të lejonte konsumimin e vajtit të Mërkurës dhe të tjera të ngjashme me spjegimin se u lodhën njerzit. Kaq mund të bëjnë. Për të ardhur tek Oshenari që të falen, ska gjë jepu vaj. . . Këtë gjë nuk e bënte kurrë për vehten e tij. Bile kur rrinin në tavolinë për të ngrënë, ngrahdo ditë që të ishte, Plaku kryesisht bënte sikur hante. Me të kuptuar se vija re se në realitet nuk hante, mirrte dhe vinte një thlrimë në gojë të tij. Por ajo pak gjellë që kishte në pjatën e tij mbetej një lloj, apo paksohej vetëm kur jipte nga pjesa e tij tek ndonjë pranë.

Lutej që miqtë e tij të hanin mirë dhe gëzohej shumë kur hanin. Prandaj shpesh nxiste me lamblësi:

-Ha, mos kurse Zotin.

Por në keshmim dhe në lidhje jipte rëndësi të veçantë po ashtu edhe në pjesëmarrjen në kishë. Rekomandonte që njerzit të venë në kishë dhe të lutën. I dukej e vlefshme ajo që rekomandonte si rregull apo premisë për shenjtërim:

Te keshmoh nga të tjerë tre ditë, të lutesh shumë. Të bësh përmbajtje dhe të hapësh tre kisha (=të bësh tri mesha).

Këto të thjeshta fshinin mençurinë teologjike. Sepse presupozojnë besim të thellë tek Perëndia dhe në ndërmjetësimin e shenjtorëve dhe vetëm ai që kishte vendosur të zbatoj këtë ushtrim të rreptë dhe të imponohet në mundime dhe shpenzime. «Hapja» e kishës rekomandonte, sepse njihete mirë sa fuqi shenjtërore dhe forcë ka misteri i falenderimit. Dhe në se mësonte se një prift mirrte shumë para për mesha të tilla apo për 40 mesha, mërzitej pa masë dhe u thoshte besimtarëve:

-Të keni kujdes ku jepni paratë tuaja!

Por priftërinjtë, që vinin në manastir me bijtë e tyre spirituale, kishte kujdes dhe i nderonte dhe i mburrte publikisht, që të kenë autoritet midis besimtarëve. Bile përpiqej tu uthente dorën, akoma dhe më të rinjëve. Kishte shumë klerikë bij të tij spirituale dhe sajonte një mijë mënyra që tu uthente dorën.

Këshillonte murgjtë në mënyrë të qetë dhe u injektonte në shpirt të murgjërisë, duke u treguar dashuri dhe mbështetje. Dhe kur rastiste të linte pas dore detyrat e tyre, apo të ftoheshin përprjekjen e tyre spirituale nuk i ofendonte me fjalë të rrepta. U sillej natyrisht nuk i shihte drejt. Por murgjit e dinin plot dashuri dhe simpati, e shihnin në oborr, ishte, vraponin të mirrin uratën e tij, një fjalë të tij, vështrimi i tij hyjnor kishte pak parajsë. tani që u sillej natyrisht që nuk ledhatonte vështrimin, e ndjenin thellë se po humbisnin atë pak parajsë, për të cilën erdhën në manastir. Ai i bënte të arsyeshëm pendoheshin dhe fillonin përprjekjet shpirtërore me fuqi. Përsëri në se donte të bëhej më konkret i thoshte gjoja me indiferentizëm:

Etër të mi kur isha i ri shkoja nëpër kishëzat (d. m. th. në kishat për rreth manastirit (i përgratisja, i pastroja që të ishin gati në festën e tyre. . . sakrifikoja nga qlodhja ime. . .

Dhe kuptonin se duhej të bënin diçka më shumë nga e zakonshmja, në se e lypte nevoja.

Tek Shën Joani i Rusisë

Nga manastiri nuk donte të dilte. E para, se duke dalë, mendonte se ishte nga parajsja, bëhej Adhami i përjashtuar. E drejta, se këtë parajsë e ndjente se ja vlente të kujdesej vazhdimisht, pra të jetë përherë aty.

Dhe kur kuptonte se një murg kishte mendime të vinte tek filan faltore apo në filan manastir për vizitë, thoshte gjoja me indiferentizëm, në tavolinë apo veqanarisht.

-Dija, o Etër të mi murj të mirë që nuk dilte fare nga manastiri i tij. Dhe ai u shenjtërua! Mendonte murgu të kërkonte bekim të vinte në Malin e Shenjtë? Plaku i dilte para.

-Desha o etër të mi të shkoja tek mali i shenjtë. . . po si të shkoj. . . dhe sherrin e manastirit të oshenarit David me kaq besimtarë burra dhe gra, nuk i kishte mali i shenjtë. Klerikët bijtë e tij spirituale e ftonin shpesh në sinorin e tyre apo në manastirin e tyre dhe Plaku gjithmonë mohonte duke thenë:

-Unl jam ngordhalaq dhe do t' ju ndot ajrin!

PËrjashtim blnte faltorja e Joanit tË Rusion e oshenarit. Por kjo ishte nË rrugËn tjetËr nga Halqidha qË ja vlente tË vinte herË herË pËr arsye shËrbimi dhe shËrimi. Ndalonte pra gjithnjË tË lutej tek oshenari Joan.

NjË mesditË duke u kthyer nga Halqidha arriti ne Prokopi. Atje preu majtas dhe u gjend nË kishËn e oshenarit. Hyri me respekt ndezi nË nartik njË qiri tË madh dhe eci nË kishËn kryesore majtas. Ju afrua me respekt nË gËzime nË sarkofag, ku ishte trupi e Oshenarit dhe ra nË gjunjË. Ndenji duke lutur mjaft orË. Prisin dhe tË tjerËt qË tË faleshin dhe mËrziteshin me vonesËn e tij. U ngrit puthi lipsanin e shenjtl dhe kaloi nga ana tjetËr e lipsanit tË tij, majtas, qË tË mos pengojË ata qË do tË faleshin. Atje qËndronte nË klmbËl me sytË e tij tË drejtuara tek koka e shenjtl e oshenarit. Shijonte spektaklin e asaj.

Por kËshtu qË e shikonte vuri re se lypsani i shenjtl blnte lËvizje, nderronte pozicjon nË analogji me njeriun qË afrohej tË falej. U ñudit vËrejtË mË mirË dhe ky ishte fakt. Mori guximn dhe pyeti Oshenarin:

-PËrse o Shenjtori im, te disa le tË takojnË buzËt e tyre tË falen, te disa nxjerr dorËn tËnde, tek disa jep dorËn tËnde dhe kthehesh dhe i shikon, tek disa i jep doren tËnde i shikon, dhe i buzËqesh. Dhe tek disa kthen fytyrËn dhe nuk i shikon?

Mori menjËherË pËrgjigjen e Oshenarit:

-Jakove nuk kalojnË tË terË pËrpara meje qË tË luten. . . ca kalojnË me respekt ca me duar prapa. . . tË tjerË vijnË nga kureshtja. . .

KËtË dhuratË e kishte edhe herË tË tjera patËr Jakovi. Shihte d. m. th. Lipsanin e Shenjtl tË merrte qËndrim pranimit apo tË kundËrt, nË analogji me respektin dhe gjendjen e brendËshme tË atij qË lutej. Por edhe ñdo herË qË kalonte tË falej nuk e linte oshenari pa ndonjË shenjË PerËndije.

KËshtu shumË vonË mË 1990-tË duke u kthyer nga vizita mjekËsore nga Athina ndaloji me nipin e tij Theodhor nË faltore. Hyri u afrua nË sarkofag, ku ishte trupi e tij, ra nË gjunjË dhe ndenji aty mjaft minuta. GratË qË prinin tË luteshin u vunË nË siklete me vonesËn e priftit qË nuk kishte ndËrmend tË ndalonte lutjen e tij. Por befas sprapseshin tË tËra tË frikËsuara duke thËnË «KËrcasin kockat, kockat e shenjtorit kËrcasin. PatËr Jakovi kuptoi shqetËsimin:

-KristjanË tË mi, shenjtori ËshtË i shenjtl u kthye nË brinjËn mos u frikËsoni.

E donte shumË priftin e faltores dhe nuk hezitonte pËrderisa qË dhe prifti i Oshenarit, tË rËfhej tek i riu patËr Joani.

Por gjithmonË rËfimi i patËr Jakovit blhej njË pËrvojË prekËse pËr spiritualin qe e pranonte. KËrkonte 1983 tË rËfeket. Prifti biri i tij spiritual mohoi. Humbi nga frika tË rËfej Plaku e tij, njË asket Oshenar i cili rËfen me mijra njerËz dhe kËshillon asket tË njË vËrtyti tË madh. Parapriu se nuk kishte pËr tË thËnË gjË nË njË rËfyes asket, nuk ka pËrvojË. . . Plaku insistonte dhe mbante petrahilin qË tja vinte priftit nga i cili kËrkoi bindje tË plotË. KËshtu prifti pranoi ranË nË gjunjË tË dy para ikonËs tË Oshenarit David nË tËmpull dhe filloji derdhja e pËrullsisË qË levizte kala dhe gjithË botËn. U pËrmyt kisha nga mendja e hapur dhe zemra e hapur e oshenarit asket qË qe edhe igumen me pËrgjegjËsi ishte edhe udhËzues spiritual i mijËrave besimËtarËve laikeve murgjËve priftËrinjËve episkopËve dhe patrikËve tË tËra i zblËrtheu asketi pa anullim pa rezerva dhe i zblËrthente me ndËrgjegje mË parË te Zotit tek oshenari David mË pas dhe tek prifti.

RËfej dhe ishte sikur blnte dialog me oshenarin David duke patur si dËshmimetar priftin, bisedonin dy oshenarËt kËshtu e ndjente prifti dhe rËfyesi i tanishËm oshenar, kthehej nga Zoti dhe pËrmendËte se nË filan rast siË mË tha oshenari David. . . zbulonte tek prifti mendime veprime dhe arsyetimin po blhej me ndËrgjegje kËrkesË tek vetË Zoti, tek i cili nËnËvizonte se i mendoj ose i kreu me lejËn e oshenarit David. E kishte oshenarin tË bashkËndËrgjeshËm dhe bashkËndihmËs pËrballË PerËndisË. Por e kishte edhe Plaku spiritual. Prandaj nË fund i tha:

-Shikon o Plak i shenjtl David i themi parapriftit tonË tË mirË. . . gjithËka tek oshenari rËfyes. AtËhere ai ra pËrmybys me tËrË trupin vuri ballin plotËsisht nË trupin e priftit dhe priste

uratln e tij tl faljes. Prifti e kishte humbur ndihej si Meteore nuk dinte nl se duhej nl se duhej tl lexonte tl lexonte uratln e faljes. Plaku priste barkas pa kuptuar pse nl prifti lexoji fundin e lutjes dhe zuri tl ngrejll nga toka asketin Plakun e tij.

Vlrshimi i besimtarëve dhe i shlnjave tl Perlndisl. Vuan, romatizon dhe «vallzon».

Vitet e para tl dhjetlvjenarit tl 1980-tls kaluan me vlshtirlsi nl manastir. Slmundjet e Plakut besimtarlt plrharje tl tjera dhe ngasjet. . . paralelisht plrharpja e reputacionit tl Plakut. Shenjl e mirll dhe e mrekuillushme por dhe shkas ql tl mos arrijll rrlfimet tl mos arrijll tl plrgjigjet me pak fjalll nl letrat e shumta. Kryesisht vitet kaluan pothuajse deri nl mes tl dhjetll vjenarit;

Qll aty e ml pas tl tlra blheshin ml tl vlshtira dhe tl tlra ml tl mrekuillushme. E menjlherhshme e plrpjeta asketike e Plakut, ml me plrshtypje dhe dhuntitll tij. Klmbllt e tij tl enjtura dhe tl nxira me flebitin nuk blhej shaka. Akoma dhe plr tl ecur vlshtirllsohej. Sikurse smjaftonin klto, erdhlln dhe quadro frymllmarrje. Mund tl themi zunll vende. Hfarll tl shohl ml parll lfarrll tl kuroji ml parll shkenca.

Filloi detyrimisht vizitat nl spitale. Para se tl hynte dhe tl dall nga ato mbetej plr pak nl shtlpinll e niftit Mari dhe Theodhor Mikeli. Tll dy plr tl kishin respekt tl madh bile dhe mirllnjohje. Pak vite ml shpejt nga njll lindje e vlshtirll dhe e friklshme do tl vdiste megjithll foshnjll. E shpltoi para mrekuillisl sl madhe mjeku patllr Jakovi me shumll lutje. Pa patur folur plr problemin, e sjihte dhe lutej dyzet e tetll orll nl vazhdimllsi natll e ditll. E panll tl ngjitej nl majlln e malit me kryqin. Dhe kur e pyetlln si dhe plrse u tha:

-Shkoj ore biri im atje lart ql tl jem aflr tij ql i klrkoj plr Marinll tonll. Tll nesllrmen mori taksi dhe vajti tl lexonte uratll nl Athinll. Plaku iku menjlherll dhe Marija me foshnjlln shplluan. Ishtll Marija, ql kur qe e vogll nuk kishte ti jipte pak buke dhe pak dhrahmi.

Po klshu edhe Theodhorin ql ishte inspektor anijesh. Mll 15 Gusht tl 1979-tls patllr Jakovi tha:

-Nll se nuk humbi sot Theodhori. . . kalon vlshtirllsi tl madhe. . . do tl blj lutje.

Dhe nl realitet rrezikohej Theodhoriu. . . . Me anijen ra nl njll shkllmb nl Detin e Kuq. Megjithllse qe inspektor mori plrsiplr plrgjegjllsinll ll anijes dhe jepete vazhdimllsisht porosi ql me llogjiklln e tij nuk o kontrollonte por ql tl tlra dilnin tl sakta. Ndjente tl blnte me njll fuqi. Klshu shpltoi ai dhe tl tlrl tl tjerllt e anijes.

Nll orllt dhe nl ditllt nl shtlpinll Mihali jetonte si engjllll pa trup; Nuk zhurmonte nuk klrkonte, nuk shqetllsonte. . . as plr njll gote ujll plr tl pirl ilanet. Kafelja i plllqente por e pranonte nl se Marija insistonte shumll, pastaj e falenderonte deri nl drekl. Gjllnll ml tl vogll ti servirje tregonte mirllnjohje tl thellll.

Theodhori kishte njll ikonll histori nudiblrlse. Atl e mbante gjyshi i tij tl mbajtur para dhe doli me familjen me shume pjestarl tl tij nga manastiri Arkadhiu i Kretlls. Atlhere ql iu blll gjithll ajo djegllje. Duke vlntl ikonlln para, turqit u verbuan, nuk i panll dhe shplluan. Nll kltil ikonll orll pa mbarim lutej nl gjunjll xhaxhai i tij asket.

E luste Marija tl rrinte pak dhe nl guzhinll ku kishte ajo punll ql tl mos jetll vetllm. Plakut i vinte turp. Njll herll ju bind dhe vajti, po gjeti njll ndenjllsl prej druri. E vuri nl anl dhe rrinte si refugjat i vogll i turpshllm. Karrikja plrderisa kishte ndenjllsl plr tl nuk i shknte.

Kishte dhe në qelinë e tij një karrike stërmunduse por nuk ulej kurrë. Edhe në shtëpinë e Mikelëve në se vinte ndonjë i huaj duhej që plaku të rrinte dinjitoz. Rrinte anës në divan. Para dy muajsh vajti tek Mikelet S. P. Pyeti se ku rrinte Plaku; i treguan. Ndenji në të njëjtin vend. Për pak ndjeu aromën vuri re më me kujdes ishte aromë e shenjtë. Mori guxim të shpjegonte se qfarë ndjente. Mikelët buzëqeshën dhe i spjeguan jo vetëm atë por herë herë kur ishte bashkë me ta Plaku fliste dhe nga goja e tij vinte aromë spirital. E afronin shumë sikur gjoja që të ndjejnë më shumë këtë aromë. Ai e kuptonte mbledhë nga turpi dhe bënte sikur s' dinte.

E njëjta ndodhte me rrobat e tij me trikon e tij. Sado që ta vishte nuk bëhej pisl. Dhe jo vetëm kaq. Bile e aromatizonte. Por që të mos lavderohej si referonte dhe i lumnuari Porfyrtos u thoshte murgjëve që në kohën e sëmundjes së tij kërkonin që ti lanin rrobat:

-I lava ati im s'kan asgjë.

Në shtëpinë e Mikelëve sado shërre që të bënin flmijët e tyre nuk ndjente shqetësim. I donte shumë i shihte si engjëll të vegjël dhe i lutej butë Marisë pa zërin ton pozant:

-Marija ime, mos më qorto flmijët nuk mundem. . .

Një mëngjes Konstandini i vogël qante nuk donte të vinte në shkollë. Mësusja u kishte treguar vallen Kallamatjane dhe u tha të hëln ta dinin. I vogli nuk e mësoi, nëna e tij nuk donte ti bënte stërvitje praktike. I vogli nuk tërhoqej. Plaku dëgjoi të qarat dhe reagimin e të voglit dhe i tha Marisë:

-Mirë nuk di të vallëzosh o Marija ime?

Dhe pa vështirësi e zuri nga dora të voglin dhe Marine dhe duke kalduar «Një ujl zonja Vangjelio. . . » u mësoi me durim si ta kërcejnë.

Pasi u sistemuan flmijët mori Plakun Marija që ta shpinte me autobuz në spital për analizë. U ulën në ndenjësë dhe si shikonte Plaku në drejtim jashtë shikon një nift në rrugicë që putheshin:

-Shiko Marija ime që vllëzë të dashur që janë!

-O xhaxha i mirë nifte janë. . .

Bo bo. . . me të vërtetë janë. . . atje arriti pa cipërija!

Shihte prapë nga dritarja dhe qditej me veshjen një formëshe dhe pa shije të të rinjëve. Të tërë me pantallona xhinske dhe bluzë. Dikur në një shoqëri të rinjëve në manastire u tha:

-O bijte e mi të tërë nga një fabrikë i blini dhe nuk i hekurosni rrobat tuaja.

Asketi aq i rreptë dhe i ndarë nga bota kishte shumë të zhvilluar ndjenjën e donte njerëzit të veshur mirë të hekurosur me lezet dhe hijeshi, të tërë nuk i pëlqenin.

Arritën në spital. E panë mjekët, kardiologu Dh. Kremastinos tundi kokën e diziljonuar. Shpejt do të nevoitet pompa. Dhe gjendja e tij e përgjithshme e mjeruar. Nuk u mërzi për gjendjen e tij të rëndë do të vuante në vazhdim shumë më shumë. Hidhërohej pa masë kur do të duhej që të largohej një dy herë nga manastiri. -Kështu mendonte- Ndërsa me siguri do të duhej të ikte shumë herë.

Duke dalë nga spitali nuk ndenji asnjë ditë në shtëpinë e Mikelëve. Menjëherë për në manastir stacion bëri në Prokopi të falet tek xhaxhai Joani i Rusisë Omollojiti dhe bashkëpunëtori i tij. E dërgonte me oshënarin David ku kishte nëvojë të madhe ta ndihmojë të bëhet krahë. Nuk mundej pra kurrë të kalojë nga Prokopi dhe të mos kthehet pak të falet tek trimi i parë në luftën e pa fund kundër së keqes.

Arritën në manastir i lodhur. Lëkundjet e automobilit në rrugën e keqe nga Rovjes në manastir i krijuan probleme në zemër. Le po kishte fatin e keq të ndjej zalinë uthëtim me automjet. U fal në Kishën dhe u ngjiti në qelinë e tij.

Nuk arriti mirë e mirë të nxjerrë rason e tij dhe i trokitën në portë. Prindërit e një djali pesë vjeç të hirshëm. Djali nuk fliste. E qnan më parë në Rusi dhe tani ktheheshin nga Amerika pa rezultat. I spjeguan të tëra patër jakovit dhe ju lutën ai pa u befusuar dhe me mërzi të u tha:

-Bijte e mi ajo është një gjë e thjeshtë. Do të veni poshtë në kishë do të bëni lutjen tuaj do të lutem edhe unë dhe djali do të flasë.

Klshstu u bl u lutln dhe i blri kryqin djalit me kafkln e oshenarit David. Doli djali tl luante me flmijlt e tjerl nl oborr, dhe plr 10-tl minuta fliste sikur tl mos ndodhte asgj.

Nata e fundit nl asketir

U kthye nl qeli dhe i lejoi vetes pak qlodhje. Kishte arsye tl veqantl plr pak qlodhje. E friklsoi mjeku i tha se do tl keqlesohej gjendja e tij. Nuk dinte pra nl se vonl do tja dilte mbane. Vendosi tl shkoi po atl darkl nl askltir aty lart nl shpelll ql lutej plr vite tl ttra oshenari David. Ml shpejt shkonte dhe plaku Jakov. Por tani kish kohl ql ndaloj ql nuk vinte rregullisht. Dhe ndaloj se e kuptuan. Njl qoban e pa para se tl gdhinte nga askltiri nl manastir. Ua tha dhe tl tjerlv. Nga fjala nl fjall u krijuan keq kuptime. Ml pas dashur pa dashur e mlsuan dhe murgjit. Nuk donte tl blhej shkas skandalizimi plr fshatarlt nuk donte tl dinin dhe murgjit ushtrimin e madh tl tij. Profesorori pra, tl ndaloj spostimin nl asketir, brenda tek i cili jetoj dhe plrvvoja tl mldha theopnestike tl jetls sl tij.

Tani nuk ishte si ml parl. Kishte dritl dore tl shihte monopatin. Nuk u nevoit tl klrkonte nga Perldia ql ti dltgonte yll ql tl ndrionte rrugln.

Arriti por para se tl marrl tatpjetln plr nl shpelll pa dashje pa djathtas. Volumi i errlt i shkmbit dhe nl majl «Sendonaqi». i Oshenarit. As tani as herlt nuk do tl mundl tl ngjitet atje lart. U mbush me nostallgi plr netlt me hlnl ql ngjitet atje lart dhe lutej me orl i vetlm me yjet dhe plakun e tij, oshenarin David. Tani vatlm nl asketir. . . dhe ajo shuml qe. Nl fakt nuk duhej tl ecte kaq shuml natln nl monopate me gurl as plr ta gjetur nuk do tl mundnin. Mbase qe hera e fundit ql vinte nl asketir.

U lut pa mbarim. As demonlt as dhe zemra e tij nuk u llkundln. Shijoji brenda tij paqen dhe kur u mbush i tlrj prej saj e vesoi brendin spiritual. Ql lmbllsoi dhe ruazln e tij tl fundit. U bl i tlrj burim hyjnor. Rronte fluturonte merrte fryml fliste me oshenarin e shoqlronin engjly me krah nl forma tl reja. . . lavdlronte bashkl me ta perlndinl Triadike, u blnl shlnjtorlt bashklrpunltorl tl brendshlm. Rrinte bashkl me ta me kurajo dhe tl gjithl shikonin lavdinl l Perlndisl. . . Dhe qfarl nuk jetoj kltl natl brenda nl trup dhe jashtl trupit, nuk dinte. . . nuk mund ta spjegonte!

Tl mos flasim plr qka paml

Por dinte se nl mlangjes duhej tl kthehej nl manastir. Arriti tlr shlrbesln dhe ml pas meshoi vetl. Por atl mlangjes meshoi disi ndryshe lexonte thoshte uratln thoshte me zl diakonik dhe ndjente se njl fuqi tjetlr ja thoshte nga brenda. Dikush tjetlr i madh dhe i lmbll ishte i pranishlm nl zemrln e tij qe fliste dhe e mbushte me pastlrti tl lumnuar. Arriti tek Heruvimi. Atlhere ml nuk kontrollonte nl se vepronte me duart e tij me buzl. . . Blnte hyrjen e madhe dhe dy nga tl pranishmit u tmerruan. Meshuesi shkonte drejt Ajo Vimes pa shkelur nl tokl. . . gjyslm metri lart dhe shkonte me tl shenjtat. Doli plr tl kunguar botln ml frikl Perlndije bese dhe dashuri afrohuni. . . Njerlzit luteshin njl e demonizuar ql kishte kohl e shtrir, me balll nl dysHEME, nga e djathta pa parl njlrj nxjerr befasisht njl zl:

-Ku shkon ti moj tl kungoesh. . . mire ata engjllushlt. . . Ti moj ql dje fjete me kunatin tlnd. Atlhere tl tlr nl kishln shohin njl tl re me tl zeza, tl ciln nuk e shihte e demonizuar, ql ikte e qoroditur nga kisha, piklrisht nl orln ql do e kungonte Patlr Jakovi.

Mbaroi dhe njl herl meshln, lexuan kungatln hyjnore dhe patlr Jakovi doli nga Ajo Vima. Duke parl aty dy njerlz tl tij mori guximn dhe u tha:

-Hmeshl ql qe sot, shuml e bukur. . .

Por ata nxituan ta pyesin plr atl ql panl Hyrjen e Madhe. Atlhere kuptoi dhe u blri me shenj: Asgjlkundi, tek askush asgj. Nuk duhej tl flisnin por ata u thanl atlhere nl njl dy veta dhe tani flasin kudo.

Piu kafhln e tij nλ mλngjes, ju afruan besimtarλt diηka tλ dλgjonin nga goja e tij, ndoshta pλr tλ parλ ngazllimin paqλsor nλ fytyrλn e tij ishin shumλ qλ vinin vetλm e vetλm pλr tλ parλ fytyrλn e tij kokλn hyjnore qλ mblshtetej nλ skelet. Pak sa dallohej nga anderi dhe rrasoja, ajo rraso e ndritλshme dhe shumλ e pastλr.

Kanλ parλ vizitorλ besimtarλ qλ nuk donin ta pyesnin qλ u vinte keq ti kλrkonin pλr tu lutur vλtλm pλr ta parλ. . . u mjaftonte! Dhe nesλr blhej qλ tλ mos lodhej, tλ dλgjonin dhe zerin e tij. Sepse nuk ishte ai zλ i tij. Asnjλ z'do ta vλrtetonte se zλri qλ psallte qλ kλshillonte ishte i asketi tλ varfλr. Gjetkλ ishte dhe nga gjetkλ vinte. Dhunti dhuratλ e Perλndisλ. Por e dinte dhe demoni dhe shumλ herλ guxonte qλ ta ngacmonte.

Si u bl kjo dhe si reagonte Plaku. Ishte e Enjte e Madhe mλ 1989-tλ. Deshti tλ psallte njλ tropare, nga ato tλ lartat e ditλs. Dhe e psallte si engjλλ u blrmyt kisha melodi e tλrλshenjtl dhe shprestari hyjnore. Psalltλt dhe besimtarλt e tjerλ nuk kishin dλgjuar, mλ mirλ nuk kishin hetuar herλ tjetλr psallmin tλ tillλ dhe menjλhere Plaku pas pak, ndaloi, e mbaroi Haxi. Ditλn tjetλr nλ mλngjes e pyeti vetλ psallti pse ndaloi psallmimin kλtij tropari. Me takte Plaku sqaroi se engacmoi demoni nga qλ e thoshte aq mirλ.

Dhe nλ se e lexova mirλ pλr Zotin tim e lexova

Por as natλn e ngjalljes nuk e la demoni. Kishte lodhje dizilizionuse. Ritmi jo normal dhe shtλrngimi nλ gjoks e dλrmonin. Patλr Qirillos kishe vajtur tλ blnte ngjalljen nλ dy fshatra, E shikoja qλ djersitej dhe blhej i verdhλ.

Do ja dilte tλ mbaronte meshλn e ngjalljes? Fiziologjikisht dukej e pa mundur. Por kishte njλ pλrkushtim nλ meshλ qλ nuk pλrshkruhet. Duart i dridheshin, kλmbλt e tij -e shihje- qλ nuk e mbanin. Insistonte tλ mundλte natyrλn. E mudi sepse mesha duhej blrλ. Arriti nλ fund. Doli me frikλ Perλndie, besλ dhe dashuri. . . Torturλ qλ tλ mbante Potirin e shenjtl. I vunλ njλ karrike. Filloj tλ kungoj njerzit, pλr fat tλ mirλ arriti patλr Qirilloja dhe e mori ai Potirin e Shenjtl. U kthye dhe ra Plaku nλ karrike, gjysλm i vdekur. Atje mori pak veten. Ungrit e mbaroi meshλn. Dhe jo vetλm kaq, deshi nλ atλ orλ me gjithλ gjendjen torturuese tλ lexonte uratλn e tλrλfamλshme qλ themi tλ gojartit: «Ti je Perλndi mirλdashese. «Pa atλ Plaku ngjallja nuk qe e plotλ. Duhet ta thoshte dhe e tha. Por ai recitim ai zλ i ngjalljes ishte i sigurt, vinte nga qielli dhe tλ ngjallte. Tλ mbushte me triumf fitoreje tλ mbushte me krishtin e ngjallur. Dhe la tλ dilte nga buzλt e patλr Jakovit tλ shteruar gjysλm orλ mλ pas kur do tλ mirrnin mλngjezin e Pashkλs S. P. qλ dinte nga recitimi i tha nλ vecanti:

-Patλr Jakov shumλ bukur e lexuat uratλn e Hrisostomit. Ai ju pλrgjegj me zλ tλ ulλt: Po e di, mλ ngacmoi edhe satanai dhe unλ i thashλ:

-Nλ se e lexova mirλ pλr Zotin tim e lexova.

Po kthehemi tek 1986. Lλmosha e tij po shtrihej gjithnji e mλ tepλr. Poshtλ nga krevati i tij nλ krye vinte trastλn. Njλ trastλ qe ishte flori dhe ηudiblrλse. Nλ atλ vinte paratλ qλ i ipnin dhe ai me radhλ i merte kartλmonedhat i blnte pako dhe u vinte sipλr tyre me llastik copa letre me emrin e atij qe i tha: Shumλ herλ falte 10 dhe 20 mijλ. Jipte kur ishte nevojλ madhe apo kur tλ rinjtl venin pλr operim a pλr trasplatim organesh jashtλ shtetit 100, 200 dhe 500 mijλ. Ndodhte bile tλ dλrgonte me intervale sasi tλ mλdha tek vetλ tλ slmurλt, i mirrte nλn pλrkrhjen e tij.

Dhe trasta ka pλrherλ. Nuk e gjeta kurrλ bosh. Duke blrλ lλmosh Plaku Jakov ndiente Gλzim dhe diηka mλ shumλ; mirnjohje ndaj atij qλ i jipte lλmoshλ. E shikonte njeri, si tregues i pa rλndλsishλm imirλnjohjes sλ madhe i ηonte ndonjλ bamirλs, atλhere e thoshte dhe e rithoshte, e falenderonte dhe ritalenderonte pλrsλri dhe pλrsλri, sikur tλ ishte gjλja mλ e ηmuar pλr Plakun.

Falenderimet bile dhe mirnjohjen e kishte pλr tλ tλrλ. Vetλm e vetλm ti vizitonte ndonjλ manastirin Plaku e falenderonte me gjithλ zemλr. Dhe sa klerikλ dhe laikλ sillnin grupe besimtarλsh nλ manastir pλr ata tashmλ kishte mirnjohje si bamirλs dhe i mburte shumλ. I blnte kλto Plaku sepse sa do qλ ta lodhnin vizitorλt ata me praninλ e tyre lavdλronin Perλndinλ dhe

nderonin shenjtorët. Plaku blnte qm os qll tl shihte njerlz qll lavdlronin Perldninl dhe nderonin shenjtorët e tij. Vetlm kjo e qetlsonle nl lidhje me besimtarët. Tl tlr tll tjerat e linin indiferent. Dhe nl se u lodh aq shuml plr riblrljen dhe zmadhimin e ndlrltesave tl manastirit e blnte kryesisht qll tl gjejnll besimtarët njll krevat qll tl qlodhen deri sa tl vije ora e shlrbesls dhe meshls. Nuk donte asgjl kundlr dhe asnjll komoditet. Jo vetlm qelia e tij nuk duhej tl kishte gjlra tl teplrta por dhe i gjithll manastiri.

Igumenia dhe trasta ql nuk boshatisej

Disi, tre vjet ml vonl e shtynin tl ngrinte njll Igumeni tl mirll, se e tillll mungonte nl manastir. Dhe tl huajt ql nga dhjakll deri tek patrikll dhe nga juristi deri nl ministlr zakonisht i priste nl njll tl ngushtll, jo tl tepllr dhe mencll fshatare. Atje ku hanin dhe hanll murgjit. Njll dhomll dhe pak karrike tl mira sipllr, ishin dhe ato tl pa mjaftushme. Nuk i plrlqeu ideja e igumenisl se madhe dhe kur i blnll presion i tha disi. rreptll:

-Dl gjo unll as igumen nuk kam zili dhe as plr lavdi s'kam zili, as ndlrltesa as ndere. Kam zili parajslln. Shlln Davidi jetonte nllplr shpella dhe nllplr shkretlltira dhe nuk i dinte klto, qlfarll blnte? Me thjeshtllsinll dhe modestinll e tij fitoj parajslln. Ke lexuar nl ndonjll jetll shenjtorllsh se ngritlln filan igumeni, filan ndlrltesll dhe fituan parajslln? Por blnll sakrifika lutje kreshmi, flisnin poshtll dhe tl kltila. Kishin vyrtyte dhe me ato fituan parajslln. Unll tl paktlln dua njll qoshe nl parajslln, nl njll anl. . . .

Por para do tl gjente plr igumeninll. . . Trastllza qlndronte gjithmonll nl vendin e vet, gjithnjll plot:

-Vijnll thoshte, tl varflrlit e mi dhe them ql tua jap. Dhe ajo nuk boshatisej, Kthehem dhe e gjej buzll ml buzll.

Qll tl mos harroj rastet e shumta ql gjykoi se duhej tu dlrgonte para kishte regjistlr. E gjetlln nl qelinll e plakut tl lumnuar. Dhe duke qlnll se duheshin sasi tl medha paresh thoshte tek besimtarët me gjendje tl mirll nl mllnyll tl plrgjithllshme:

-Paratl nuk i jep Perldnia tl tlr plr veten tonll.

Dhe admirimi ql se trastllza nl ml tl shumlln e herllve. E dinte shumll mirll se ql tl mbushej ajo duhej tl jipte.

Thirri njll ditll priftin P. . . dhe i jipte shumll para plr dikll ql blnte operim jashtll. Prifti P. i kujtoi se para pak ditllsh i dhamll dhe lshll ende herllr plr njll ofertll tl re.

-Ato ql dlrguan mbaruan. E di unll qlfarll tl them. Trasta ime u mbush prap. Hfarll ti bej? 5 jap 50 mi bljnll.

Ari, pe si ml kuptoi, mblltlln.

Nga tl tlr klto, fama e tij shtrihej natyrisht edhe tek tl thjeshtll. Klshu tregonte shumll kuptimplotll dhe nl dialektin lokal qlfarll i klrlkonin. Tre plaka, nga ql dlrgjonin se ka ndrinqim dhe profetizon, deshlln ta vlrtetojnll:

-Nuk na thua o prifti im (papai im) ja ml thuaj sa djem kam lindur sa ml vdiqln the sa rrojll?

Natyrisht Plaku i plrgjigjej se ato i dinte Perldnia. Plaka e dytll bile e dizilizionuar, u thotll tl tjerave para tij:

-Ari (moj) mos lshll ai ql ndrinqohet?

Plaka e tretll e pyeti: -Mua, mua o prift si ml sheh?

Dhe Plaku me humorin ql kishte: -Tl tl them, ti je e shenjtl. Tl tl vemll brenda nl njll sarkofag nl fronin episkopal e tl tl falemi!

Edhe Plaka e entusiasmuar:

-Ari, pe si ml kuptoi, mbetlln.

Gjithashtu tregonte se drejtohej një plakë pije tek oshenari David nga kasaforta e t'cilit vidhte para për verë.

Shumë shpesh dhe shumë natyrshëm besimtarët i thoshnin se ishte i mirë dhe me të k'ltilla. Ai protestonte, insistonte se nuk i ofroi asgjë Krishti, se ishte gjë e keqe dhe gjë e marrë. Për të bërë komedi për vehten e tij, tregoi se qfarë thoshnin midis tyre plakë në fshatin Kallamudh që meshonte më herët:

-Ari, q'thoni se ishte i mirë plakë Jakov? I keq ishte. Ari e pamë në Ajo Vime dhe p'iqte kafe (shihnin ibrikun për ujë e n'xextë). Ja ai ishte Jakovi!

Tani shpejt të shkosh o plakë në Londër

Më 1986 përparonte admirimi dhe s'mundja njëkohsisht. Ata me dhimbje dhe të s'murë rëndë rendnin tek lutjet e patër Jakovit. Kishte p'rditë të hapur linjë me oshenarin David dhe xhaxha Joanin e Ruisit. Nuk kishte ditë, nuk kishte orë, që të mos i k'rkonin të lutej për terapi apo ngushëllim të dikujt. Të t'ra i ngushëllonte, të t'ra i forconte. Dhe shumë i kuronte. D'rgonte në të njëjtin moment njërin apo të dy shenjtorët që ndihmojnë të s'murin që të k'rkohen për atë kurim nga vetë Perëndia.

Fuqia kuruse vinte nga Perëndia dhe zakonisht qfarë k'rkonin njerzit nga shenjtorët, nga ata antar të kishës triumfale që perëndia u fali kurajon. D. m. th. u fali privilegjin të k'rkohen nga Perëndia e t'rafuqishme diqka për dikë antar të kishës së mobilizuar. Dhe Perëndia shumë shpesh i p'rgjigjet pozitivisht ndaj të lumnuarit Jakov. Edinte se shënjtorët në Kishë d. m. th. të pasur me dhuntinë e kurajos, nuk janë të domosdoshme të t'ra sa jetuan në jetën e tyre, të tokës, që jetuan v'rtetshëm dhe Oshenarisht apo doktrinuan orthodoksinë dhe ndoshta i fali Perëndia disa shenja Perëndie. Perëndia gjykon dhe vendos kush nga të gjithë që jetuan Oshenarisht apo doktrinuan ortodoksinë do të mbetet i ngushëlluar për kishën dhe mbas fjetës së saj. Kur kisha shikon se një oshenar ngushëllon në mënyrë q'ndibërëse, kryen shenja Perëndie dhe mbas fjetjes së tij, at'here vetëm, ishte e sigurtë se Perëndia e luti atë shenjtor, e do që të meshojë për kristianët si shenjtor. Tek ai pra, duhet të mundin të drejtojnë k'rkësat e tyre besimtarët dhe ai, ka kurajon të paraqesë tek Zoti.

Shenjtorët pra, i vinte ndërmjetësia patër Jakovin dhe q'uditë b'lheshin të pa numërta. Nuk kishte asnjë kuptim të regjistroheshin q'uditë që b'nte Perëndia mbas lutjes së tij. Por për të gjitha rastet lutej shumë, lexonte urata, b'nte kombosqin dhe kreshmonte reptë. K'shtu sh'ronte një numër të madh s'mundjesh nga kanceri apo të s'murë nga s'mundje të tjera të pa sh'gueshme. Ndërhynje me rezultat për të gjetur objekte të humbura me një vlerë të madhe. Për harmoninë në familje për q'irimin e të demonizuarve, për shp'rtimin nga fundosja e sigurtë për të shmangur aksidente automobilistike të sigurta. Të t'ra këto s' ishte e mundur të regjistroheshin se ndodhnin p'rditë dhe nuk kujdesej që ti sh'nonte. Nëse i k'rkonin besimtarët që tu tregonte ndonjë q'udi, tregonte për ndonjërin apo ndonjërin nga q'uditë e tij të fundit dhe i paraqiste të t'ra-absolutisht të t'ra- si q'udi të oshenarit David të cilin Plaku e p'rdorte si ndërmjetës me Perëndinë si bashk'punëtor që Perëndia i bindej.

Më shumë të njohura të Plakut ndodhnin dhe këto ngjarje. K'rkonin me nxitje nga Plaku, ndihmën e Oshenarit David dhe në gjumin e tyre vigjilencë e tyre q'faqej për ngushëllim apo kurim. Oshenari David me pamjen e plakut Jakov. Ajo u bë shumë herë në homogjen të Australisë e të Amerikës. E dimë këto nga letrat që i d'rgonin Plakut dhe r'rfimet e ralla të tij. Bile këto shenja të Perëndisë me të njëjtën formë i jetoi shumë herë dhe vetë Plaku. I q'faqej oshenari David me pamjen e murgut të mirë Eftim, herë i hapte portën dhe herë për ndonjë fjalë. Dhe përparoi shumë në manastir, kjo formë e njëjtë. K'shtu që nga 1988 dhe më pas murgu i respektuar Serafim që bile erdhi në manastir në moshë të madhe pas fjetjes së gruas së tij, shikon shumë shpesh, oshenarin David me pamje gjithmonë të Plakut Jakov. Kjo filloi dikur kur që i lodhur dhe kishte rivarim. Ju lut oshenarit që të q'faqet për ngushëllim dhe mbashtetje. Rrinte në shkallët e Ajo Vime dhe për pak pa të kalojë para tij patër Jakovi të t'ra hijeshi. U ngrit që të vinte

nga pas por pamja u zhduk, plaku në fakt gjendej në qelinë e tij. Një herë tjetër patër Serafimi ndizte kandilat dhe shihte Plakun te falej në ikonat. Vinte të merte urat dhe ai blhej i pa dukshëm. Kur ndodhi për herë të parë kjo ngjarje pyeti Patr Serafimi dhe mori përgjigjen siç e krkovi, u nfaq oshenari, por me pamjen e patër Jakovit.

Plaku i lumnuar ishte aq i sigurtë se Perëndia dlgjoi oshenarin David dhe ndiente aq ashprsi me oshenarin sa shpesh blhej pretendus dhe nxiste skandalet. Kështu një pasdit i telefonuan nga Londra. Një familje shprblhej, bile ishte shprblr. U revoltua se besonte thellë në shlnjtrin e kurorëzimit dhe të familjës. Ndezi qirin, lexoi si gjithnjë në gjunjë uratat jo një, dhe pastaj zbriti në kishë që ti lutet oshenarit David dhe para kafks së shenjt të tij. Hyri në kishë dhe nuk pa se murgu stazhier lante Ajo Vimn. Shkoi në sarkofag e tij, qëndroi tek kafka e oshenarit dhe nga Ajo Vima dlgjoi stazhierin.

-Tani shpejt të lutem është nevoja që të vesh o Plak (David) në Londër, mos u vono aspak se shkatërrohen njerzit dhe nuk duhet të ndodhë.

Stazhierin u nudit, u tremb dhe qëndroi pa folur në një qoshe. Patr Jakovi mbylli Sarkofagun e tij dhe vajti të ikte. Por pa hijen, vuri re me kujdes dhe konstatoi stazhierin:

-Këtu je ti? Ah biri im në se plaket njeri nuk di se thotë i ikin djallria mos u jep rëndësi.

Pesë vjet dhe tetë ditë me pompa.

Zemra e tij qe blr flrtele. Nuk merrte tjetër. Krizat e një pas një shme, shumë herë rrezikoi të mbetet. Lutej për të tjerë dhe shroheshin. Bashkpuntort e tij, shenjtort David dhe Joan nuk rendnin për sëmundjet e tij, i dinte këto Plaku nga apostulli Pavllo. Ju lut dhe ai Perëndisë që ta nliroje nga sëmundja, kjo dhmbje, dhe mori përgjigjen: «Mjafton hiri im, është fuqia dhe sëmundja që mbaron. Do të mbetej pra edhe patër Jakovi me hirin e Perëndisë. Ajo i mjaftonte dhe përderisa i kishte s' ka gj, që sëmundjen e tij do të mbaronin bashkë me jetën në tokë dhe ishte i sigurtë se kështu e kishte vendosur Perëndia. Prandaj nuk e dlgjoi ndokush të kërkoi nga Perëndia që ta nliroi plotësisht nga sëmundjet e tij të shumta.

Pastaj lexonte jetën e shenjtorve dhe në ato gjeti shumë raste shenjtorsh që shronin shumë duke ju lutur Perëndisë por për vete ata vuanin sa nuk e merr me mend nga një apo disa sëmundje nga të cilat edhe vdiqën. Ndoqi pra edhe patër Jakovi ecurinë e këtyre burrave të shenjt.

I shpjeguan se duhet të vendoste pompa. Nuk e deshi Plaku. Ju lut oshenarit David, por nuk mori përgjigje dhe i tha i hidhëruar:

-Duket se nuk të shrbeva sakt këto 30 vjet. Kur doli vendimi për pompa dhe do të ikte për në Athin u kthye tek Oshenarin dhe i tha:

-Rri tani dhe kndo vetëm!

E nuan në Athin, në spitalin e përgjithshëm shtetëror. Grupi i Kremastinos u bl gati dhe e pregatiti për pompa me 13 Nëntor 1986. Zgjidhje tjetër nuk kishte. I blri narkoz lokale. Nuk e zuri mirë dhe kishte dhimbje të forta. Për një moment Kremastinoja e pyeti:

-Ke dhimbje o Plak?

-E si nuk kam dhimbje!

-Dhe përse nuk flet?

-Dhe Krishti kish dhimbje në kryq por nuk thoshte asgjë.

As në këtë orë nuk pushoi së menduari dhe së hetuari si asket, duhet ti vuante të tëra pa nxjer z. Atje në spital solln që ti paguajnë shpenzimet për pompa. I falenderoi plotësisht dhe nuk i pranoi. Hshtja qe sistemuar. Afroi atëhere dhe mitropolitin i Niqes Jeorgjios që kurohej në të njejtën spital. Më kujtohet, më kish thënë që atëhere Plaku se ai episkop i mirë nuk do të shërohet dhe kështu u bl me gjithë shpresat e mjekëve.

Kur mori veten nga operimi dhe kaloi vështirësitë e para të përshtatjes organizmi i tij, nxitoi për në manastir. E priste si e si udhëtimin e kthimit por nuk dyshonte asnjë se ky udhëtim

do të blhej d shmus për pompa në zemër. Do të duhej në vazhdim të blj l shpesh k t l udh ltim të mjerr  në saj të pompave.

Arriti pranë Prokopi, ku ktheu automjetin pak majtas në Kishën e shën Joanit të Ruisis . Plaku vajti në Sarkofag, ku ishte trupi i Shën Joanit, ra në gjunj l dhe ja tha. E falenderoi për të tëra mundimet e tij dhe ju lut të kërkoi nga Zoti që të falë Jakovin e vdekshëm. As i ra në mendje e as kërkoi  lirim nga sëmundja. Shën Joani ju përgjegj. Ndërsa ai qëndronte për ball l tij i gjunjëzuar pa trupin e shenjët të ndroj l krahun. Epan  dhe të tjerë. Ata u tmerruan dhe Plaku i qetësoi:

-Mos u trembni, tani ndroi krahun.

Vazhdoi rrugën nga Rovjes e lartë, ku rruga është me  imento. Por maqinerit  e mëdha i bln l vazhdimisht kanalizime që u bln l gropa pa fund. Këtu maqina bln  lëkundje të vazhdushme që u bln l groa pa fund. Këtu maqina bln  një lëkundje të vazhdushme që e revulton rrezikshem organizimin e sëmurë nga zemra. Herë pas herë duhej të ndalonte shoferi që ta merte veten Plaku, që të duronte torturën. Vetëm mendoi ndonj l se i dhanë porosi të rënda mjekët për qetsim dhe  lodhje absolute, mos të leviz  fare trupërisht dhe shpirtërisht. Por që të arij  në parajsën e tij në manastir i la lëkundjet dhe të tëra.

Nga Nëntori i 1986 të tërë dhe ai vetë natyrisht, njihnin se fundi ishte garant. Sado të duronte akoma përderisa kishte dhe probleme të tjera të tmerrshme që nuk e ndihmonin aspak zemrën. Qarkullimi më këmbël blhej me vështirësi. Këmbët e tij ishin gjithmonë të nxira. K mb l nguli tek kreshmimi i rreptë me gjith l v shtir site. Dimri shtonte dhe të tjera. Besimtarët akoma më shumë se të gjith l donin ta d lgjonin dhe më të shumt t të r rfeheshin. R rfimi që për shirituali është dhjakoni hyjnore, por edhe shterim, zgjaste disa herë deri në orët e para të m ngjazit deri në një, dy apo tre të m ngjazit. Nuk mundi asnjë herë të mohoi tek ndonjë kristian r rfimin. Etërit e manastirt me porosi të mjekut dhe nga dashuria për Plakun e mirnin shumë herë nga mileti apo largonin të shumtë që kërkonin r rfim. E blnin me porosi të mjekut dhe nga që dëshironin të jetonte akoma Plaku. Me polic blhej patër Serafimi i mirë, pastaj patër Illarion por edhe të tërë me mënyrën e tyre. Plaku zemërohej dhe protestonte:

-Janë njerlz me dhimbje të torturuara. . . . Nuk je spiritual dhe nuk e di. . .

Për punë dimërore më skish hapësirë por duhej të ecte por për k t l duhej kohë. Dhe nuk mbetej nga lutja dhe nga r rfimi.

Shpirti i tij i madh fliste me zogjtë. Lutej në zgav r.

Mua ore biri im, zemra ime është si kopësht. Ethoshte shpesh tek murgj rit e tij dhe tek ata që i deshte shumë. Ngjante si komik të të thotë ca të tilla njeriu që ecte me vështirësi dhe mezi merrte frymë dhe nuk nënkuptonte se me komunikimin e thellë, me shenjtor t dhe me veprimet hyjnore kishte në zemrën e tij një gëzim të vazhdueshëm. N nkuptonte akoma dhe dashurinë që kish për kopshtet për pyjet, natyrën, kafshët, zogjtë. .

Prandaj me tu shkrirë dëbora e Janarit dhe e Marsit më 1987 blnte daljet e para të shpirtit. Duhej të ecte avash për këmbët dhe zemrën e tij por kish nevojë dhe të shpirtit. Nga dritarja e tij e vogël e qelisë shihte një copë të vogël të natyrës në juglindje. Nuk i mjaftonte. Zbriti pra në shkallë, preu majtas dhe u fal në Kishë tek ikonat. Doli nga porta jugore e manastirit dhe kishte para tij zogj. U kthye djathtas dhe vazhdoi deri tek shën Polikarpi tek kishëza që ngriti për kujtimin e të ndjerit, nën kapitenit Zoi polikarpu që e konsideronte bamir s të tij.

Bile në të tëra vite të tij para se të blhej murg por edhe gjersa u bl  spiritual i hirsh n me rëndësi, përkrahje dhe ndihmë gjeti vetëm nga çifti Zoi. Poshtë kish z s zbriste rryma që fillonte lart nga gështenja. E mori për mirë pranvera dhe ishte larmi për sytë dhe për veshët. Përparonte në monopati Plaku dhe kishte para dhe majtas tij tërë madhështinë e Perëndisë. Përballë pylli me pisha dhe bredha. Poshtë me rym n me ujra r rpir  të dendur dhe pemë të tjera. Ai përparonte por drejt perendimit. Kaloi ofi nin n e sotme një malore të vogël; dhe arrinte

nλ vijλn e manastirit qλ vinte nga sterra e vjetλr. Pλr andej Parajsa. Pranλ vijλs, tashmλ me bar njλ monopati i vogλl. Nga e djathta dhe e majta e tij pemλ tλ vogla dhe tλ mλdha. Shumica tλ mbjella nga ai vetλ, nλ vitet mλ tλ herλshme.

Njλ pyll i madh nλ fillim, pastaj selvi, mare, lofata, lisa, vallanidhe tλ vegjλl, ferra tλ egra sqinde, prralle, rrepe tλ vegjλ; dafina. . . dhe pλr rreth ηdo lloj bari nxirrte filizin e tij qλ zbukuronte botλn. Pλrparoi Plaku dhe mbushej shpirti i tij. Zemra e tij hapej dhe me dallandyshtet. Asamble panharmonike. U mallngjy shumλ. Ngriti sytλ nλpλr rrepe dhe u pλrkushtua tek asambli dhe pa e kuptuar thirri fort:

-O zogj tλ mi tλ mirλ dhe ju lavdλroni Perλndinλ vetλm ne nuk e lavdλrojmλ.

Para mesit tλ monopati deri nλ sterrλ bλri ndalesλ qλ tλ ηlodhej Plaku. 200 m, dhe nuk mund tλ ecte i mjeri. Duhet tλ blante ndalesλ. Rrinte nλ buzλ tλ vijλs, ulte kokλn nλ gjunjλ dhe pregatitej. Lavdλronte, lavdλronte bashkλ me zemrλn e tij. Pak metra para rrymλs me ujλ majtas ishte rrap. Njλ rrap i bukur, nuk shihte shpirt. Me kujdes u kap nga trangu dhe hyri brenda. U kthye me fytyre nga lindja, ra nλ gjunjλ dhe filloi. Vanλ lulet, vanλ lisat e egrλ, i harroi zogjtλ. . .

Mori shpejt kontakt me oshenarin David, me oshenarin Joan tλ Ruisλ dhe Shλn Parasqevinλ. . . . Luftonte dhe pλrriqej qλ ti mbante nλ zemrλn e tij me urata qλ i dinte pλrmendλsh. Kalonte dhe avash-avash brenda tij nλ njλ gjendje tjetλr. Fluturone Shpirti i Shenjtλ qλnien e tij dhe nuk ndiqte kohλn dhe vendin. Kjo ndodhte shpesh dhe simptomat blheshin pλr tu shpjeguar.

Kλtλ shλtitje e blante edhe herλ tλ tjera Plaku. Nλ zgavλr qλndonte shumλ herλ pλr lutje. Por tani qλ kishte pompa, murgjλt u shqetλsuan me vonosλn e madhe tλ Plakut. Doli vλλai dhe e kλrkonte. Kalonte nga monopati, arrinte nλ zgavλr, kalonte pλrballλ sterrλs, thλrriste Plakun nuk e shihte nuk e gjente gjλkundi. Dhe vetλm pasi mbaronte rregullisht lutja dhe gjendja druntuese e Plakut ηfaqej ai i pa njohur nga ku para murgut tλ mrekuulluar apo tek laiku qλ kish dalλ nλ kλrkim tλ tij. Shλtitja mbaronte nλ depo e ujit. Mbas Zgavrλs ishte rryma qλ kλtu ngushtohet. Kalonte uji. Kish dy gurλ tλ mλdhenj. Shkelte sipλr dhe kalonte nλ anlλn tjetλr. Pyll tashmλ. Gλshtenjat, bredhat, rrepλt, pishat, dafinat tλ tλra bashkλ. Tλ vjetrit blnλ majtas njλ sterre tλ madhe. Nblidhnin ujin dhe vadisnin kopλshtet dhe pinin kafshλt e manastirit.

Nλ vitet e fundit kjo shλtitje pλrbλnte tλ vetmem ngjallje me vλshtrime dhe shfaqie Perλndie tλ shkλlqyera nλ zgavrλn e varfλr tλ rrapit. Por nuk mund tλ dilte shpesh nλ shλtitjen e parajsλs. Herλ nga dimri dhe herλ nga sλmundjet dhe herλ nga rrlfimet e pa fund. Dhe thoshte me ankesλ:

-Ah o etλr tλ mi, 10 ditλ kam tλ dal pakλz jashtλ. Qλ tλ jap kurajo tek murgjit qλ punonin shumλ orλ nλ kopλsht dhe gjetkλ u thoshte se i kishte nλ uratλ.

Deri nλ muajin e fundit tλ jetλs sλ tij, dilte kur nuk kishte rrlfim dhe avash avash shkante aty ku punonin murgjit. Nλ kopλsht nλ zogjt, nλ ofiηinλ nλ guzhinλ. Zbriste nλ kopλsht dhe blante sikur prashiste ndonjλ bimλ:

-Ah o etλr tλ mi. Ju punoni dhe Perλndia ju shpλrblen. Unλ e ha bukλn badjava. . . ah Jakov i flliqur!

Nλ se e shihte murgun shumλ tλ lodhur e mirrte tλ rrinin gjoja pλr ti thλnλ diηka:

-Eja i miri im tλ tλ them.

I thoshte ca gjλra dhe kur e shihte qλ u ηlodh:

Unλ jam tλrλ llafe o biri im, tani tλ tλ le mos tλ tλ ha kohλn.

Nga ndonjλ dritare murgu, kalimthi shihje prapλ Plakun tλ kalojλ tutje nga ata qλ punonin mλ parλ tλ qλndronte pak ti bekojλ pa i parλ dhe tλ vazhdojλ.

Ndonjλherλ dhe atje ka rrymλ, bile mλ tλ madhe me mλ shumλ pyll dhe ujra. Por kλtu kalon rruga pλr nλ manastir dhe nλ Srimon nλ fshatin nga ana tjetλr. Nuk mund njeri tλ ndejλ vetmi absolute dhe tλ lutet.

Nxjerr demon dhe shahet prej tyre

Qal herat qal atlhete qal demonat e goditln dhe e lanl pa ndjenja filloi qal ti vij edhe njl dhunti tjetlr. Tl nxjerl demonl nga njerzit . Evjetlr kjo metodl e satanait, e stlrmundon se nuk e merr me mend dhe e shndron njeriun nl vegll qorre tl tij tl rrezikshme. Venanlrisht ne 10 vjenarin e 1980-ls sillnin shpesh tl demonizuar nl manastir qal tu lexonte plrbetime patlr Jakovi dhe tu blnte kryqin me kafkln e oshenarit David.

Ml 13 shtator tl vitit 1987 njl demon e ngacmoi Jorgo Li. Njl trim 22 vjenar. Hdo ditl gjendja e tij keqlesohej. Nl Tetor nlna e tij dhe vlllai i tij e sollln Jorgon nl Manastir. Ju lutln patlr Jakovit tl lutej dhe lexoi eksorqizmat. Para Kishls demoni reagoi tmershlm. Shante dhe nxirrte fjalal tl ndyra, tregonte dorln dhe klrcnlonte. Brenda nl kishln vazdoi ml fort reagimin. Hapi kutinl e Kafkls se Shlnjtll tl Davidit patlr Jakovi, zbriti kafkln e Oshenarit dhe filloi tl lexoi eksorqizma. Atlhete nga nlna qal edhe ajo hyri nl Kishl u dlqjua njl thirrje:

-O Perlnia ime nml shohin sytl e mi, le tl blhet mirl djali im! Duke mbaruar eksorqizmat Jorgua u qlirua nga demoni dhe u qetlsua. Nlna e tij me tl dall nga Kisha sqaroi tek njl murg si pa patlr Jakovin kur ajo thirri. E pa, tha, kur lexonte eksorqizmat, tl ngritur mbi tokln rreth gjyslm metlr edhe i vuri klmbllt e tij mbi njl djall tl zi, i cili kishte brinjll edhe bisht.

Nl manastir sillnin tl demonizuar dhe tl slmurll psiqik me grada tl ndryshme, tipa skizofrenie, ml tl shumtat e herve ishin shumll jashtll zakonisht tl vlshtirl plr tl dalluar ndokush kur i mjeri njeri vuan nga skizofrenia dhe kur pushtohet nga demoni, patlr Jakovi kishte dhuntinll tl dallonte nl anallogji me rastin, thoshte:

-Ai duhet tl vejl tek mjeku (i slmuri psiqik). Ai or biri im ka demon (pra duhen eksorqizmat).

Shuml ndiqnin klto eksorqizmat dhe disa regjistruan dialogje midis patlr Jakovit dhe demonlve.

Demonll flisnin me gjuhln e tl demonizuarve qal shanin keq dhe shpesh si demon tregonin njohje ndaj gjlrave qal nuk i njihnin njerzit. Panajota e demonizuar goditej dhe nuk donte tl vinte tek patlr Jakovi plr tl cillin thoshte se do tl mbaronte nata qal tl mos mund tl lexoi. Nl mlangjes Plaku e pyeti plr emrin e saj dhe ajo u plrgjegj: Osman. Njl e demonizuar tjetlr u pergjegj se e quanin Belare. Atlhete Plaku:

Ti, Belare edhe babai tlnd jeni glnjeshhtarll. Babain tlnd e quajnll Belzevuli.

Ajo siguroi:

-Po klshtu quhet dhe na jep dru qal tl bljll keq. Nuk duroj ml vendos.

Plaku i tha: Dua tl ikllsh nga Panajota

-Tl ik- del para Panajota- tl ik, plak i keq kock e llkurll.

-Tl vesh nl male-vazdonte Plaku- dje Panajota me ankese klmbllngulte:

-Tl mos vete nl male, tl vete tek njlri. . .

Plaku vendos kafkln e Oshenarit nl kokln e saj.

-Mu thyen brirlt. . . Tl luftoi 65 vjen. . . nuk munda tl tl hedh nl njl mlkat. Tl tl shpie nl sketer. Te uroni atl plak «oshenarin David) plr ndryshe do tu kisha shkrirl.

Pastaj demoni ndroi taktikll dhe i thirri Plakut:

-Je shlnjtor. Keni shlnjtorin klto por s' e dlqjoni.

Plaku Jakov bylli gojln e tij: Tl ml thuash ashtu, por unll nuk tl dlqjoj. Unll jam tokll edhe hi... . Unll jam modest. . .

Demoni dinte mirll. Pohonte dhe reagonte:

-Ajo modesti ore ml djeg. . . Ik bre. . .

Tl njljtlln stinll nuan prindlrit vajzln e tyre qal nuk hynte nl Kishl. Doli Plaku me Kafkln e Oshenarit dhe nga kjo e demonizuar shplrtheu.

-Plaq. Tl mos tl tl dlqjoj plak i lig. Tl ngordhlsh (dhe goditej tmerrshlm vajza). Jam i gjithlpushtetshlm (therriste me gojln e tij demoni). Mbaj Athinll nl duart e mija. . . Atl qal desha e blra. Priftlrlnjll i qetha. Kam vite qal luftoj manastirin. Ju ruan i madhi klto e tua (ne fakt ishin kalbur damarllt e klmbllve tl Plakut dhe gjaku nuk qarkullonte).

Nuk jam shenjtor por Zoti tha se shënjtor blhemi. . Hfarλ mundem tλ blj. Unλ jam njeri i vdekshλm.

E demonizuar me revoltim tλ ri:

Htλ tλ blj, prift-cjap dhe ke pλr brenda Krishtin, ke modesti pλrndryshe do tλ kisha shpλrbλrλ. Kaq sλmundje (tλ vura) dhe ti klmbλngul. . .

Njl tjetlr e demonizuar informoi me mburje:

8000 magjistarλ kam nλ vartλsinλ time.

E pyeti Plaku si futet dhe u pλrgjegj se hyn nλ njerλz qλ s' kanλ besim. Futen kλshtu si tim.

Njlherλ lexoi eksorqizmat pλr njλ tλ demonizuar qλ e ηoi tek Plaku i shoqi i asaj, polic. U duk tλ qetλsohej Plaku. Zgjati dorλn etij qλ ta pλr shλndeste. Atλhere ajo me zemλrim:

-E zenλ demonλt dorλn e priftit qλ meshon?

Dy trimat solλn nga Veria nλnλn e tyre tλ demonizuar. Rastisi tλ ishte nλ manastir dhe mitropoliti i Samos. Nλ njλ moment sillej butλ dhe thoshte, me shaka:

-Jakov kockλ e lλkurλ. . . patλr Jakov je i shenjtl, bota tλ nderon pλr shenjtor.

Me zλ tλ lartλ thoshte Plaku: I vdekshλm, mλkatar jam, si njeri.

Pas pak blhej agresive dhe me thonj tλ glrvishite nλ fytyrλ shumλ. Tλ njλjtλn u pλrproq dhe Plaku qλ e ndaloj me kafkλn e oshenarit.

Njl tjetlr i demonizuar duke reaguuar dhe duke u dridhur nλ lutjet e Plakut thλriste:

Plaη Jakov, plaη kockλ e lλkurλ. Si tym futem tek njeriu dhe si tym dal. Tremben dridhen nga kryqi. . . Nλ se e bljnλ largohem. Ikλn hiri i Perλndisλ dhe hyjmλ ne (demonλt).

Nλ tλ tλra pamvarsisht nga rastet e tλ demonizuarve Plaku lexonte eksorqizmat duke patur kafkλn e Oshenarit. Kλshtu mbronte dhe veten e tij pλrballλ njerλzve. Nuk do tλ mundnin tλ thoshin se demonλt i nxjerr vet Plaku pλrderisa nxirrte gjithmonλ oshenarin David si veprues.

Dramatike pλr tλ tλrλ tλ pranishmit blhej gjendja kur tλ demonizuarit mirrnin pamje tλ tjera. Tλ tmerruar dhe dizilizionuar nga uratat e patλr Jakovit mernin papritur pamjen e qenit tλ eglr tλ zi, tλ ujkut tλ frikshλm apo tλ shpendit mishgrλnλs. Herλ herλ, pλrsλri lehnin apo hungλronte si bisha dhe shpλrndanin kudo tmerr.

Sa tλ demonizuar ηliroheshin nga satanai, vizitonin shpesh manastirin pλr ta falenderuar dhe pλr falje. Vetλm qλ falenderimet nuk ishin njλ gjλ aq e thjeshtλ. U ηuditen njλ ditλ murgjit qλ Plaku i ηliroi nga demoni. Demoni kishte shkuar nλ Paratλ dhe Plaku e vuri re. I tha:

Unλ nxorra demonin nga djali tλnd dhe ti vajte ta vendosλsh tek mua!

Kjo dhunti qλ ηlironte njeriun nga demonλt ishte triumf shumλ i rλndλsishλm. Pλrbλndλshminλ e madhe se sundimi i satanait nλ botλ, njeriun dhe natyrλn λshtλ i pλrkohshλn dhλ mund tλ suprimohen. Pλrderisa me ηudinλ e oshenarit suprimohet dukshλm- nλ rastin e ndjekjes nga njerzit- do tλ thotλ se oshenari pλrjeton mbretλrinλ e qiejve dhe tregon fuqinλ e kλsaj mbretλrie nλ botλ.

Pra mbretλria e Perλndisλ edhe egziston edhe mund tλ realizohet pλrditλ, edhe ndoshta pjesλrisht.

Pλr ηdo moment vinte vdekja. «Kush je ti o Jakov i pashkollλ?»

Nλ ηdo moment tashmλ pas 1987 vdekja e pλrgjonte. I ηfaqen trompozat dhe tλ tjera e klrcλnonin pλrditλ. E dinte por nuk blnte tλrheqje. Prioriteti mbetej nλ lutje dhe nλ rrλfim. Ariti nλ pikλ, akoma dhe nλ atλ hall tλ mos flinte, kur mund tλ meshonte. Gdhihej duke u lutur. Nuk deshi ti fliste njeri. Jetonte akoma nλ zemrλn e tij, dhimbjen e pλrvojave tλ shkλlqyera.

Por edhe kur nuk meshonte, shumλ shpesh zbriste nλ kishλ i heshtur, pa parλ dhe pa vλnλ re asnjλ. Rrinte nλ stol pλrballλ ikonλs sλ Zotit dhe tλ pararendλsit. Mendja dhe zemra e tij diku gjetkλ ishin dhe diηka tjetlr shihnin. Fytyra e tij nuk u bl as sinjal asnjλ lλvizje. Njl ndrinqim vetλm dilte nλ pah mλ i fortλ nga i zakonλshmi. Fytyra e tij nλ tλ tilla orλ tλ mbulonte dhe nuk guxoje ta ngacmoj. Vinte ora dhe psallte me zλrin e thjeshtλ tλ tij, qλ meriton. Dhe kλshtu sin

psallte me të tilll shprehje të tij, sa që ishte i sigurtë se shihje hyjlindlssen pranl tij. Kltu hyjnorlt i lexonte dhe herl tjetlr në kohln e shlrbesls sl mlangjezit. Linte fronin nderonte pararendlssin e çmuar, shkonte dhe rrinte me respekt në kuti me Lipsanin e Oshenarit, blnte nderime kthehej nga porta me respekt. Shihte oshenarin David të gjalll duke ikur e duke ardhur. . . edhe vinte ta plrshlndeste. Por me të mbaruar që të mos blhej i huaj plr murgjit plr  far bln dhe  farl klrkon në kuti me Kafkln e tij, shkonte gjoja dhe blnte sikur diçka klrkonte, në sirtar, në kasafortl, apo ndizte qiri. Kthehej pastaj në stol. Ml 1990 i thoshte murgut plr kltu plrvoja të tij në kishln:

-Nl se do të të them atl që shoh kltu brenda dhe që dlgoj nga shenjtori që duhet të blhen libra. . . Nuk shkruhen. . . Nl se ua them, do të ikni të tlr   nga kltuj brenda!

Pas meshls pinte kafen, u jipte bekimin murgjlve dhe dhjakonisjet duke u larguar. Shuml herl e shihnin të shqetlsuar. Thlrriste fort apo pyeste në se erdhi filani apo filanja. Murgjit  uditeshin se nuk e prisnin as filanin e as filanen. Por ai, sidoqofte, vinte ndoshta edhe me vonesl. Njl ditl e pat marrl në telefon, shkonte njl jurist i lartl në manastir me emrin Dhimitrios T. . Vonoj. Zbriti në kishl patlr Jakovi dhe u dlgjua:

-Shko të lutem o Plak mos u ndodh gjl se kanl nevojl që ti ndihmosh.

Dhe në fakt ata kaluan në rrugl njl rrezik shuml të madh, por shln David i doli para sl keges dhe njerzit arritln në manastir.

Mbasdite sipas sl njljtls mlynre priti priftin at Am. që vinte të pyeste plr njl problem. Plaku priste në portln e manastirit dhe duke ardhur at. Am. i tha se si të vepronte pa i folur ai plr problemin. Lexonte pra dhe mendimet kurvlrore dhe rastisi në shuml që të thotl:

-Atl që ke në mendjen tënde ta blsh.

-Atl që mendon të mos e blsh.

Brenda në manastir i mbyllur dhe duke mos mundur të qarkullojl lehtl dinte se  blhej dhe nuk blhej. Diçka ndodhi njl ditl, u zemlrva pak Plaku dhe tha:

-Unl  farl blj kltu brenda o ati im? Tl tëra i shoh nga qelia ime.

Krizat me shtlrngime dhe damarl vazhdonin, por ishte i vendosur plr të tëra. E pyesje  bln o Plak dhe ai të plrgjigjej: Mirl, mirl. Ndonjl herl shtonte:

-Kam sigurisht njl shtlrngim në gjoks dhe me zlnl djerslt. . . . Por ska gjl. Njlri nga njl slmundje tjetri nga tjetra do të ikim nga kjo botl e tanishme. Do të vemi në qiel, plrballl gjykatlsit të drejtl. E keqja plr mua lshtl se nuk kam blrl asgjl plr Zotin dhe  ' hesap do të jap tek Perlndina? . . .

Por Perlndia ka mendje tjetlr dhe e tregonte me dhuntitl që i jipte Plakut. Deri në aromatizimi herl herl nxirte në orlt e rrlfimit. Janl shuml që e jetuan dhe e pohojnl. Hdo herl që shihte që ta vizitojnl persona të dalluar në shoqlri dhe persona me emlr u thoshte murgjlve:

-Patlr, patlr sa millet mbledh oshenari David, sa e respekton bota dhe tek venl ata me zl fillon vet gjykimi:

-E dini  farl them kur shoh që vijnl e gjunjlzohen para meje plr rrlfim: Kush je ti or i pa shkolluar dhe i pa vlerl Jakov që vijnl e gjunjlzohen plrpara teje kaq persona të r ndlsishlm, profesor universiteti, gjykatls, të lartl, kryetar?...

Tek Kleriklt, bijtl e tij spiritual, vetgjkimi plrparonte me shuml dhe thoshte plr veten e tij:

-Ah Jakov i flliqur. Gj  e marrl je dhe bota mendon se diçka je. Sa plr  ditl e shlrimeve, shtoheshin vazhdimisht. Tek Fotinia që vuante prej vitesh nga slmundje të pa shlrueshme në fund të rrlfimit i tha:

-Mos u mlrzt Fotini, deri neslr do të jesh në regull.

Dhe në fakt në mlangjes nuk egzistonte slmundja. Me të njljtln mlynrl u shlrva edhe presviterja e re me të 4 flmijlt. Njl flmijl 13 vjen kishite enjtje në gjuhln e tij. I blri kryqin dhe u bl mirl.

U lut plr shuml çifte që nuk blnin flmije dhe ata blnl, të cillt vinin në manastir që ta falenderonin. Por klrkonte dhe nga ata vetl lutje dhe plrpjekje shpirtlore.

Njël nifti mësuesish nga Kalqidha u tha tël mbani kreshlëm, shumë lutje dhe mesha tël shtunave «dhe do tël vinin me flëmijël në manastir». Dhe vajtlën me flëmijël.

Tek njël nift tjetër qël kërkoj ndihmël e Plakut, u tha:

-Rregulloni kishlën qe kini përgjysël dhe do tël bëni femijël.

Bënlë dhe ata flëmijël. Këlto shenja tël Perëndisë ndihma ëudibëlëse, për tek njerzit besimtarël me dhimbje ishin shumë dhe tël vazhdushme.

Shpesh shihje njerës tël hynin në manastir duke qarël, binin në gëunjël dhe ecnin në obor deri sa ta gëjnël patër Jakovin. Derdhej nga mirnjohja. Njël ditël hyri dikush me bizhama. Tël tël u ëuditël por njeriu ishte mallëngjyer shumë. Dhe deri sa tël zbrësël patër Jakovi, spjegoi tek besimtari prifti. G. A kishte njël problem tël madh me këmbël. Duhej t'ë ja prisnin, ta pastronin dhe pastaj ta ngjitnin përslëri. I sëlmuri vajti siq e kish në plan në spital qël ti presin këmbël. Mjeku përgjegjës kërkoj ta shihje për herël tël fundit dhe mbeti i habitur. Nuk u besoi syve tël tij. Mori vehten dhe u zemërua se i sëlmuri vajti gjetkël dhe bëri operim. Pyeti menjëlherël rreptël dhe me ëudi se kush e bëri operimin. I sëlmuri sqaronte. Askush.

-Nuk vajta gël kundi. Ju ta bëni. Mjeku vuri re me kujdes dhe vërtetoi se jo vetëm ishte bërlë operimi, por prerja dhe ngjitja ngjante sikur ishte bërlë nga kirurgu më i mirël i botes, dhe tha emrin e tij. I sëlmuri njël burël i pjekur e humbi. Atëhere mjeku:

-Para se tël vish vajte në ndonjël manastir?

-Po u përgjëgjë i sëlmuri.

-Atëhere siq je merre taksinël dhe shko në atël manastir ta falenderosh.

Kështu njeriu mori taksinël dhe me bizhama vajti në manastir tël falenderoje Plakun Jakov, tël lumnuarin qël u lut qël tël bëhet mirël pa u operuar.

Kur Plaku nuk mund tël levizte nga krizat apo kur mungonte, lexonte uratël tek tël sëmurël dhe u bënte kryqin me Kafkël e Oshenarit patër Qirilli. Kështu u shërua me 1987 njël oficer qël kishte kancer në mushkri. Rast qël nuk shërohej dhe as operohej. I bëri kryqin me Kafkël e Oshenarit patër Qirilli. dhe ndjeu oficeri se diqka po ikte nga brenda tij, pra ishte shëruar.

Nël behar tël 1988 vizitoi manastirin mitropoliti i atëhershël i Halqidhonës Vartolomeu dhe tani patrik ikumenik. Plaku i dhuroj njël ikonël dhe tek patriku Dhimitër dërgoj borzilok: «Tël uroj për manastirin e tij».

Lefteri nuk duhet tël vdesël!

Nël fillim tël 1989 u mërzit shumë me prova nga personat e tij tël dashur. Morël telefon nga Prokopi. Me tu këthyer nga Amerika, ku u operua patër Joani i faltores së oshenarit Joan tël Ruisël, si legjëndël. Operimi i zemërs pati sukses tël plotël. Oshenari Joan gëndeje atje dhe drejtonte përprëkjet. Mjeku kryesor bile pohoi, se njël fuqi e drejtonte dorël e tij. Me sëgithël dimrin dhe shëndetin e mjerushël u nis tël vizitojël patër Joanin dhe pasi arriti kërkoi ndjesël:

Me falni qël ju shqetësoj por nuk mund tël mos vija tek shërbëtori im, i Shenjtël Joan.

Njerzit kishin përshëtpjen se njël engjëll hyri në shtëpi, pa peshël pa volum vetëm kishte pamje dhe dritël paqësore. Donte tël shihje bile nga nxorrlën damar dhe u përulë-Ra në shesh- dhe përqafoi këmbël e priftit i cili përsoi siok nga levizja dhe nga këmbëngulja e Plakut. Po i vinte tël vdiste tashmël Plaku i lumnuar dhe respektonte priftërlinjtël më shumë nga sa i respektonte njël flëmijël. Atëhere qël mendonte se skanël turp dhe nevoja materiale.

Për 15 ditël erdhël nga Halqidha tël reja tël këqija. Fillimi i Shkurtit tek Lefter M. u ëfaq sëmundja në gëjak qël u zhvillua në leukocitazël dhe septicemi. Mjekël u dëshpëruan. Lefteri teolog dhe psalt bir spiritual dhe shumë i dashur për Plakun. Rëndël mëq në manastir dhe thanël mendimet e mjekëve: «Lefteri do tël vdesël o plak». Ila tël tël dhe zbriti në kishël. Bëri uratël dhe ulut shumë. U këthye tek miqtël e Lefterit.

Lefteri nuk do tël vdesël, do tël rrojël dhe dy muaj e gëjysël. Do tël vijël tël psallël në manastir.

Nl fakt klshtu u bl. Me ndihmln e terapisl. Por mundimet e Lefterit nuk mbaruan. Mjeklt treguan si shpresl tl fundit transplatimin e palcls dhe bile nl njl qlndlr speciale nl Paris. Para se tl ikte prl nl Paris Lefteri pas Pashkls se 1990 vajti tek Plaku i cili brenda nl qeli i sqaroi ndo gjl. Njl peshl trishtimi ra nl fytyrln e Plakut dhe vuri re Lefterin e ri tl stlrmunduar. Vetl ai ra nl gjunjl dhe u lut prl shuml orl para tl kryqlzuarit. Hfarl i tha nuk degjoi, nuk kuptoi Lefteri. Ml njl herl u ngrit i klnaqur Plaku dhe tha me qlndrueshmrl:

-Biri im Lefter nuk do tl blhet transplatimi. Eprlrslruti the herl tjetlr si kambanl. Por Lefteri sqaroi se tl tlrja janl gati. Shoqruesi pret. . .

-Jo or biri im, do tl thoshja tl mos vesh rfare nl Paris. Por tl vesh. . . se edhe mjeklt janl njerlz tl Perlndisl. Por transplatimi nuk do tl blhet.

Nl Paris blnl analiza tl reja dhe kostatuan se nuk kishte arsye, tl dhlnat qenl prlmbysur. Pra nuk duhej transplatimi.

Pamja e parajsls

Nuk i munguan Plakut dhe lloje tl hireve tl tjera. Kishte shije tl vogli tl parajsls, me pamje tl mirl dhe pastlruti tl jashlme. Ajo u bl. Bile prl herl tl parl ml 1989. E mundonte mendimi dhe klrkonte nga Perlndia tl kuptonte kuptimin e fjalls zotlrre, nl shtlpinl e atit tim ka shuml vend. Perlndia u prlgjegj dhe brenda nl qeli, rrinte klmbklkryq me duar tl kryqlzuaru u tregoi me qetlsi dhe shkurt tani priftin, Dhimitri Tzumas.

-Dje, o zoti Dhimitri im, tl shihja se ishe nl qiej, nl njl korlsht tl bukur. Kishte vjollca tl ngjyrave tl ndryshme dhe lule tl tjera tl ndryshme. Atje rrija si meteor. Nuk shkelja. Ishte njl murg tjetlr me raso ql ml tregonte shtlpi te bukura dhe ml thoshte avanco jakov. Po si tl prlparoja nuk kishte rrugl, do tl shkelja ligjet, do ti prishja. Njl tjetlr me raso me tha: Mos u tremb, ato lule nuk prishen, avanco. Avancoja dhe lulet nuk prisheshin.

Zlri i tij thotl at Dhimitri T. ishte ndryshe me atl buzlqeshjen e pa harruar ngazlllyese.

Tl tilla prlvoja hyjnore ku falen shuml, sa afrohej fundi i jetls sl prishur. Plrballl tyre largonte ndo klnaqlsi njerlzore. . . dhe ml tl vetkuptushmen, ml tl parrezikshmen. I vajti zoti L. nga mirlnjohja dhe i vuri njl moket para tl kryqlzuarit. Qlnl blrl plagl dhe dhimbnin gjunjlt e tij aq herl sa qlndronte atje nl gjunjl. Me ta parl Plaku u zemlrva dhe e nxori jashtl.

-Unl jam murg 40 vjet. Jakov tani do tl ve moket?

Do tl blhesh patrik

Hdo gjl ql sillte klnaqlsi materiale dhe ndjenjash e mlnjanonte. Plrpiqej dhe klrkonte vetlm urtlsinl shpirtlrre. Ja jipte Perlndia netlt me prlvoja hyjnore dhe prlmes besimtarlve. Njlri, mitropolit i Halqidhones, Bartholomeu, i patriarkanls Ekumenike, me 2 Tetor 1989 meshoi nl manastir. Glzim i veqante prl Plakun dhe e profetizoi me siguri kur akoma patriku Dhimitrios nuk kishte problem tl veqantl me shlndetin.

Ti do tl blhesh patrik. Do tl grigjlrosh Kishln e Krishtit dhe tl uroj si patrik tl vizitosh manastirin e oshenarit David.

Plr dy vjet lindi problemi prl patrik tl ri. Dhimitri modest kishte vdekur. Nl Tetor tl 1991 Plaku fjeti Atin P. dhe mlsoi shuml prl zgjedhjen se varet nl se qeveria turke do tl heql emrat e mitropolitëve sinodike nga regjistri i kandidatëve. Atlhere zbriti nl Kishln dhe u lut tek oshenarin David, doli dhe i tha tek atin P:

-Unl o ati im blra lutje tek oshenari David dhe i thashl, ti David i shenjtl ml dlgjove nl se kam klrkuar. Nuk e di se rfarl do tl blsh. Shko nl Turqi, ngatro letrat e tyre. Interesohu tl dal patlr Bartholomeu patrik.

Ml vonl kur i komunikuan se u zgjodh Bartholomeu patrik ndriti nga glzimi, u rva nl klmbal blri kryqin e tij dhe thirri tre herl: «Lavdi ty o Perlndi».

Njël i ri me 1961 kish jetuar shpalljen e shëndetshisë së shën Nektarit. Shenjtori gjithmonë festonte asketin Jakov me shumë mënyra. E bëri dhe në kujtimin e tij më 9 Nëntor më 1989, kur meshoi Plaku në kishëzën e manastirit, shën Nektari. Atë mëngjes deri sa të thotë e bekuar është mbretëria e Atit. Birit dhe Shpirti të Shenjtë, qëndronte në grunjë më ikonën e Krishtit. Filloi avancoi dhe mesha mbaroi. Por që për të njëjtin dhe ata pak që qenë në kishë një meshë ndryshe. Të tërë jetonin një shprehje të ndritur duke ndjekur Plakun në meshë. Ai vetë dha shpjegimin:

-Aty nga fundi bëjtë e mi në dhoksollogji (ndërsa që në grunjë ende në ikonën e Krishtit) pashë më falni shën Nektarin! Ishte i gëzuar dhe psallte dhe ai bashkë me ne: «Shën Perëndi. . . .», Më pas, e kuptoni si e vazhdova Meshën!

Në mënyrë të përafërt shihet se kish dhe oshenarin David. Një të diel ndërsa psallte madhërimet e tij e sheh si murg në të Kryqzuarin të bekojë. Plaku shihet shenjtorë shumë shpesh dhe të ipetë përshpirtë se kjo ngjarje përblënte ushqimin e tij. Vetëm për atë rronte. Kështu shpjegohet pse qëndronte kaq indiferent për ushqimin material që për të ishte i pakët dhe blëjë më i pakët. Jetonte si engjëjt. Dhe ndodhi shumë që të shohin Plakun si engjëj të shenjtë dhe zakonisht të dytin. Do të referoj një rast tipik.

Murgu i ri patë E. në prag të krishtilindjeve u gjend jashtë guzhinës. Pa në anën tjetër nga qelia e Plakut dhe e igumenit të tanishëm patë Qirillit. Pa Plakun të përparojë nëpër kishëzën e shën Harallambit. Atje tha qëndoni. U kthye nga porta e Kishës së vogël; edhe në obor. Atëherë befasisht ndriti u transformua në engjëj, u bë i tëri dritë dhe lavdi admiruese. Paspak zbriste në shkallëzat Plaku krejt natyrisht.

Torturë trupore por edhe strofa

Më 1989 si dhe më 1990 u mbush nga torturat. Krizat që pësonte u shtuan. Që të vinte ndo tre muaj në Athinë për në spital ishte torturë. Atje e vizitonin shumë. Lodhej pa mëshirë por nuk mohonte njerzit. Në krevat pranonte shumë dëgjonte dhimbjen e tyre, lutej të shëroheshin dhe jipte kur ishte nevoja edhe para. Poshtë jashtëkut në një zarf ishin paratë që i linin vizitorët. Atje në spital vinin për ta falenderuar njerzit, që ishin shëruar me lutjen e tij. Apo që kaluan vështirësi të tjetër lloji. Të tërë deshën diçka të kërkonin apo disi ta falenderojnë.

Mjekët nuk dinin si të bënin dhe si të vepronin. Shihnin se në organizmin e tij asgjë nuk funksiononte normal. Por Plaku jetonte. Bile jetonte në male me borë me ngrica dhe lagështi. Dhimitri Kremastinos u detyrua të thotë se Perëndia e mirë e mban me jetë Plakun. Dhe nuk që vetëm zemra. Këmbët e tij të zeza dhe të nxira nuk bënin qarkullim. Hiqte dhe i lëvizte si trupa të huaja.

Kështu hyri 1990 dhe filloi me një qind. Kurimin e Kostaq Papapolihrionit. Është nip i patë Hrisostomit. I vogël në praktikë të vitit të ri ju nëfaq hemoragji cerebrale një sëmuntje e frikshme nga e cila shpëton 1 në 10.000. Prindërit e tij bëjnë vitin e ri me vajtje dhe rënkime. Kështu i gjeti papa Hrisostomi i cili vajtje tek Plaku duke qarë. Ai sipas rendit të tij vajtje tek oshenar David dhe i tha:

-Plak zbrit tani, më dhe shën Joanin dhe të veni tani tek nipi i patë Hrisostomit!

Mjekët duke bërë analizë të tretë përsuan sok. Kostaqi që shëruar plotësisht.

Patë Hrisostomi ishte shumë i dashur dhe u bë shkas të shprehë Plakut një talent dhe një ndjeshmëri të befasishme. Se nëfarë është në fjalën e shkruar, të gjatë, të Plakut, dhe siq e dimë në letrat e shumta që shkruante, kishte mirësi. Kjo është e qartë. Dhe kjo mirësi tejkalon jashtëzakonisht shumë njohuritë e shkollës fillore, bëhet prapë e qartë.

Më të bërtelë vargje lehtë dhe kuptimplotë presupozon talent që në kushte të tjera, do të mund të zhvillohet një tjetër shumë më të rëndësishëm, fenomen. Kështu kur ikte i mërzitur nga manastiri patë Hrisostomi, Plaku i thoshte që ta ngushëllohte me varje. Disa të reja disa të deformua në bazë të atyre që i kishin mësuar prindërit e tij në Livisin e largët dhe i thoshnin në Farakëll që të harronin mundimet e tyre.

Klto tλ tria
iku Hrisostomi im i vogl
atje pas malit

Me lisa porosita qλ ti bljnl hije
Sepse λshtλ kamararia ime.
Naforλ dhespoti nλ disk prej ari.

Tλ tλra lisat lisa janλ
dhe tλ tλrλ ujrλt, ujra janλ
dhe nga njeriu nλ njeri
ndryshim tλ madh ka.

Vuajtjet e mia janλ shumλ
si dλbora e Pylus. Sa tλ shkrijλ e vjetra
tjetra hedh themel.

Klarkova tλ njλjtat vargje tλ pλrngjashme nλ analoge livisiane siη i kishte grumbulluar dhe botuar zoti M. Delisavas. (Folklori i Makrit dhe i Livisit te Livise. Azia i Vogl, Athinλ, 1988).

Nuk gjeta lidhje mλ tematike direkte. Kjo do tλ thotλ se Plaku i kthente vargjet nλ se donte nλ ndonjλ gjendje tjetλr. Sigurish mali i Azisλ sλ vogl Pilo, e kujtoi Plaku bile nλ kuadrin e ndonjλ vargu qλ e kishte dλgjuar herλ herλ nga prindλrit.

Vinte re shumλ mλrzitjen tek njerzit qλ e vizitonin. E dinte mirλ se kjo pλrblnte sλmundjen e dhimbλshme tλ botλs. Ja kishte thλnλ vetλ oshenari David njλ ditλ, kur doli nga ikona e tij dhe i tha:

-Sλmundja mλ e madhe sot λshtλ mλrzitja.

Kur e sheh Plakun tλ glzuar me gjithλ sλmundjet e frikλshme e tλ pa shλruara tλ tij, atλhere kupton se ka mundur botλn dhe mλrzitjen e tij. Disa herλ e thoshte shpesh pa e sqaruar teollgjikisht:

-Zemra ime λshtλ si kopλsht!

Si ishte kopλsht, me kaq mundime? E dinte vetλm ai, Oshenari david dhe Perλndia. Kishte arritur nλ tλ tillλ pikλ tλ mospλsimit spiritual sa qλ trishtohej pλr mallin e tλ tjerλve dhe nuk i vinte keq pλr tλ tijλn. λshtλ karakteristike se e dλgjuan nλ dimrin e rλndλ qλ veηanλrisht vuajti shumλ, tλ fliste me njλ zog:

-Sa keq mλ vjen qλ mλrdhin. Unλ vesh ηorape, kam edhe mbulesa dhe ngrohje. Ah sikur tλ mundesha t'ju mblihdhja tλ tλrλ zogjtλ nλ njλ dhome tu hidhja dhe ushqim e t'ju kisha ngrohje. . . Por e shihni trembeni.

Pastaj pa zogun qλ futi kokλn e tij nλ pupla dhe vazhdoi:

-λshtλ kujdesur dje pλr ju Perλndia. . . Ju ka dhλn puplat. . .

Pothuajse i mbyllur por i pasur me hirin hyjnor

Sa pλrparonte 1990 ta aq rriteshin vλshtirλsitλ dhe lλvizja mλ e vogl i krijonte probleme tλ frikshme. Shtλrngime, vλshtirλsitλ e frymmarrjes, djersitjet. . . tλ pa fund. Dilte nga qelia gjithnjλ e mλ pak. Dhe mλ e keqja, pλr askλtirin qλ herλ herλ nuk shtrihej as dy orλ nλ 24 orλ. Ishte se duhej tλ shtrihej me detyrim. Nuk ndalonte sigurisht tλ thotλ uratλn, por ndihej shumλ keq. Prandaj me tλ marrλ vehten ngrihej, vishte petrahilin, gjunjλzonte dhe fillonte uratat dhe lutjet. Lutja e tij qe e thjeshtλ. Mbante kombosqinin me dorλn e majtλ. Kthente pak djathtas kokλn, mbλshteste shpesh brylin e djathtλ tλ tij nλ ermarin e drunjtl dhe orλ pa mbarim thoshte «O Zot Iisu Krisht mλshiro mua mλkatarin».

-Ashtl nga Perlandia o Plak. Je shenjtor o Plak! Nuk mbaroi se e ndaloi Plaku dhe me shuml seriozitet duke ulur vlshttrimin:

-Biri im nl do tl bljml kryqin tonl. . . nfarl do tl thotl Perlandia o biri im. . .

Vizion nl festln e Metamorfozls

Qeshori tjetlr dhe Korriku u derdhln me vuajtjet e zakonshme Murgjit S. dhe I. u benl policl ml tl rreptl dhe e hiqnin Plakun nga mileti ql me ta parl e rrethonin. Gushti hyri me glzim tl madh me festln e Metamorfozls. Blhet panair i madh nl manastir. Vijnl shuml njerlz ml shuml se nl. Nlnor nl kujitimin e oshenarit David. Kur Plaku shihte milet shuml nl manastir glzohej pa masl. Glzohej ql shihte miletin ql falej tek Zoti dhll nderonte shenjtorin.

Ql nga mesdita e 5 Gushtit arritln shuml njerls. Pasdite ml shuml. Doli nga qelia, qlndroi prl njl moment nl portl dhe pa gjithl atl mori njerzish. U mbush oborri, u mbushln ballkonet. Umbush dhe ai me qetlsi dhe prlfundimisht. . .

-Eja, shenjtori im David, tl bekosh!

Prl pak, zbriti avash avash me mbrlmjlsore ql u krye nl mlngyl festive. Blnl litani, u kthyen dhe qlndruan para kishls prl lutje, dhe Artokllasi, Plaku kishte mblrthyer sytl e tij prlball nl kangjlla. Qlndronte i mahnitur nga diqka dhe fytyra e tij kishte njl ndrinqim tl nuditshlm.

Mbaroi Artoklasia, u rifut nl Ajo Viml dhe ishte aq i prlmbytur sa ql nuk u prlbajt:

Ati im, shln David lshtl itrl gjalll dhe lshtl prezent dhe bekon grumbullin. Ml vjen tl marr mikrofonin dhe tl thlrras ql ta dlgoi njerzia! Por. . . modestia, tl mos flasl. . .

Menjlherl, ju ngrit brenda njl dallgl e madhe entuziazmi hyjnor dhe e la:

-Nl se do tl flas predikuesit, teologlt ql janl jashtl, do ti ul poshtl unl Jakovi i pashkolll.

Por nxitoj tl arrij skandalizimit tl dhjakut tl ri. Klto nuk i them nga egoizmi edhe nga mendjemadhlsia. Por i them nga zelli se jetoj shln Davidin brenda tl venl e vijnl nl manastir, thashl eja shln David im ti bekosh!

Thashl eja dhe shenjtori arriti. Hfarl tjetlr ml tl madhe tl klrkonte asketi ynll, , n' farl tjetlr ml tl rlnclsishme tl pres tl shijoj nl jetln kalimtare? Sepse siq thoshte, gjithmonl, prl tl mos humbur zemrln nga vuajtjet.

Kltu jemi prl tl kaluar ditet tona. . . Do tl kalojnl. . .

«Shenjtori im David tl dua tl marrlsh nl dorzim shpirtin tim dhe ta shpiesh tek Krishti»

Behari me gjithl vuajtjet kaloi. Vjeshta i krijoi vuajtje tl pa kaplrxyeshme. Perlandia dhe shenjtorlt nuk ja mirnin vuajtjet. I jepnin vetlm nlririm ql ishte, sigurisht sikur i Jovit. Por duke parl ngjarjet ql referohen nl personin e Plakut tl lumtur Jakov, ka ndonjlr ndjenjln e ironisl. Plaku i lumtur sheh shenjtorlt tl ndihmojnl njerzit e tjerl, lutet vetl ai shenjtorlve prl tl tjerl. Dhe shuml kurohen apo zgjidhln problemet e tyre. Por ai vetl nuk i kaplr cen slmudjet e tmerrshme dhe prl pak ditl do ta zlrll rlnkimi i vdekjes dhe do ta transferojnl, nl hall tl keq, nl spital, themi pra;

Jo prl fat tl keq Jo. Perlandia nuk shlnon tl gjithl ata ql ja klrkojnl vetl apo prlmes shenjtorlve. Shlnon pak sa prl tu lavdlruar emri i tij dhe tl konsolidohen njerzit me besim.

Por nl se nuk shlhohen tl tlrll ngushllohen tl tlrll, pra zgjidhin problemin e tyre tl tlrll, Mlsoi dhe veptoi Zoti klshu. Predikuan Apostujt dhe hymnizuan Etlrit ml pas, sa ql me sa thanl dhe spieguan tl zgjidhnin problemin themelor.

Dhe kjo lshtl se kltu jemi kalimtarl, sl slmundjet dhe vlshtirlsitl e jetls funksionojnl si provl, si kurs nl dashurinl hyjnore, ql do tl na shpien nl mbretlrlnl e Perlndisl. Gjersa

njeriu ra nga parajsa nË tË cilln e pozicioni PerËndia, rrjedhimisht ËshtË pak a shumË e vuajtshme jeta. E vuan pËr fitorepruresË jetËn dhe vuajtjet e saj, duke u pËrgatitur nË kishË pËr parajsËn e pËrgatitur.

PatËr Jakovi, i lumnuar nuk u shËrua por kishte nË kishË dhe pËrmes shenjtorËvË tË saj zgjidhte problemin e tij dhe nuk kishte siklet, sado qË ti ndodhnin.

E kstatojmË atË nË tËrË tË stËrmondunarËn dhe jetËn e tij oshenare. Por e shohim pastËr edhe nË natËn kritike tË 23 Shtatorit. PËsoi krizË tË frikshme, takikardi. ShtrËngimi nË gËoks i pa durushËm. Pas pak frymË marrja u bË shumË e vËshtirË. DisfatË dËshpËruese. Nga ora 10-11 e natËs ndjeu, mushkritË tË mbyllura. EtËrit e manastirit nuk mund ta ndihmonin. E humbËn. RendËn nË kishËzËn e shËn Harallambit. Telefonuan tek mjeku Har. Kota. Por e keqja pËrparonte pandalur. PËr pak umbi Plaku dhe menjËsherË filloi rËnkimi i vdekjes. Por mundi dhe kËrkoi:

KËtË natË do tË vdes. Sillni kafkËn e shËnjte ta vendos kËtu, nË zemËr, nË kraharor. . . nuk mundem tË marr frymË, ËshtË nata ime e fundit.

I a vuri Theodhoriu KafkËn e Oshenarit nË gËoks dhe Plaku psalte me vËshtirËsi dhe ndËrprerje:

-Shenjtori im David, unË kam 40 vjet qË tË shËrbej nË manastir. Erdha 30 dhe u bËra 70 nË manastirin tËnd. . E di shËnjtori im David sa tË dashurova. . .

Se pËsova sËmundje. . . , pËsova pËr dashurinË ndaj teje. . . Shenjtor mË ndihmo! NË se prap erdhi ora ime qË tË iki. . . Jetova dhe 70 vjet nË tokË. NË se erdhi ora ime dua vetËm tË marËsh pËr sipËr shpirtin tim, qË ke kurajo me Krishtin e ta shpiesh tek ai. TË paraqitesh nË fronin e PerËndisË dhe ti thuash: Dua atË Jakovin mËkatarin, ta falËsh se 40 vjet nË manastir jam dhe unË njeri. . . mos dije dhe shkoll? NdonjË orator? HfarË mË ndriqove bËra nË manastir. . . (Ato i tregonte dhe ai vatË mË vonË).

Oshenari David konsolidoi dhjakonitin e tij Jakov. MË njË e njË ñerek tË orËs, pothuajse u pËrmend disi. Me 1 pas mesnatËs arriti mjeku. NË mËngjes e morËn Plakun pËr nË spitalin shtetËror nË AthinË. E vunË nË kontrol, bËnË pËrprjekje mbinjerËzore. Duhet tË rregullohen tË rrahurat e zemrËs, tË kontrollonin gjithËka, por tË tËra gjendeshin nË hall tË madh. Mbeti dhe 15 ditË dhe midis tË tjerave pËsoi dhe tË tjera: Infrakt dhe me njË herË tumor nË mushkËri. Hudi e ñudirave pËrjetimi i tij!

-Dhe ja, ñudia-thoshte- ubËra mirË dhe erdha. TË faleminderit Oshenar. . . VetËm tË mË falesh mËkatet e mija dhe unË me lutje dhe pritje do tË kaloj ditËt e mija. Hudirat e Oshenarit janË shumË. DuhËt tË shkruhen shumË libra. As letra s' del e as boja. ËshtË shumË ñudibËrËs dhe i gjallË shenjtori.

DitËt e fundit e lanË Plakun nË spitalin qË ta mbrojnË nga vizitat e shumta. Por ditËn e nËntË duhej me natË tË ñlirohej nga njËsia, sepse ju duk kryetarit tË P. A. S. O. K-ut zoti Andrea Papandreu. Tek ai vete dhe tek bashkËshortja e tij dikush tha me ngushËllim se do bËhesh mirË, se nË atË krevat ishte njË njËri i shjenjtË. BashkËshortja e Papandreu, kËrkoi «njeriun e shjenjtË». Egjeti nË dhomËn e afËrt dhe i kËrkoi ndihmË. Plaku i lumnuar pranoi me kËnaqËsi tË bekoj dhe tË bËjË kryqin tek i sËmuri zyrtar. E ñoi deri tek dhoma e tij Theodhoriu me karrocË. Brenda ishin dhË dy kufitarË. NË mur dy ikona, e Krishtit dhe e ShËn MarisË. I sËmuri kishte pompa nË zemrË, maskË oksigjeni nË gojË qË tË marrË frymË. Duke u futur avash avash Plaku dhe duke bekuar, tha:

-Biri im, ju ruajn mirË. . . bashkËshortja mendoj se e ngacmoi Plakun prania e rojeve dhe bËri manjËsherË qË ti zboj por parapriu:

-Biri im kË do tË zbosh; Ju keni Krishtin dhe ShËn MarinË qË ju ruajn. Ju afrua tË sËmurit i bËri kryqin dhe i tha:

-Zoti im Andrea, do tË bËhesh mirË, mos u frikso, do tË bËhesh mirË. Dhe unË isha nË atË krevat dhimbjesh. PËr tre ditË do tË bËhesh mirË, dhe do tË ikesh te shkosh nË shtËpinË tËnde. Do bËhesh mirË, ti bËsh tËmira vendit. I sËmuri u pËrpoq tË lËvizte, tË heqe maskËn e oksigjenit. E ndihmuan. Puthi dorËn e Plakut, belbezoj: «Faleminderit», ndËrsa u rrokullis njË lot. Duke ikur Plaku e bindi:

-Do të blj lutje tek Shenjtori që shlrbej që të të blj  mirë, për tre ditë, si  të thashë. Për tre-katër ditë Andrea Papandreu doli nga spitali dhe vajti në shtëpinë e tij.

Plaku doli nga spitali dhe mbeti për pak ditë në shtëpinë e Theodhoriut dhe të Maria Mikelit-Maria është vajza e Anastasis , e motrës së Plakut. Si në spital ashtu edhe këtu nuk e lanë të qetë. Një tjetër këshillonte, një tjetër i kërkonte urat  dhe tjetri vetëm për ta parë.

E mori në mes të Tetorit Theodhori dhe duke e drejtuar me avash e  oi në manastirin e vet, në parajsën e tij. Kishte aq gëzim dhe eufori që kthehej në manastirin e vet sa që fluturonte, psallte dhe thoshte akoma dhe dy vargje në automobil që të arg toi shoferin. Kështu me të zbritur në luginën magjepse të lumit Kirea, pak para nga Prokopi tha duke kënduar dy vargje:

Lumi i Mandudhinos

Bie s' bie shi rrjedh.

Vështirë por shumë i gëzuar festoi kujtimin e Oshenarit David në Nëntor. Dhe të njëjtën ditë blri  udi. Dhimitri i Janakos vuante nga stenoza e valvolës dhe këtë ditë kërkonte bekimin e Plakut. Vuri Kafk n e Oshenarit në zemrën e Dhimitrit dhe i paratha:

-Zot Dhimitri im mjekët do të thotë të blsh operim por mos u shqetso, te tëra do të venë mirë. Edhe unë që më sheh kam blr  shumë operime.

Në fakt duhej të blnte operim. Nga që rasti kishte vështirësi u bl në Londr  dhe me sukses. Por ju  faq n dhimbje dhe temperaturë e larte në tre ditë. Atëhere gruaja e tij ju lut ngrohtësisht oshenarit David dhe natën pa Plakun me Kafk n e oshenarit David të qëndroi në krah ne krevatin e bashkëshortit të saj. Në mëngjes i sëmuri ishte plotësisht mirë. Kur, duke u kthyer në Greqi, vanë të falenderojn  oshenarin David. Plaku, para se ti thonë  do gj  iu uroi mirseardhjen kështu:

-Shikon. Zoti Dhimitri im, oshenari David nuk ju la. Erdhi në Londr  bile brenda në kirurgji, dhe në krevatin tënd. . .

Para se të dalë Nëntori sh roi dhe Perikli Sur n që kishte blr  operime në veshka dhe tani ju krijua damk  e madhe brenda ne stomak. I lexoi urat  i blri kryqin me Kafk n e Oshenarit e lyejti me pambuk nga kandili i Oshenarit Joan e Ruisë dhe i tha:

-Hiri i Perëndisë dhe i shenjtor ve do të ndihmojë.

Damk  e madhe plotesisht e pa spjegushme për mjekët, u bl i jashtëm dhe u pastrua. Me gjithë insistimin e mjekëve zoti Suras nuk blri tjetër operim. . . me lutjet e Plakut u shërua plotesisht.

Në Nëntor të 1990 mbylli të 70-tat. Trup risht qe r rpir . Asgjë në këmbë. Vetëm kockat e tij qëndronin drejt dhe preknin krahët. Dhe lanë përshtypjen se rasua e tij ndryshonin, ishte fytyra e tij. Mbetej i pastër i sh ndritsh m si pall nd t. Shtrihej mbi të mirësi pozante dhe një trup djaloshar. Dhe sidomos një buzëqeshje e përmbajtur që ishte aq engjillore dhe e pafajlshme. . . me fytyr  të sh ndritlshme.

Por as buzëqeshja ishe e rastit, as predispozicioni i vizitorit i pa spjeguar sepse kjo buzëqeshje r mbente shkëlqimin për harjen e një burimi të ngrohtë. Zemra dhe mendja e Plakut të lumnuar derdheshin nga dashuria për Krishtin dhe nga gëzimi që jep Krishti. Ja pse sa ndoshta dhe pak kuptonin nga spiritualet, nuk ngopeshin me asketin e lumnuar, nuk donin ta linin nga sytë e tyre, fytyrën e tij hyjnore.

Fundi garant. . . por «mos më prishni ushtrimin tim».

Dimri i 1990-1991 kaloi torturues. Vuajti tmer sisht atje lart në male me të ftohtë dhe laglshiti. Dilte më pak nga qelia. Rrallë mund të zbriste në menx  dhe kur dilte duhej të kthehej shpejt se as këmbët e mbanin dhe as zemra e tij ja lejonte. Hdo herë një shtërngim në gjoks e mbyste. Natë dhe ditë pësonte kriza. kalonte me ndihmën e Perëndisë por gjithnjë e me vështirë. Për çdo moment duhej të merrte ila et e tij. . . Por ila et që të mos dëmtonin stomakun donin

edhe ushqim, bile ushqim të mirë. Këtu reagonte Plaku, por reagoi edhe stomaku që u sëmur sa se merr me m nd dhe e s rmondonte tashm  me gj n  më të vogël.

E shihnin Etërit e manastirit e m rztiteshin. Nuk dinin se si ta ndihmonin. Mjekl  insistonin të mos lodhet, të mos r rfejt, të mos meshoi dhe të hajë mirë, për ila et. Por nuk mund ti linte as veprat e tij hyjnore, e as ushtrimin e tij ta pak sonte. Për të ishte e pakonceptushme. Kreshmoi rreptë nga fundi i Shkurtit dhe gjithë Marsin. Stomaku i tij nga ila et dhimbte shumë. Të H n n e Madhe më 1 Prill Etërit e venduan. . . Nuk mundej më të dilte. Në qelinë e tij çuan pak fasule me dy pika vaj. Me të kuptuar u m rztit sa smirret me m nd. U b  malankolik. Nuk e hëngri dhe protestoi:

-Mos më prisni ushtrimin tim!

Për 4 ditë nuk vuri kafshatë në gojën e tij me gjithë gjëndjen e tij. Të Enjten e Madhe pas meshës hëngri diçka. Por festonte ngjalljen e Zotit më shkllqim të brendshëm të përshkruar. Ju falln përvoja spirituale të vananta. Pa dhe jetoi në mënyrë të çuditshme, e shihte ndokush në fytyrën e shkllqyeshme et  ngazlllyer, glzim qiellor dritë triumfi, paqe e pamposhtur, pasqyrë parajse fytyra e tij!

Të tërë muajt që vijuan rrodh n tek Plaku përvojat e lumnuara hyjnore dhe martirizimi trupor dhe jo vetëm kaq. U zhvillua midis tyre garë reale që e ndoqën Etërit.

Shtoheshin përvojat hyjnore dhe dhuntite. Zmadhoheshin dhimbjet por shpeshtoheshin mikroinfarkt. Shumoheshin të kërkuarit me lutjet e tij. Forcoheshin sëmundjet e tij dhe ngasjet në manastir.

Gjatë këtyre muajve vinte më shumë orë në dispozicion për lutjen me mendje. Thoshte në heshtje por vazhdimisht:

-O Zot Jesu Krisht, m shrom  mua mëkatarin. Herë hera në gjunjë duke e mbështetur brylin e djathtë të tij në ermarin e drunj t, herë herë i shtrirë kur ishte nevoja absolute dhe herë herë në gjunjë përballë të kryq zuarit me petahil. Nuk duket të fliste ndonjë herë për presion ndokush të flasë relativisht, për atë si të asaj lutjeje, për  far ndodh tek ata që e ushtrojnë dhe bile për sa shijojnë dhe për ata që përparojnë. Dhe ndërsa nuk deshi të fliste me buzë fliste me fytyrën e tij të tërë. Dhe ndoshta më thjesht. Në fytyrën e tij shihte murgu rezultatet e lutjes së mendjes. Lot shkllqimi kudo në fytyr  dhe në mjek r. Ishte moment i mbishenj t që lutja e mendjes ishte bërë e zemrës. Anullonte brenda tij glzim të pa shprehur dhe e lante me dritë gazmore.

Sepse natyrisht lutje të mendjes bëjnë të gjithë. Por në fakt ajo thellohet dhe bëhet e zemrës, Pak venë tej masave të përbashkëta dhe pak shijojnë përvojat hyjnore që lindin në vendin e zemrës dhe p rmytin të tërë q nien.

Pa arhond mbi fronin e lavdisë

Erdhi Vera. Shpresonte të minimizoheshin vuajtjet e tij, por si do të bëhej kjo me këmbë që gjaku nuk qarkullonte në damar . Si të funksiononte lirshëm zemra që ishte bërë f rtel? Pak dilte dhe me pak mundnin ta shinin. Por insistonte të r rfente të dëgjonte pasionet e njerëzve, të këshillojë pa ndërprerë dhe të lutet për vuajtjet e të tjerëve. Akoma shkruante dhe letra. Mbi dhjetë në ditë. Edhe kur ishte në gjendje të sëmurë rëndë, aq sa nuk mund të lutej për të tëra rastet në venanti, merrte letrat që i dërgonin dhe i çonte tek oshenari David:

-Këtu o Plak janë problemet e njerëzve. Ti e di çfarë shkruajnë bëj  t  mundlsh, mos i ler. Ty të kanë. . .

Aty nga fundi i beharit të fundit i ndodhi diçka shumë e rëndësishme. Nuk e sqaronte, në se qe në gjumin e tij apo syhapur. Thoshte se u gjend nëpër qiej përballë një arhondi me hijeshi që rrinte mbi një front të ndritur madhështor. Pranë tij dhe më poshtë rrinte sekretari. Mbante një libër të madh në dorën dhe kthente të tëra faqet, që referohej ndonjë veprim i mirë i ieromonakut Jakov. Diku sekretari tha: Nuk ke gj  tjetër patër Jakovi. Atëhere ai që qe ulur mbi fronin e lavdisë insistoi: Si nuk ka tjetër? Ta, kthejë në faqen 365. E hapi dhe gjeti një kuti k  të bukur.

U mendua Plaku i lumnuar dhe u kujtua kur ende ishte në Farakll duke mbaruar lufta, gjeti një kuti të vogël metalike, një ambalazh fishek zjarresh. Ishte shumë e bukur, por i bëri shumë përshtypje por pa e zgatur e qoi në kishën. Nuk kishin kuti të përshtatshme për livan dhe e dhuroi tek prifti me gjithë zemër në e tij.

Klato ditë do të iki. . . si zog

Hyri vjeshta me vështirësitë e veta, për sëmudjet e Plakut të lumnuar. Nuk duroi. Fatkeqësi njëra pas tjetrës, mikroinfekte. Me dashje e pa dashje e sollën në fund të shtatorit në Athin. E vunë në spital me një herë, në njësinë për kontroll. Mjekët bënë qumund të kontrollojnë organet që nuk funksiononin, të rregullojnë të rahurat e zemrës, të konsolidojnë organin e tij të sëmurë. U përpoqën por askush nuk shpresonte asgjë. Kremastinoja e tha pastër për së shpejtë nuk funksionon. . . qdo moment rezikohej nga trompoza. . . Fuqia hyjnore mbante Gjyshin. . .

Si simptoma në njësinë. . . e kërkuan prap për kryetarin e PA. S. O. KUT. zoti Andrea Papandreu. E kishin pra në një dhomë Plakun dhe i kërkuan të bekojë A. Papandreun. Tani e bekojë jashtë nga dhoma e spitalit, se brenda i bënin të sëmurit TEST e lodhjes.

Ska gjë, tha Plaku, do të bëjë kryqin katej. Të bëhet mirë e të vejë në shtëpinë e tij. Edhe i sëmurë vajti në shtëpinë e tij.

Doli nga spitali Plaku dhe mbeti pak ditë tek Mikell. Në mëngjes që të iknin në Manastir i kërkuan të bëjë avash avash ajazmë në shtëpinë e tyre. U qan të tërë në 4 të mëngjesit dhe filluan. Por të tërë të pranishmit dhe murgesha Theodhora shihnin Plakun me engjëll nga herë të tjera. Dhe për pak u bërhap kudo një aromë të shkurqyer. Me ta ndërë filluan të tërë të qajnë.

Duke mbritur në manastir për së infektiv të rezikshëm. Pak më vonë në fillim të Tetorit gjendja u zhvillua pneumoni. Probleme të reja me rezik që nga moment në moment të mposhtet Mjeku Kotas që e shihte shpesh dhe që e respektonte shumë e kështillonte të vejë prap në spital. Plaku nuk tërhoqej.

-Si të duash biri im vetëm mos më dërgo në spital. Një herë duke ikur nga i përgjithshmi shtetëror që mbyllën takim për 4 Dhjetorin se duhej të kontrollojnë prap qdo gjë. Por ai thoshte:

-Nuk vete prap aty, nuk do arrij dhe nuk arri. Në këtë mënyrë kish parajmëruar mjaft për fjetjen e tij bile me saktësi. Tek njerëz që në Tetor dhe në Nëntor që i thoshin do të vijmë o Plak të të shohim në Dhjetor apo në Krishtlindje u përgjigjej me qëndrueshmëri:

-Nuk do të arrini! Tek patër Jakovi nga Larisa i tha:

-Të vij në manastir por mua nuk do të më gjejë dhe akoma më shumë 3-4 ditë më shpejt i tha Fotinisë:

Klato ditë do të iki dhe e di se si do të iki? Ja kështu si zog (dhe i fryu grushtit të tregonte sa thjeshtë dhe lehtë do të dorzonte frymën e tij).

Më pandehin budalla dhe të marrë

Të gjithë Tetorin kish dhimbje dhe vuante sa nuk e merr me mënd. Bëhej i verdhë, humbiste nga fytyra e tij qdo gjurmë jete ndokush e pandehte të vdekur. I ndaluan qdo prokupim. Të mos rrëfej as të zbrës në shërbës.

Sidomos lutej për problemet e njerëzve që e kërkonin. Kurimet shumëheshin dhe bota gjithnjë e më tërë vinte në manastir. Por nuk ishin vetëm të urtë dhe besmirë. Disa mendonin dhe thoshnin keq për Plakun që me mënyrën e vet i informonte. Mërzitej për ato dhe një ditë ulëshua.

-Ati im, me marrin për budalla, t'la marr. Në se do t'la vdes do t'la shohin se kush është Jakovi. Nuk i them nga egoizmi dhe m'ndjemadhësia, por i them për lavdinë e Perëndisë këto.

Dhe në fakt sa afronte fundi i tij ndërsa lutej për hirin e Perëndisë, ndërsa thoshte dhe rithoshte se s'kam bërë asgjë për Krishtin lëshohej ndonjë herë dhe thoshte për dhuntitë që i dha Perëndia.

Kam bindjen dhe përgjithësi, pse mos ta them, përdërisa mi dha Perëndia.

Herë në tjetër në mënyrë pak t'la thotë duke dashur t'la na bindë se harron sa i rrafshin tha:

-Perëndia ime më ka dhënë shumë hir. Të lutem t'la më japësh edhe një t'la harroj ato që më thonë në rrafshim.

Dhe diqka shumë më shumë. Midis 15 dhe 20 Tetorit e dëgjoi patër Qirilloja t'la flasë me vete:

-Në varrimin tim do t'la vijë shumë milet, do t'la vijë gjethë dhe barishtë (shumë njerëz). . . dua shumë dunja dhe bile unë do bëjë sikur i bekoj. . .

Dhe në fakt, kur jashtë kishës kur ngritën lart arkivolin që t'la shohin Plakun mijra njerëz, disa deklaruan se e panë në këmbë t'la bekojë t'la pranishmit.

Në kohë të fundit kishte ankthin e piskopit lokal. Kishte kohë pa komunikuar me hirsinë mitropolitin e Halqidhës Hrisostomin dhe kërkonte rastin ta gjente. Komunikojta me episkopin e vet. Kërkoi bekimin e tij dhe ndjeu për këto gjëzime t'la thellë. Plaku i lumnuar jetonte një kishëzim t'la dëlirë tradicional. Kishte ndërgjegje për funksionin e episkopit dhe i respektonte t'la t'la episkopët. E m'rzisnin dhe dënonte t'la këqiat në kuriz t'la episkopëve kudo që ishin. Është episkop thoshte nuk pushon së qënë kryepërf. Përdorte shumë fjalë Kryepërf dhe vetë mënyra që e shprehte tregonte se kuptonte thellësinë e saj. Prandaj dhe t'la t'la anomalitë brenda në kishë muajt e fundit i dënonte.

Bashkëmeshon me shenjtor dhe engjëj

Nëntori, muaj i fundit i jetës së Plakut hyri me predispozicion t'la mirë. Ishin mjaft momentet dhe orët që ndihej pa vuajtje. Kishte edhe gjëzimin e fronëzimit t'la patrikut Bartholomeu i Halqidhons ngjitej në fronin Ikumenik siq e kishte kërkuar Plaku nga Oshenari David. Do t'la vinte P. Pavlos për fronëzimin në Konstandinopojë dhe mendonte t'la kalonte nga manastiri. Plaku e gjeti mirë në qelinë e tij. Thanë në lidhje me këtë dhe Plaku pyeti:

-Do t'la këqkuptohet Patriku ti dërgoj një dhuratë t'la vogël?

I dërgoi një sasi t'la vogël parash që t'la q'raسته një këmbëllirë t'la t'la Sinodikët për Zgjedhjen e tij siq tha Pavlos. I mbishenjti bile e pranoi me shumë mallëngjim dhuratën duke thënë me nderim frazën e pafund t'la Plakut. Më falni.

Nuk arriti t'la përpante Nëntori dhe orët për t'la u bënin tiranike. Vuajtja gjithnjë e më t'la Oshenari asket. Por edhe hiri e mbulonte më t'la, ndërsa po torturohej trupërisht përpqej t'la bënte pagjumësi dhe t'la lutej. Jipej me një mënyrë t'la plotë në lutje dhe e vetmja gjë që kërkonte nga Perëndia ishte që t'la mundej t'la lutej pa ndërpërje. Lejoj Perëndia aq sëmundje ta tiranizojnë por idha lumturi pa masë. Kalonin murgj nga qelia natën apo në mëngjes që zbrisnin në shërbesë dhe e shihnin t'la qante, ti rridhnin lotet tërë dhe shprehja e tij t'la gaz. Murgu i ri u tmerrua kur e pa për herë t'la parë. Kështu duke rënë në gjunjë para tij e pyeti:

-O Plakë, ke dhimbje?

Hfarë t'la përgjigjet hyjnori? Si t'la shpjegojë tek llastari i ri i civilizimit engjëllor ato që i fali Perëndia.

Jo orë biri im, por gjendesha dha bashkëmeshoja me shenjtorët dhe engjëjt. . . në flijime që nuk përshkruhen.

Nuk mund ti spjegonte shumë, nuk ishte teolog, por ishte plotësisht hyjnor. Nuk mund t'la deklaronte përvojën e hyjnizimit dhe ta tregoj në jetën dhe urtësinë e tij. Kurrë nuk mendonte se

mund të predikonte, por vetë ai qe në predikus i t r lgjall . Për ata që kishin sytë përshtatshëm që ta shohin p rbl nte prani të Perëndisë në tokl .

Për ata që kishin zeml r nimfale p rbl nte në n faqje të tërë të veprimeve hyjnore. Fjalët që thoshte, këshillat që i jipte fal sve të cilët insistonin për të d lgjuar diçka nga goja e tij ish n të thjeshta dhe praktike. Jo analiza dhe sqarime. Fraza të vogla, fjalë absolutisht të kuptueshme dhe shumë shpesh mangl t dhe mungesore. Por, kur e n jhte ndokush dhe ndiqte se  e pyesnin dhe si përgjigjej, pa dashje mendonte për çka e pyeti nuk e shohin? Mjafton që e shohin. . . Nuk duhet të të flasi që të formohesh. Mjaftonte të dukej dje ta shikoje. . . Shijim i rral , bekim Per ndije, kënaqësi hyjnore.

Por sa të vërteta janë këto aq e vërtetë është se fjalët e tij kishin fuqi hyjnore dhe influencë. I thithnin të tërë dhe arrinte në zemrat ngushëllimi si n j dritë. Kjo ndjenjë ishte e përgjithshme dhe aspak e rastit. Lidhet me hirin dhe osh nimin e Plakut. Veprimet hyjnore e p rmbysnin dhe fjalët e tij p rbl nin derdhje të fryml s hyjnore që ai që i pranonte i ndiente si bamirësi. Fjala, fjalët kanl  art si kur thuhet nga n j person hyjnor. Dhe janl ndodhi të thata të gjuhës kur thuhet në përgjithësi formalisht.  art simi bamirësia e fjalëve nuk i detikohet d. m. th. vetëm fjalëve, por personit që i shpreh ato. Se personi është faktori dhe shpreh si i veprimeve hyjnore.

Në këtë rast kemi mikrografinl e atij që ndodh në misterin e r rfimit. Atje me fjalë prifti kërkon faljen e besimtarit të penduar i cili lirohet nga pesha e mëkatit dhe natyrisht me mënyra të shumë llojshme jeton dhe ndjen këtë  lirim. Gjithashtu kemi dhe fjalët e dhuntisë hyjnore, në fjalët enj  lutjeje, a në n j uratl që lexon prifti duke bërë lutje.

Fjalët e ungjilit të shprehura nga buzët hyjnore të zotit kishin  art si bamirësi, ndlrsa të shprehura nga n j dosido nuk kanl asgjë.

Për këtë gjendje kishte ndlrgjegje Plaku i lumnuar. Kjo duket nga që në orl të ndryshme insistonte dhe urdhëronte sikur kishte pushtetin, kishte pushtet shtetlror. Paralelisht e thaml nuk kishin ndjenjën se vetë ai po paraqiste ndonjë doktrinl të venantl. Bëhej fjalë për këshilla të thjeshta, për arsye ngushëllimi.

Duke v nl re ndokush fjalët e tij bindej dhe për n j dituri tjetl . Ml të shumtat d. m. th. nga sa thoshte tek fal sit skishin forml doktrine por A. ose B. problem. Ishte tregim mrekullish dhe shenjash të Perëndisë që bëheshin si  thoshte nga Oshenari David dhe shën Joani i Ruisis . Ose n j n faqje e mrekullueshme e mrekullive të shenjtorlve që p rbl nte mënyrën bazl në të cilën doktrinonte. Dhe vet vetja etij p rbl nte kujtime të këtyre mrekullive të «doktrinës» së tij. Por gjente rast duke mbaruar tregimin për atl si u pendua n lri apo se si me lutje u shërua tjetri apo se si më kafkën e Oshenarit David u  lirua n j i tretl nga demoni dhe jipte ndonjë k shilll në analogji me kushtet dhe personat që e d lgjonin.

Dita e fundit e jetës së tij

Nata e 20 Nëntorit-mëngjezi i 21-shit. Erdhi ora të mbaroi martirizimi i kësaj jete. Mjaft me sëmundjet, mjafr me ushtrimet e nxitësit të madh. Vet Plaku i lumnuar e n jhte mirl. Binte porta në portl e vogl dhe hapej porta tek e pambaruara, e botës së pamundimshme të lumnisl dhe të lavdisl. Për atl përcaktohen se pati shumë dh mbje dhe dashuroi Zotin pakufi.

Plaku i lumnuar Jakov u gdhi me lutje, kish që në darkl. Lexoi letrat e fundit dhe u përgjigj pothuaj në 15. Ngush lloi dhe këshilloi sipas rastit 21 Nëntor. Duke ghirl do të festonte hyrjen e hyjlind ses. Pregatitej tërë natl. Do meshonte. Rregullisht nuk duhej, por e donte shumë, aq shumë sa asgjë nuk mund ta izolonte nga mesha e fundit. Me mundim zbriti ende me er sirl në sh rbesl. Disa murgj vunl re n j predispozicion tjetl  në fytyrën e Plakut. Ngazl llim mbi masl, dashuri derdhte i t ri, buzlqeshje e tij engj llore e pafund. U b  shërbesa. Psallte aq lirshëm ato të ngjalljes, thua se sqe i sëmurë. Meshoi zlri i tij mbushte kish n, melodi e kënaqshme thua se psallnin engjëj të shumtë bashkë. Nuk e kish dhjakun Illarion se atl mëngjes në Filla e dorzonte presviter mitropoliti i Halqidhes. Dukej se kjo meshl nuk ngjante e

zakonshme por as tha dhe as tregoi η'jetoι nλ meshλn e fundit. Pa prapλ heruvimet dhe Serafimet. Pa pλr rreth tij shenjtorλt, pa gjakun e tλrshenjtl tλ Zotit dhe vetλ Zotin Qingj nλ tryezλn e shenjtl si herλ tλ tjera. Nuk e dimλ.

Nλ mλngjes pak para 9-tλs doli nga kisha dhe vajti nλ guzhinλ, me predispozicion tλ mirλ dhe piu kafe. Por e prisnin pλr rrlfim. Ungrit avash avash, doli, zbriti shkallt e para tλ hyrjes qλndrore tλ manastirit, eci pλr nλ krahun pλrballλ dhe ngjiti pak shkallt. Pλr pak metra ishte kishλza e Shλn Harallambit, ku atje rrlfente zakonisht. Tλ njλjtλn gjλ edhe tani. Nλ orλn 10 rλfeu dhjakun nga mali i shenjtl Jenadhio tek i cili me qλndrueshmλri dhe falenderim midis tλ tjerash i tha:

-Mirλ qλ erdhe tλ jesh qλ tλ mλ ndroni. Mos ik.

Dhjaku protestoi me gjλra tλ ndryshme pλr vdekjen e Plakut por ai insistonte.

Duke mbaruar rrlfimin tregonte i lodhur, por ruante predispozicion tλ glzuar. U ηua mori ngadora dhjakun dolλn nga kishλza. Pλrparuan, zbritλn nλ shkallλ dhe hynλ nλ kishλ. Bλri lutjen e tij, puthi tλrλ ikonat, falenderoi dhe lavderoi por tashmλ ronte nλ gjλra tλ tjera. Brenda dhe jashtλ tij pasqyrohej njλ dritλ hyjnore, prandaj dukej pastλrtia dhe glzimi i fytyrλs sλ tij. Gjendjen e mrekuushme, ubλ i denjλ qλ ta shohλ vetλm njλ murg Efremi. Pastronte kanalet e Kishλs dhe e pa Plakun e lumnuar tλ hynle i metaforfozuar. Ndriste i tλri dhe rezatonte glzim dhe qetλsi. Qλndroi i shtangur dhe e vlente i pλrmbytur Efremi, nga qetλsia dhe mrekuillia.

Doli nga kisha dhe me dhjakun e sollλn rreth e rreth manastirit nga brenda. Shihte tλ tλra vlndet, tλ tλrλ murgjit i bekonte paqλsisht dhe u transmetonte qetλsi qλ derdhej e shumtλ nga fytyra e tij engjellore. Pasi mbaroi kλtλ vlrdallλ deshi tλ dilnin jashtλ manastirit. Dolλn nga porta jugore. Eci avash avash djathtas. Ndaloi nλ punishte dhe bekoι me dashuri tλ pafund aty murgjit. Prapλ nga e djathta, ndλrsa ndalonte nλ kishλzat dhe blnte kryqin shumλ herλ. U ngrit akoma mλ lart nλ veriperλndim. Kλrkoi qλ ta ndihmonte dhjaku tλ ngjitej akoma edhe pak. Prej andej manastiri dukej i tλri si nga aeroplani. Ishte ibukur i ribλrλ, i mirmbajtur. . . e kishte gjetur rrlpirλ, tλ shpλrblrλ tλ zbλrthyer dhe shumλ tλ vogλ. Tani i ribλrλ dhe i mbushur me murgj tλ rinj.

E shikonte andej lart dhe nuk ngopej. Vλshtimi i tij kishte aq nevojl pλr manastirin. Mbeti mjaft duke shikuar. Mendohej se si e gjeti herλt manastirin. Megjithatλ jo, se nuk iku nga fytyra urtλsia e tij. Nuk ishte koha pλr kujtime tλ dλshpλruara. . . tani vetλm lavdλronte, momentet e pakta dhe pλrkushtoheshin nλ gjλra tλ mλdha. . .

Kλmbλt nuk e mbanin.

-Eja biri im tλ vemi nga ana tjetλr. U kthyen. Pothuajse masditλ 21-shit.

I prerλ pas mesditλs u tλrhoq pλr pak nλ qelinλ e tij por arriti P. Aleksios, qλ dukej pλr herλ tλ parλ tλ blnte varrim. Prifti i ri dhe dinte tipikone dhe se si psallet. Me durim Plaku i lumnuar i tha se si do tλ blnte atλ dhe kλtλ. Zuri tλ psallte troparλt e shλrbesλs sλ vdekjes. Psallte dhe Aleksios por Plaku psallte mλ bukur, lehtλ dhe ngopej gjithnjλ e mλ tepλr. Nλ njλ moment Aleksios mendoι se mλsoι tλ psallte shλrbesλn e vdekjes dhe donte tλ ikte duke e falenderuar e duke marrλ uratλn e Plakut. Por ai priste ta psallin tλ tλrλ nga fillimi e kλshte u bl. E psallλn tλ tλrλ dhe Plaku ishte tλrλ glzim dhe urtλsi.

Iku pas orλs 2, prifti at. Aleksios dhe mbeti i vetλm Plaku. Nλ 2e 15 min i trokitλn nλ portλ pλr kafe dhe i thanλ se erdhi Jerasimia. Dhe ndλrsa me vλshtirλsi pranonte nλ qeli tha:

_Tλ vijλ, Ai flmijλ ka nevojl, duhet, ndenji nλ anλ tλ krevatit duke parλ tλ kryqλzuarin dhe filloi. E dλgjoι me kujdes, e kλshilloι, i dha kurajo dhe papritur me pamje tλ tjetλrsuar i thotλ:

-Kλtu or biri im λshtλ Oshenari David dhe shλn Jakov Adhelfotheu. Psal pλrlλshoren e tyre. . .

Midis tλ tjerash minutat kalonin dhe brenda tij Plaku kish ankth. Deshi tλ arrinte tλ shihte prift varsin e tij Illarionin qλ atλ mλngjes nλ meshλ e dorzoi Presviter Hiresia Mitropolit i Halqidhes Hrisostomi. Pa u dλgjuar ndonjλ zhurme nλ 4 e 15 min, i thotλ Jerasimisλ:

-Biri im hap portλn erdhλn Eterit.

Dhe në fakt arritën në portën Etërit. Në momentin që u kthye nga porta Jerasimi Plaku provoi të ngrihet të qëndronte në këmbë dhe veta. Por në të njëjtin rast tha më meren mëntë, më meren mëntë dhe ra duke humbur drejt qëndrimin e tij. Arriti vajza dhe zuri pak Plakun dhe e ndihmoi që të mos vritej shumë duke rënë në dyshe. Frymëmarja e tij që shumë e vështirë dhe ai po përpiqej. Njëkohsisht hyjën dhe Etërit me P. Ilarionin për ta parë. Menjëherë konfuzion, frikë, panik të qara. . . Panë në gjunjë pranë tij për Qirillos, mori që të fërkojë duart. . . Murgj të tjerë rëndën tek shën Harallambi dhe duke qarë bënë uratë. Një tjetër rëndi të telefonoi tek mjeku. Shtrëngimi i asketit të madh u duk. . . i pandjeshën. . . fytyra e tij mori ngjyrë të kuqe, mbeti i qetë, pa ankth dhe një moment bëri me buzë të tij të holla një fryrje të vogël.

Ajo që. Si zog dorzoi shpirtin. Të tëra qenë mbaruar. Në 4 e 17 mbasditë Plaku i lumnuar la botën e prishur të dhimbjes, hyri në manastirin e limnisë së Perëndisë Triadhike.

Etërit e manastirit nuk deshën ta besojnë se Plaku iku. Dënkë u përpoqën që të servirin. . . konfuzion i pa përshkruar, flisnin duke qarë dhe mirreshin vesh me vështirësi. Të tëra kishin mbaruar plotësisht.

Varrimi

Atje, siqer Lipsani i shkretë, e veshën. Në prani dhe dhjakë Jenadhios që në mëngjes i kërkoi që të gjendet kur ata ta veshin.

Asketi që jetoi gjithë jetën e tij në këmbë duke ulatur, duke meshuar, duke punuar aq duke luftuar demonët tani ri i pa lëvizur, pa marrë frymë. Duart e tij që bekonin dhe spushonin, rinë të pëllvizura në gjoks dhe të tërë qajnë Oshenarin. Por në zemrat e murgjëve, në thellësinë e fundit ka zënë vend ngushëllimi që i japin shenjtorët jo vetëm se njohin se Plaku i tyre ishte Oshenar, por edhe e shohin këtë tek fytyra hyjnore. Iku mëngjëherë ngjyra e pakët e kuqerreme që mori në minutat e para dhe fitoi pamje ngushëlluese të verdhë në të bardhë Oshenare.

Nuk përshkruhet sigurisht, pamja e mrekullueshme e Oshenarëve. Rëndesi ka se të tërë e panë. Mbeti e njëjta edhe ditën tjetër kur u bë varrimi. Kaluan shumë orë por fytyra e Plakut të lumnuar ishte hyjnore, kishte ndriçim të paspjeguar. Ndjënin të tërë se gjendej në një shkëlqim.

Për botën e jashtëme u bëjnë pak telefonata. Numurohen me gishtat e njëzë dorë. Por sicili shkaktoi me dhjetra dhe më pas u bënë mijra. Për pak orë u bë lëvizim i madh, zjarr që rrodhi dhe patën dhimbje me mijra zemra. Të tërë për cillin trishtimin e tij tek shumë. Dhe ishte sikur të binte kambanë vetë Plaku. Thirrja ishte sikur ishte personale. Vetë Plaku kërkonte njerzit e tij.

Por ishte natë, ditë pune, të tërë në punë. . . dhe manastiri larg, në anë të botës, mbi male. Të tëra këto të sakta, por mallëngjimi ishte i madh. Njerëzit që e njihnin qanin. . . kudo që e mësonin. . . edhe në rrugë. . . u thyeshin gjunjët, kërkonin të mbaheshin nga diku. . . shumë keq në se rreth tyre nuk e kuptonin

Por Plaku i kishte rënë kambanë dhe një botë e pa fund levizi drejt lipsanit hyjnor. Do të venin nëfarëdo që të ndodhte. Lanë punët, lanë femijët lanë pleqët dhe rëndën për në Halqidhë. Pastaj më mal më mal morën maloren drejt malit të thatë. Poshtë majës së tij të madhe ishte lipsani hyjnor i Plakut të tyre, i asketit qëndrës Jakov. Shumë arritën natën dhe u lutën me murgjit.

Ndaj të gdhirë u mbushën rrugët me automobila. Po mrinin në rrugë e keqe për në manastir, të pa numëruar. Po sillnin djemë spiritual të Plakut, të panumërt. U mbyllën rrugët. Shumë polic po përpiqeshin për rëndin. Të tërë donin të faleshin me respekt dhe nderim tek Plaku.

Me mijra njerëz ecën disa kilometra se automjetet u bllokuan. Por të gjithë arritën, të gjithë, edhe pse nga larg, vunë metani tek Plaku dhe kërkuan uratën e tij.

Oborri i madh i manastirit ishte mbushur asfiksist. Hajatet dhe verandet e mëdha rethe reth rrezikoheshin të sprapseshin. Jashtë dhe reth manastirit me mijra njerëz. Episkop, presviter,

dhjak, dhe murgj mbushën kishën saqe më nuk nxinte laik. Brenda dhe jashtë nga kisha trishtim, i thellë, lotët të tërëve u rridhnin ërurk. . . këtij aty rënkim. . .

Dhe Plaku i lumnuar mbante një pamje Oshenin e bardhë në të verdhë, që brenda, në trishtim të ngushëllonte. Nuk ngopeshe së shijuari atë trishtim të fytyrës së tij hyjnore.

I lumnuari u bë. . . më i gjallë nga të gjallët. Do të akoma se i vdekuri ishte engjëllor dhe më gazmor. Perëndia që i dha hirin e pamjes së ndritshme Oshenarit, i dha edhe një tjetër. Tek Plaku u shkatërua ligji natyral. Trupin e tij nuk akulloi, pas vdekjes së tij, si ndodh përherë me të vdekurit. Duart e tij Oshenare ruajtën lëvizjet natyrale dhe temperaturën e tyre. Të tërë i puthnin me shprestarin dhe të tërë e Konstatonin bile më 12 në drejtë të ditës tjetër pak orë para varrimit mitropolitit nga Qefallonia që ishte rryfyer tek Plaku, kërkonte aq shumë bekimin e Plakut, që bënte këto mëkull. Mori duke qarë dorën e djathtë të Plakut, i bashkoi të tri gishtrinjtë e panë në ballin e tij që ta bënte. Pastaj vuri dorën e pashpirt në gjoksin e Plakut duke bashkuar prapë të dy gishtat në formë bekimi. Në dorën e bamirësisë së pa fund u shkatëruan ligjet e natyres.

Pasi kaluan të tërë duke përshëndetur dhe duke puthur Plakun me mija njerëz në pjesën qëndrore të manastirit u psall shërbesa e vdekjes e gjatë nga Jeromonakët. Por që të ndiqnin dhe mijat e besimtarëve, dhe ta shihnin të tërë qoftë edhe nga larg lipsanin hyjnor të Oshenarit nxorën arkivolin jashtë kishës. Psallën shërbesën e shkurtër të vdekjes edhe të tërë. Disa besimtarë, jo të tërë, e panë Plakun e lumnuar të fluturonte mbi ajër, lëvizte mbi turmën dhe të bënte.

Tashmë dynjaja duke parë Lipsanin hyjnor dhe duke dëgjuar troparët e vdekjes ndërgjegjësoreshin më thellë për vdekjen e Oshenarit Plak, për disfatën e tmerrshme. Ndjenjat tërhoqën edhe më gjakftohtë. Rëndonin zemrat e besimtarëve, rrihnin lotët. Asnjë smund të shpërbehej. Të tërë përpiqeshin të afroreshin Lipsanit hyjnor. . . . shtym dhe konfuzion, një vështrim i vetëm, të shohin Oshenarin për herë të fundit. Dy klerikë patër Dhionishios dhe patër Pavlos folën shumë bukur për Jakovin e lumnuar. Fjala e tyre arriti në zemrat por arriti edhe momenti i madh, pak minuta mbeteshin dhe nuk do të kishin përballë tyre lipsanin hyjnor.

Këtë moment, para mija njerëse, tha Prokopios nga Qefallonia të ngratë lart arkivolin, ta lartësojmë, ta shohin besimtarët oshenarin. Dhe me të ngritur lart arkivolin, me tu dukur nga të shumtit lipsani hyjnor lindi në mija zemra një thirrje mallëngjyese, u qelën buzët dhe umbush vendi përreth, u përmbajtën malet me «I shenjt, i shenjt, i shenjt. . . » U hap qielli dhe pranonte martirizimin me një zë, me mija gojë bënë të se por tani nuk ishte me thirrje trishtimi por as ankim për fjetjen e Oshenarit. Ishte thirrje triumfale. Ishte lavdërim. I shenjt, i shenjt thirrën të tërë dhe ndjen se thoshnin rron Zoti Perëndia dhe gjithnjë na jep Oshenar.

Edhe vazhdon. . .

Varri i Plakut të lumnuar Jakov është në pjesën jugore të qendrës. Midis kishës që meshoi shumë herë dhe u bë i denjë me shenja Perëndie dhe qelisë së tij në të cilën asketoi mbi njerzish.

I pashkolluari dhe i shumë munduari Jakov u qetësua në prehrin e Atit Perëndia por nuk i la njerzëzit. Prandaj dhe nuk e lanë edhe ata. Ai ndjek jetën e manastirit ri në krah të vllëzërve. Meshojnë dhe meshon edhe ai bashkë me ata. E tha vetë ai tek një person i njohur. U nfaq dhe sistemoi e konsolidoi vijimin e tij. E pashë të tërëgjallë të përçjellë kryqin e igumenit tek patër Qirilli. Ka dhe nfaqje akoma kur caktoi dhe pasuesin të dytë. . . Të tërë në manastir zhvillohen sipas vullnetit të tij.

Falësit nuk pushojnë të rrethonjë manastirin. Bile tani më shumë. Më shumë se para fjetjes së Plakut të lumnuar se u ndërgjegjësuat të tërë vetitë hyjnore të tij. Të tërë tashmë janë bindur se Plaku kishte kurajo tek Perëndia dhe tek shenjtorët e tij. Kështu pra: Të tërë njohin nga përvoja personale apo nga tregime se të njëjtën kurajo tek Perëndia kishte Plaku edhe pas fjetjes së tij. Vazhdon pra të kryej shenja hyjnore, më shumë shpesh nga kur jetonte në tokë. Shfaqjet e

tij tani nuk numlrohen. Shumël e ftojnë dhe Plaku shkon e shlirohen të shtrembë, ndihmohen shumë në përbërësit e problemeve jetike dhe spirituale, jep kudo ngushëllim.

Por nga qll pas fjetjes së një Oshenari kryerja e shënjave të Perëndisë është përpjekje qll të mos paraqesim shenja të pasvdekjes, terapitë dhe ndërrjet. Kisha do të ketë kohë dhe me arsy, të konstatojë nëfarëdo dhunti qll dhe ose do të jap Perëndia tek Plaku i lumtur Jakov dhe atëherë do të shpallë nëfar do të konstatojë.

Tani do të bëjmë referimin e dy vizioneve:

Natën e katërt për tek 5 Prilli duke u gdhirë e Diel përgjegjësi e faltores së Oshenarit Joan të Rosisë pa Plakun e lumnuar në faltore dhe i kërkoi të çonte Sarkofag të Oshenarit Joan qll të falet. Ja çuan. U fal me qetësi dhe tha lutjen me fjalë të mëdha qll shpërndanë urtësi tek ata për rreth. Në një moment Plaku mbaroi, falenderoi dhe tha: «Mëni Oshenarin». Atëherë përgjegjësi dhe të tjerë u përulën të falem dhe të ngrejën sarkofag e tij. Por të mrekulluar shohin se brenda në sarkofag ishte Plaku Jakov dhe jo Oshenari Joan. Në mëngjesin e së Dieles së atij shkrimi, pa lajmërim kish vajtur në Prokopi dhe në Farakll të mbledhë informata për Plakun Jakov.

Igumeni nga Mali i Shenjtë qll kish mendime rreth tij në se Plaku i lumnuar Jakov u shenjtërua apo jo, pa në vizion të falet në lipsan aromatizues të cilat i përkinin patër Jakovit.